ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯୋ

ଅଟ୍ଠକନିପାତପାଳି

୧। ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

୧। ମେତ୍ତାୱଗ୍ଗୋ

୧। ମେତ୍ତାସୁତ୍ତଂ

୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

[ଅ। ନି। ୧୧।୧୫] ‘‘ମେତ୍ତାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଆସେୱିତାଯ ଭାୱିତାଯ ବହୁଲୀକତାଯ ଯାନୀକତାଯ ୱତ୍ଥୁକତାଯ ଅନୁଟ୍ଠିତାଯ ପରିଚିତାଯ ସୁସମାରଦ୍ଧାଯ ଅଟ୍ଠାନିସଂସା ପାଟିକଙ୍ଖା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସୁଖଂ ସୁପତି, ସୁଖଂ ପଟିବୁଜ୍ଝତି, ନ ପାପକଂ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି, ମନୁସ୍ସାନଂ ପିଯୋ ହୋତି, ଅମନୁସ୍ସାନଂ ପିଯୋ ହୋତି, ଦେୱତା ରକ୍ଖନ୍ତି, ନାସ୍ସ ଅଗ୍ଗି ୱା ୱିସଂ ୱା ସତ୍ଥଂ ୱା କମତି, ଉତ୍ତରିଂ ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପଗୋ ହୋତି। ମେତ୍ତାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଆସେୱିତାଯ ଭାୱିତାଯ ବହୁଲୀକତାଯ ଯାନୀକତାଯ ୱତ୍ଥୁକତାଯ ଅନୁଟ୍ଠିତାଯ ପରିଚିତାଯ ସୁସମାରଦ୍ଧାଯ ଇମେ ଅଟ୍ଠାନିସଂସା ପାଟିକଙ୍ଖା’’ତି।

‘‘ଯୋ ଚ ମେତ୍ତଂ ଭାୱଯତି, ଅପ୍ପମାଣଂ ପଟିସ୍ସତୋ [ପତିସ୍ସତୋ (ସୀ।)];

ତନୂ ସଂଯୋଜନା ହୋନ୍ତି, ପସ୍ସତୋ ଉପଧିକ୍ଖଯଂ।

‘‘ଏକମ୍ପି ଚେ ପାଣମଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ,

ମେତ୍ତାଯତି କୁସଲୀ ତେନ ହୋତି;

ସବ୍ବେ ଚ ପାଣେ ମନସାନୁକମ୍ପୀ,

ପହୂତମରିଯୋ ପକରୋତି ପୁଞ୍ଞଂ।

‘‘ଯେ ସତ୍ତସଣ୍ଡଂ ପଥୱିଂ ୱିଜେତ୍ୱା,

ରାଜିସଯୋ ଯଜମାନା ଅନୁପରିଯଗା;

ଅସ୍ସମେଧଂ ପୁରିସମେଧଂ,

ସମ୍ମାପାସଂ ୱାଜପେଯ୍ୟଂ ନିରଗ୍ଗଳଂ।

‘‘ମେତ୍ତସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସୁଭାୱିତସ୍ସ,

କଲମ୍ପି ତେ ନାନୁଭୱନ୍ତି ସୋଳସିଂ;

ଚନ୍ଦପ୍ପଭା ତାରଗଣାୱ ସବ୍ବେ,

ଯଥା ନ ଅଗ୍ଘନ୍ତି କଲମ୍ପି ସୋଳସିଂ [ଅଯଂ ପାଦୋ ବହୂସୁ ନ ଦିସ୍ସତି]।

''ଯୋ ନ ହନ୍ତି ନ ଘାତେତି, ନ ଜିନାତି ନ ଜାପଯେ;

ମେତ୍ତଂସୋ ସବ୍ବଭୂତାନଂ, ୱେରଂ ତସ୍ସ ନ କେନଚୀ''ତି। ପଠମଂ;

୨। ପଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୨। ''ଅଟ୍ଠିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ହେତୂ ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚଯା ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥାରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଗରୁଟ୍ଠାନିଯଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ଯତ୍ଥସ୍ସ ତିବ୍ବଂ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ପେମଞ୍ଚ ଗାରୱୋ ଚ। ଅଯଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ହେତୁ ପଠମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ସୋ ତଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଗରୁଟ୍ଠାନିଯଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ଯତ୍ଥସ୍ସ ତିବ୍ବଂ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ପେମଂ ଗାରୱୋ ଚ, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି – 'ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ; ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ'ତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନୀ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯୋ ହେତୁ ଦୁତିଯୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ସୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱଯେନ ୱୂପକାସେନ ସମ୍ପାଦେତି – କାଯୱୂପକାସେନ ଚ ଚିତ୍ତୱୂପକାସେନ ଚ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯୋ ହେତୁ ତତିଯୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ହେତୁ ଚତୁତ୍ଥୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ। ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ [ସତ୍ଥା ସବ୍ୟଞ୍ଜନା (କ। ସୀ।)] କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା [ଧତା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମୋ ହେତୁ ପଞ୍ଚମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠୋ ହେତୁ ଛଟ୍ଠୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ସଙ୍ଘଗତୋ ଖୋ ପନ ଅନାନାକଥିକୋ ହୋତି ଅତିରଚ୍ଛାନକଥିକୋ। ସାମଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ଭାସତି ପରଂ ୱା ଅଜ୍ଝେସତି ଅରିଯଂ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱଂ ନାତିମଞ୍ଞତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ହେତୁ ସତ୍ତମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

''ପଞ୍ଚସୁ ଖୋ ପନ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି – 'ଇତି ରୂପଂ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱେଦନା, ଇତି ୱେଦନାଯ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱେଦନାଯ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ସଞ୍ଞା…ପେ… ଇତି ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ

ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ’ତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ହେତୁ ଅଟ୍ଠମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ତମେନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଏୱଂ ସମ୍ଭାୱେନ୍ତି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସତ୍ଥାରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଗରୁଟ୍ଠାନିଯଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ଯତ୍ଥସ୍ସ ତିବ୍ବଂ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ପେମଞ୍ଚ ଗାରୱୋ ଚ। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ [ପିଯତାଯ ଗରୁତାଯ (ସ୍ଯା।)] ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ତଂ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ସତ୍ଥାରଂ ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ଗରୁଟ୍ଠାନିଯଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ, ଯତ୍ଥସ୍ସ ତିବ୍ବଂ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ପେମଞ୍ଚ ଗାରୱୋ ଚ, ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି – ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ; ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋତି? ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନୀ କରୋନ୍ତି, ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ତଂ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱଯେନ ୱୂପକାସେନ ସମ୍ପାଦେତି – କାଯୱୂପକାସେନ ଚ ଚିତ୍ତୱୂପକାସେନ ଚ। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ସୀଲୱା ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ବହୁସ୍ସୁତୋ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ। ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ସଙ୍ଘଗତୋ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ଅନାନାକଥିକୋ ହୋତି ଅତିରଚ୍ଛାନକଥିକୋ। ସାମଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ଭାସତି ପରଂ ୱା ଅଜ୍ଝେସତି ଅରିଯଂ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱଂ ନାତିମଞ୍ଞତି। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘‘ପଞ୍ଚସୁ ଖୋ ପନାଯମାଯସ୍ମା ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଉଦଯବ୍ବଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି – ଇତି ରୂପଂ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ରୂପସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ; ଇତି ୱେଦନା…ପେ… ଇତି ସଞ୍ଞା…ପେ… ଇତି ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସମୁଦଯୋ, ଇତି ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋତି। ଅଦ୍ଧା ଅଯମାଯସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ’ତି! ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତ୍ତାଯ ଗରୁତ୍ତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ହେତୂ ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚଯା ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅପ୍ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ପଟିଲାଭାଯ, ପଟିଲଦ୍ଧାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପଠମଅପ୍ପିଯସୁତ୍ତଂ

୩। ‘‘ଅଟ୍ଠହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅପ୍ପିଯୋ ଚ ହୋତି ଅମନାପୋ ଚ ଅଗରୁ ଚ ଅଭାୱନୀଯୋ ଚ। କତମେହି

ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପିୟପସଂସୀ ଚ ହୋତି, ପିୟଗରହୀ ଚ, ଲାଭକାମୋ ଚ, ସକ୍କାରକାମୋ ଚ, ଅହିରିକୋ ଚ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ ଚ, ପାପିଚ୍ଛୋ ଚ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଚ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅପ୍ପିୟୋ ଚ ହୋତି ଅମନାପୋ ଚ ଅଗରୁ ଚ ଅଭାୱନୀୟୋ ଚ।

''ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟୋ ଚ ହୋତି ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାୱନୀୟୋ ଚ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅପ୍ପିୟପସଂସୀ ଚ ହୋତି, ନ ପିୟଗରହୀ ଚ, ନ ଲାଭକାମୋ ଚ, ନ ସକ୍କାରକାମୋ ଚ, ହିରୀମା ଚ ହୋତି, ଓତ୍ତପ୍ପୀ ଚ, ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଚ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଚ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟୋ ଚ ହୋତି ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାୱନୀୟୋ ଚା''ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଦୁତିୟଅପ୍ପିୟସୁତ୍ତଂ

୪। ''ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅପ୍ପିୟୋ ଚ ହୋତି ଅମନାପୋ ଚ ଅଗରୁ ଚ ଅଭାୱନୀୟୋ ଚ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଲାଭକାମୋ ଚ ହୋତି, ସକ୍କାରକାମୋ ଚ, ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିକାମୋ ଚ, ଅକାଲଞ୍ଞୂ ଚ, ଅମତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚ, ଅସୁଚି ଚ, ବହୁଭାଣୀ ଚ, ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକୋ ଚ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଅପ୍ପିୟୋ ଚ ହୋତି ଅମନାପୋ ଚ ଅଗରୁ ଚ ଅଭାୱନୀୟୋ ଚ।

''ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟୋ ଚ ହୋତି ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାୱନୀୟୋ ଚ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଲାଭକାମୋ ଚ ହୋତି, ନ ସକ୍କାରକାମୋ ଚ, ନ ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିକାମୋ ଚ, କାଲଞ୍ଞୂ ଚ, ମତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚ, ସୁଚି ଚ, ନ ବହୁଭାଣୀ ଚ, ଅନକ୍କୋସକପରିଭାସକୋ ଚ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟୋ ଚ ହୋତି ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାୱନୀୟୋ ଚା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଠମଲୋକଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୫। ''ଅଟ୍ଠିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋକଧମ୍ମା ଲୋକଂ ଅନୁପରିୱତ୍ତନ୍ତି, ଲୋକୋ ଚ ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମେ ଅନୁପରିୱତ୍ତତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଲାଭୋ ଚ, ଅଲାଭୋ ଚ, ଯସୋ ଚ, ଅଯସୋ ଚ, ନିନ୍ଦା ଚ, ପସଂସା ଚ, ସୁଖଞ୍ଚ, ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମା ଲୋକଂ ଅନୁପରିୱତ୍ତନ୍ତି, ଲୋକୋ ଚ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମେ ଅନୁପରିୱତ୍ତତୀ''ତି।

''ଲାଭୋ ଅଲାଭୋ ଚ ଯସାଯସୋ ଚ,

ନିନ୍ଦା ପସଂସା ଚ ସୁଖଂ ଦୁଖଞ୍ଚ;

ଏତେ ଅନିଚ୍ଚା ମନୁଜେସୁ ଧମ୍ମା,

ଅସସ୍ସତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା।

''ଏତେ ଚ ଞତ୍ୱା ସତିମା ସୁମେଧୋ,

ଅୱେକ୍ଖତି ୱିପରିଣାମଧମ୍ମେ;

ଇଟ୍ଠସ୍ସ ଧମ୍ମା ନ ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ,

ଅନିଟ୍ଠତୋ ନୋ ପଟିଘାତମେତି।

''ତସ୍ସାନୁରୋଧା ଅଥ ୱା ୱିରୋଧା,

ୱିଧୂପିତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ନ ସନ୍ତି;

ପଦଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ୱିରଜଂ ଅସୋକଂ,

ସମ୍ମପ୍ପଜାନାତି ଭୱସ୍ସ ପାରଗୂ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଦୁତିଯଲୋକଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୬। ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋକଧମ୍ମା ଲୋକଂ ଅନୁପରିୱତ୍ତନ୍ତି, ଲୋକୋ ଚ ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମେ ଅନୁପରିୱତ୍ତତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଲାଭୋ ଚ, ଅଲାଭୋ ଚ, ଯସୋ ଚ, ଅଯସୋ ଚ, ନିନ୍ଦା ଚ, ପସଂସା ଚ, ସୁଖଞ୍ଚ, ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମା ଲୋକଂ ଅନୁପରିୱତ୍ତନ୍ତି, ଲୋକୋ ଚ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମେ ଅନୁପରିୱତ୍ତତି।

‘‘ଅସ୍ସୁତୱତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭୋପି ଅଲାଭୋପି ଯସୋପି ଅଯସୋପି ନିନ୍ଦାପି ପସଂସାପି ସୁଖମ୍ପି ଦୁକ୍ଖମ୍ପି। ସୁତୱତୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭୋପି ଅଲାଭୋପି ଯସୋପି ଅଯସୋପି ନିନ୍ଦାପି ପସଂସାପି ସୁଖମ୍ପି ଦୁକ୍ଖମ୍ପି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, କୋ ୱିସେସୋ କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ [ଅଧିପ୍ପାଯୋ (ସୀ।), ଅଧିପ୍ପାଯସୋ (ସ୍ୟା। କଂ।) ଅଧି + ପ + ଯସୁ + ଣ = ଅଧିପ୍ପଯାସୋ] କିଂ ନାନାକରଣଂ ସୁତୱତୋ ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଅସ୍ସୁତୱତା ପୁଥୁଜ୍ଜନେନା’’ତି? ‘‘ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା ଭଗୱଂନେତ୍ତିକା ଭଗୱଂପଟିସରଣା। ସାଧୁ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅସ୍ସୁତୱତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭୋ। ସୋ ନ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଲାଭୋ; ସୋ ଚ ଖୋ ଅନିଚ୍ଚୋ ଦୁକ୍ଖୋ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଲାଭୋ…ପେ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଯସୋ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଯସୋ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନିନ୍ଦା… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପସଂସା… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦୁକ୍ଖଂ। ସୋ ନ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଖୋ ମେ ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ; ତଞ୍ଚ ଖୋ ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି’’।

‘‘ତସ୍ସ ଲାଭୋପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଅଲାଭୋପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଯସୋପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଅଯସୋପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ନିନ୍ଦାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ପସଂସାପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ସୁଖମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଦୁକ୍ଖମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ସୋ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅନୁରୁଜ୍ଝତି, ଅଲାଭେ ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ ଅନୁରୁଜ୍ଝତି, ଅଯସେ ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପସଂସଂ ଅନୁରୁଜ୍ଝତି, ନିନ୍ଦାଯ ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଂ ଅନୁରୁଜ୍ଝତି, ଦୁକ୍ଖେ ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି। ସୋ ଏୱଂ ଅନୁରୋଧୱିରୋଧସମାପନ୍ନୋ ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି। ‘ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମା’ତି ୱଦାମି’’।

‘‘ସୁତୱତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭୋ। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଲାଭୋ; ସୋ ଚ ଖୋ ଅନିଚ୍ଚୋ ଦୁକ୍ଖୋ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଲାଭୋ…ପେ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଯସୋ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଯସୋ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନିନ୍ଦା… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପସଂସା… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ… ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦୁକ୍ଖଂ। ସୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଖୋ ମେ ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ; ତଞ୍ଚ ଖୋ ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱିପରିଣାମଧମ୍ମ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି’’।

‘‘ତସ୍ସ ଲାଭୋପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଅଲାଭୋପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଯସୋପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଅଯସୋପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ନିନ୍ଦାପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ପସଂସାପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ସୁଖମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି, ଦୁକ୍ଖମ୍ପି ଚିତ୍ତଂ ନ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠତି। ସୋ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ନାନୁରୁଜ୍ଝତି, ଅଲାଭେ ନପ୍ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ ନାନୁରୁଜ୍ଝତି, ଅଯସେ ନପ୍ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପସଂସଂ ନାନୁରୁଜ୍ଝତି, ନିନ୍ଦାଯ ନପ୍ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଂ ନାନୁରୁଜ୍ଝତି, ଦୁକ୍ଖେ ନପ୍ପଟିୱିରୁଜ୍ଝତି। ସୋ ଏୱଂ ଅନୁରୋଧୱିରୋଧୱିପ୍ପହୀନୋ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଜାତିଯା ଜରାଯ ମରଣେନ ସୋକେହି ପରିଦେୱେହି ଦୁକ୍ଖେହି ଦୋମନସ୍ସେହି ଉପାଯାସେହି। ‘ପରିମୁଚ୍ଚତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମା’ତି ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିସେସୋ ଅଯଂ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ ଇଦଂ ନାନାକରଣଂ ସୁତୱତୋ ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଅସ୍ସୁତୱତା ପୁଥୁଜ୍ଜନେନା’’ତି।

‘‘ଲାଭୋ ଅଲାଭୋ ଚ ଯସାଯସୋ ଚ,

ନିନ୍ଦା ପସଂସା ଚ ସୁଖଂ ଦୁଖଞ୍ଚ;

ଏତେ ଅନିଚ୍ଚା ମନୁଜେସୁ ଧମ୍ମା,

ଅସସ୍ସତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା।

‘‘ଏତେ ଚ ଞତ୍ୱା ସତିମା ସୁମେଧୋ,

ଅୱେକ୍ଖତି ୱିପରିଣାମଧମ୍ମେ;

ଇଟ୍ଠସ୍ସ ଧମ୍ମା ନ ମଥେନ୍ତି ଚିତ୍ତଂ,

ଅନିଟ୍ଠତୋ ନୋ ପଟିଘାତମେତି।

‘‘ତସ୍ସାନୁରୋଧା ଅଥ ୱା ୱିରୋଧା,

ୱିଧୂପିତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ନ ସନ୍ତି;

ପଦଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ୱିରଜଂ ଅସୋକଂ,

ସମ୍ମପ୍ପଜାନାତି ଭୱସ୍ସ ପାରଗୂ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ଦେୱଦତ୍ତୱିପତ୍ତିସୁତ୍ତଂ

୭। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଦେୱଦତ୍ତେ। ତତ୍ର ଭଗୱା ଦେୱଦତ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧୁ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ’’।

[ଚୂଳୱ॰ ୩୪୮] ‘‘କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଲାଭେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ। ଅଲାଭେନ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଯସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ଅଯସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ସକ୍କାରେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ଅସକ୍କାରେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ପାପିଚ୍ଛତାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ… ପାପମିତ୍ତତାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ।

‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ … ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ।

‘‘କିଞ୍ଚ [କଥଞ୍ଚ (କ॰)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ?

‘‘ଯଂ ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅନଭିଭୁଯ୍ୟ [ଅନଭିଭୂଯ୍ୟ ଅନଭିଭୂଯ୍ୟ (କ॰)] ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ [ଅଭିଭୂଯ୍ୟ ଅଭିଭୂଯ୍ୟ (କ॰)] ୱିହରତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଯଂ ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅନଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ,

ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଟ୍ଠୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ୱିହରେଯ୍ଯ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ … ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ୱିହରେଯ୍ଯ।

''ତସ୍ମାତିହ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ୱିହରିସ୍ସାମ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ଅଭିଭୁଯ୍ଯ ୱିହରିସ୍ସାମା'ତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବ''ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଉତ୍ତରୱିପତ୍ତିସୁତ୍ତଂ

୮। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ମହିସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ୱିହରତି ସଙ୍ଖେଯ୍ଯକେ ପବ୍ବତେ ୱଟଜାଲିକାଯଂ [ଧୱଜାଲିକାଯଂ (ସୀ।), ୱଜ୍ଜଜାଲିକାଯଂ (ସ୍ଯା।)]। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତୀ''ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ ଦକ୍ଖିଣଂ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛତି କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ। ଅସ୍ସୋସି ଖୋ ୱେସ୍ସୱଣୋ ମହାରାଜା ଆଯସ୍ମତୋ ଉତ୍ତରସ୍ସ ମହିସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯକେ ପବ୍ବତେ ୱଟଜାଲିକାଯଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ – ''ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ୱେସ୍ସୱଣ୍ଣୋ ମହାରାଜା – ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ [ସମ୍ମିଞ୍ଜିତଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ଯ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ଯ [ସମ୍ମିଞ୍ଜେଯ୍ଯ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)], ଏୱମେୱଂ ମହିସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯକେ ପବ୍ବତେ ୱଟଜାଲିକାଯଂ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେୱେସୁ ତାୱତିଂସେସୁ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ୱେସ୍ସୱଣ୍ଣୋ ମହାରାଜା ଯେନ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ସକ୍କଂ ଦେୱାନମିନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଯଗ୍ଘେ ମାରିସ, ଜାନେଯ୍ଯାସି! ଏସୋ ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ମହିସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯକେ ପବ୍ବତେ ୱଟଜାଲିକାଯଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – 'ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି । ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ… ପେ… ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ… ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତୀ'''ତି।

ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ଯ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ଯ, ଏୱମେୱଂ ଦେୱେସୁ ତାୱତିଂସେସୁ ଅନ୍ତରହିତୋ ମହିସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସଙ୍ଖେଯ୍ଯକେ ପବ୍ବତେ ୱଟଜାଲିକାଯଂ ଆଯସ୍ମତୋ ଉତ୍ତରସ୍ସ ସମ୍ମୁଖେ ପାତୁରହୋସି। ଅଥ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଯେନାଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଉତ୍ତରଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଉତ୍ତରଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ସଚ୍ଚଂ କିର, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି – 'ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି, ସାଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ…ପେ… ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ… ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତୀ''' ତି? ''ଏୱଂ, ଦେୱାନମିନ୍ଦା''ତି। ''କିଂ ପନିଦଂ [କିଂ ପନ (ସ୍ଯା।)], ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମତୋ ଉତ୍ତରସ୍ସ ସକଂ ପଟିଭାନଂ [ସକପଟିଭାନଂ ଉପାଦାଯ (କ।)], ଉଦାହୁ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସା''ତି? ''ତେନ ହି, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାଯ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନ''ନ୍ତି।

''ସେଯ୍ଯଥାପି, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଗାମସ୍ସ ୱା ନିଗମସ୍ସ ୱା ଅୱିଦୂରେ ମହାଧଞ୍ଞରାସି। ତତୋ ମହାଜନକାଯୋ ଧଞ୍ଞଂ ଆହରେଯ୍ଯ – କାଜେହିପି ପିଟକେହିପି ଉଚ୍ଛଙ୍ଗେହିପି ଅଞ୍ଜଲୀହିପି । ଯୋ ନୁ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ତଂ ମହାଜନକାଯଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ଯ – 'କୁତୋ ଇମଂ ଧଞ୍ଞଂ ଆହରଥା'ତି, କଥଂ ବ୍ଯାକରମାନୋ ନୁ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ସୋ ମହାଜନକାଯୋ ସମ୍ମା ବ୍ଯାକରମାନୋ ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯା''ତି? '''ଅମୁମ୍ହା ମହାଧଞ୍ଞରାସିମ୍ହା ଆହରାମା'ତି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସୋ ମହାଜନକାଯୋ ସମ୍ମା ବ୍ଯାକରମାନୋ ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯା''ତି। ''ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ଯଂ କିଞ୍ଚି ସୁଭାସିତଂ ସବ୍ବଂ ତଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ତତୋ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ମଯଂ ଚଞ୍ଞେ ଚ ଭଣାମା''ତି।

‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅବ୍ଭୁତଂ ଭନ୍ତେ! ଯାୱ ସୁଭାସିତଂ ଚିଦଂ ଆଯସ୍ମତା ଉତ୍ତରେନ – ‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସୁଭାସିତଂ ସବ୍ବଂ ତଂ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ । ତତୋ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ମଯଂ ଚଞ୍ଞେ ଚ ଭଣାମା’ତି। ଏକମିଦଂ, ଭନ୍ତେ ଉତ୍ତର, ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଦେୱଦତ୍ତେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଦେୱଦତ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲେନ କାଲଂ ପରୱିପତ୍ତିଂ…ପେ… ଅତ୍ତସମ୍ପତ୍ତିଂ… ପରସମ୍ପତ୍ତିଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତା ହୋତି। ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଲାଭେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ; ଅଲାଭେନ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଯସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ … ଅଯସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ସକ୍କାରେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ଅସକ୍କାରେନ, ଭିକ୍ଖୱେ… ପାପିଚ୍ଛତାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ… ପାପମିତ୍ତତାଯ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ଅଭିଭୂତୋ ପରିଯାଦିନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ କପ୍ପଟ୍ଠୋ ଅତେକିଚ୍ଛୋ।

‘‘ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ।

‘‘କିଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ?

‘‘ଯଂ ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅନଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଯଂ ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅନଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତୋ ଏୱଂସ ତେ ଆସୱା ୱିଘାତପରିଳାହା ନ ହୋନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥୱସଂ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ; ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ … ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରେଯ୍ୟ।

‘‘ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଲାଭଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରିସ୍ସାମ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଲାଭଂ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅଯସଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅସକ୍କାରଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପିଚ୍ଛତଂ… ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରିସ୍ସାମାତି। ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତି।

‘‘ଏତ୍ତାୱତା, ଭନ୍ତେ ଉତ୍ତର, ମନୁସ୍ସେସୁ ଚତସ୍ସୋ ପରିସା – ଭିକ୍ଖୂ, ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ, ଉପାସକା, ଉପାସିକାଯୋ। ନାଯଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଉପଟ୍ଠିତୋ [ପତିଟ୍ଠିତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)]। ଉଗ୍ଗଣ୍ହତୁ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ। ପରିଯାପୁଣାତୁ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ। ଧାରେତୁ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଉତ୍ତରୋ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ। ଅତ୍ଥସଂହିତୋ ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯକୋ’’ତି [ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକୋ (ସୀ। କା।)]। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୯। ‘‘‘କୁଲପୁତ୍ତୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ। ‘ବଲୱା’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ। ‘ପାସାଦିକୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ। ‘ତିବ୍ବରାଗୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦଂ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ। କିମଞ୍ଞତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ, ଜାଗରିଯଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯେହି [ଯେନ (କ।)] ନନ୍ଦୋ ସକ୍କୋତି ପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ! ତତ୍ରିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତାଯ ହୋତି। ସଚେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ପୁରତ୍ଥିମା ଦିସା ଆଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି, ସବ୍ବଂ ଚେତସା ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ନନ୍ଦୋ ପୁରତ୍ଥିମଂ ଦିସଂ ଆଲୋକେତି – ‘ଏୱଂ ମେ ପୁରତ୍ଥିମଂ ଦିସଂ ଆଲୋକଯତୋ ନାଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଇତିହ ତତ୍ଥ ସମ୍ପଜାନୋ ହୋତି।

‘‘ସଚେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଛିମା ଦିସା ଆଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି…ପେ… ଉତ୍ତରା ଦିସା ଆଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି… ଦକ୍ଖିଣା ଦିସା ଆଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି… ଉଦ୍ଧଂ ଉଲ୍ଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି… ଅଧୋ ଓଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି… ଅନୁଦିସା ଅନୁୱିଲୋକେତବ୍ବା ହୋତି, ସଚେ ଚେତସା ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ନନ୍ଦୋ ଅନୁଦିସଂ ଅନୁୱିଲୋକେତି – ‘ଏୱଂ ମେ ଅନୁଦିସଂ ଅନୁୱିଲୋକୟତୋ ନାଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଇତିହ ତତ୍ଥ ସମ୍ପଜାନୋ ହୋତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତାୟ ହୋତି।

‘‘ତତ୍ରିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାୟ ହୋତି। ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦୋ ପଟିସଙ୍ଖା ୟୋନିସୋ ଆହାରଂ ଆହାରେତି – ‘ନେୱ ଦୱାୟ ନ ମଦାୟ ନ ମଣ୍ଡନାୟ ନ ୱିଭୂସନାୟ, ୟାୱଦେୱ ଇମସ୍ସ କାୟସ୍ସ ଠିତିୟା ୟାପନାୟ ୱିହିଂସୂପରତିୟା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟାନୁଗ୍ଗହାୟ ଇତି ପୁରାଣଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ପଟିହଙ୍ଖାମି, ନୱଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ନ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମି, ୟାତ୍ରା ଚ ମେ ଭୱିସ୍ସତି ଅନୱଜ୍ଜତା ଚ ଫାସୁୱିହାରୋ ଚା’ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାୟ ହୋତି।

‘‘ତତ୍ରିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଜାଗରିୟାନୁୟୋଗସ୍ମିଂ ହୋତି। ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦୋ ଦିୱସଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାୟ ଆୱରଣୀୟେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ରତ୍ତିୟା ପଠମଂ ୟାମଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାୟ ଆୱରଣୀୟେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି ; ରତ୍ତିୟା ମଜ୍ଝିମଂ ୟାମଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାୟ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସି କରିତ୍ୱା; ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଛିମଂ ୟାମଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାୟ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାୟ ଆୱରଣୀୟେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ଜାଗରିୟାନୁୟୋଗସ୍ମିଂ ହୋତି।

‘‘ତତ୍ରିଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ମିଂ ହୋତି। ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ୱିଦିତା ୱେଦନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ୱିଦିତା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି, ୱିଦିତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି; ୱିଦିତା ସଞ୍ଞା…ପେ… ୱିଦିତା ୱିତକ୍କା…ପେ… ଅବ୍ଭତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦସ୍ସ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ମିଂ ହୋତି।

‘‘କିମଞ୍ଞତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ନନ୍ଦୋ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ, ଜାଗରିୟଂ ଅନୁୟୁତ୍ତୋ , ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ୟେହି ନନ୍ଦୋ ସକ୍କୋତି ପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରିତୁ’’ନ୍ତି! ନୱମଂ।

୧୦। କାରଣ୍ଡୱସୁତ୍ତଂ

୧୦। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ଚମ୍ପାୟଂ ୱିହରତି ଗଗ୍ଗରାୟ ପୋକ୍ଖରଣିୟା ତୀରେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିୟା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିୟା ଚୋଦିୟମାନୋ ଅଞ୍ଞେନାଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ନିଦ୍ଧମଥେତଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲଂ; ନିଦ୍ଧମଥେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲଂ। ଅପନେୟ୍ୟେସୋ [ଅପନେୟ୍ୟୋ ସୋ (ସୀ।), ଅପନେୟ୍ୟୋ (ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲୋ। କିଂ ୱୋ ତେନ ପରପୁତ୍ତେନ ୱିସୋଧିତେନ [କିଂ ୱୋପରପୁତ୍ତୋ ୱିହେଠିୟତି (ସୀ।), କିଂ ପରପୁତ୍ତୋ ୱିହେଠେତି (ସ୍ୟା।), କିଂ ୱୋ ପରପୁତ୍ତା ୱିହେଠେତି (ପୀ।), କିଂ ସୋ ପରପୁତ୍ତୋ ୱିସୋଧେତି (କ।)]! ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତାଦିସଂୟେୱ ହୋତି ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ପଟିକ୍କନ୍ତଂ ଆଲୋକିତଂ ୱିଲୋକିତଂ ସମିଞ୍ଜିତଂ ପସାରିତଂ ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ – ୟାୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି। ୟତୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ସମଣଦୂସୀୱାୟଂ [ସମଣରୂପୀ (କ।)] ସମଣପଲାପୋ ସମଣକାରଣ୍ଡୱୋ’ତି [ସମଣକରଣ୍ଡୱୋତି (କ।)]। ତମେନଂ ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ନାସେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୂସେସୀ’’ତି!

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ପନ୍ନେ ୟୱକରଣେ ୟୱଦୂସୀ [ୟୱରୂପୀ (କ।)] ଜାୟେଥ ୟୱପଲାପୋ ୟୱକାରଣ୍ଡୱୋତି। ତସ୍ସ ତାଦିସଂୟେୱ ମୂଲଂ ହୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ୟୱାନଂ; ତାଦିସଂୟେୱ ନାଳଂ ହୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ୟୱାନଂ; ତାଦିସଂୟେୱ ପତ୍ତଂ ହୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ୟୱାନଂ – ୟାୱସ୍ସ ସୀସଂ ନ ନିବ୍ବତ୍ତତି। ୟତୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସୀସଂ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ୟୱଦୂସୀୱାୟଂ ୟୱପଲାପୋ ୟୱକାରଣ୍ଡୱୋ’ତି । ତମେନଂ ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ସମୂଲଂ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ୟୱକରଣସ୍ସ ଛଡ୍ଡେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ୟୱେ ଦୂସେସୀତି!

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତାଦିସଂୟେୱ ହୋତି ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ପଟିକ୍କନ୍ତଂ ଆଲୋକିତଂ ୱିଲୋକିତଂ ସମିଞ୍ଜିତଂ ପସାରିତଂ ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ – ୟାୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି। ୟତୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ସମଣଦୂସୀୱାୟଂ ସମଣପଲାପୋ ସମଣକାରଣ୍ଡୱୋ’ତି। ତମେନଂ ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ନାସେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା

ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୂସେସୀତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହତୋ ଧଞ୍ଞରାସିସ୍ସ ଫୁଣମାନସ୍ସ [ୱୁୟ୍ହମାନସ୍ସ (ସୀ। ପୀ।), ଫୁସୟମାନସ୍ସ (ସ୍ୟା।), ପୁନମାନସ୍ସ (?)] ତତ୍ଥ ଯାନି ତାନି ଧଞ୍ଞାନି ଦଳ୍ହାନି ସାରୱନ୍ତାନି ତାନି ଏକମନ୍ତଂ ପୁଞ୍ଜଂ ହୋତି, ଯାନି ପନ ତାନି ଧଞ୍ଞାନି ଦୁବ୍ବଲାନି ପଲାପାନି ତାନି ୱାତୋ ଏକମନ୍ତଂ ଅପୱହତି [ଅପକସ୍ସତି (ସୀ।)]। ତମେନଂ ସାମିକା ସମ୍ମଜ୍ଜନିଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିୟ୍ୟୋସୋମତ୍ତାୟ ଅପସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ଧଞ୍ଞେ ଦୂସେସୀତି! ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତାଦିସଂୟେୱ ହୋତି ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ପଟିକ୍କନ୍ତଂ ଆଲୋକିତଂ ୱିଲୋକିତଂ ସମିଞ୍ଜିତଂ ପସାରିତଂ ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ – ଯାୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି। ଯତୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ସମଣଦୂସୀୱାୟଂ ସମଣପଲାପୋ ସମଣକାରଣ୍ଡୱୋ’ତି। ତମେନଂ ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ନାସେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୂସେସୀତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଉଦପାନପନାଳିୟତ୍ଥିକୋ ତିଣ୍ହଂ କୁଠାରିଂ [କୁଧାରିଂ (ସ୍ୟା। କଂ। କ।)] ଆଦାୟ ୱନଂ ପୱିସେୟ୍ୟ। ସୋ ଯଂ ଯଦେୱ ରୁକ୍ଖଂ କୁଠାରିପାସେନ ଆକୋଟେୟ୍ୟ ତତ୍ଥ ଯାନି ତାନି ରୁକ୍ଖାନି ଦଳ୍ହାନି ସାରୱନ୍ତାନି ତାନି କୁଠାରିପାସେନ ଆକୋଟିତାନି କକ୍ଖଳଂ ପଟିନଦନ୍ତି; ଯାନି ପନ ତାନି ରୁକ୍ଖାନି ଅନ୍ତୋପୂତୀନି ଅୱସ୍ସୁତାନି କସମ୍ବୁଜାତାନି ତାନି କୁଠାରିପାସେନ ଆକୋଟିତାନି ଦଦ୍ଦରଂ ପଟିନଦନ୍ତି। ତମେନଂ ମୂଲେ ଛିନ୍ଦତି, ମୂଲେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗେ ଛିନ୍ଦତି, ଅଗ୍ଗେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ସୁୱିସୋଧିତଂ ୱିସୋଧେତି, ଅନ୍ତୋ ସୁୱିସୋଧିତଂ ୱିସୋଧେତ୍ୱା ଉଦପାନପନାଳିଂ ଯୋଜେତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଇଧେକଚ୍ଚସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତାଦିସଂୟେୱ ହୋତି ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ପଟିକ୍କନ୍ତଂ ଆଲୋକିତଂ ୱିଲୋକିତଂ ସମିଞ୍ଜିତଂ ପସାରିତଂ ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣଂ, ସେୟ୍ୟଥାପି ଅଞ୍ଞେସଂ ଭଦ୍ଦକାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ – ଯାୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି। ଯତୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂ ଆପତ୍ତିଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି – ‘ସମଣଦୂସୀୱାୟଂ ସମଣପଲାପୋ ସମଣକାରଣ୍ଡୱୋ’ତି। ତମେନଂ ଇତି ୱିଦିତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ନାସେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମା ଅଞ୍ଞେ ଭଦ୍ଦକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦୂସେସୀ’’ତି।

‘‘ସଂୱାସାୟଂ ୱିଜାନାଥ, ପାପିଚ୍ଛୋ କୋଧନୋ ଇତି;

ମକ୍ଖୀ ଥମ୍ଭୀ ପଳାସୀ ଚ, ଇସ୍ସୁକୀ ମଚ୍ଛରୀ ସଠୋ।

‘‘ସନ୍ତୱାଚୋ ଜନୱତି, ସମଣୋ ୱିୟ ଭାସତି;

ରହୋ କରୋତି କରଣଂ, ପାପଦିଟ୍ଠି ଅନାଦରୋ।

‘‘ସଂସପ୍ପୀ ଚ ମୁସାୱାଦୀ, ତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଯଥାତଥଂ;

ସବ୍ବେ ସମଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱାନ, ଅଭିନିବ୍ବଜ୍ଜୟାଥ [ଅଭିନିବ୍ବିଜ୍ଜୟେଥ (କ।)] ନଂ।

‘‘କାରଣ୍ଡୱଂ [କରଣ୍ଡୱଂ (କ।) ସୁ। ନି। ୨୮୩ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ନିଦ୍ଧମଥ, କସମ୍ବୁଂ ଅପକସ୍ସଥ [ଅୱକସ୍ସଥ (କ।)];

ତତୋ ପଲାପେ ୱାହେଥ, ଅସ୍ସମଣେ ସମଣମାନିନେ।

‘‘ନିଦ୍ଧମିତ୍ୱାନ ପାପିଚ୍ଛେ, ପାପଆଚାରଗୋଚରେ;

ସୁଦ୍ଧାସୁଦ୍ଧେହି ସଂୱାସଂ, କପ୍ପୟୱ୍ହୋ ପତିସ୍ସତା;

ତତୋ ସମଗ୍ଗା ନିପକା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରିସ୍ସଥା’’ତି। ଦସମଂ;

ମେତ୍ତାୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ମେଊଂ ପଞ୍ଞା ଚ ଦ୍ୱେ ପିଯା, ଦ୍ୱେ ଲୋକା ଦ୍ୱେ ୱିପଭିଯୋ;

ଦେୱଦତ୍ତୋ ଚ ଉତ୍ତରୋ, ନନ୍ଦୋ କାରଣ୍ଡୱେନ ଚାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ୱେରଞ୍ଜସୁତ୍ତଂ

୧୧।[ପାରା। ୧ ଆଦଯୋ] ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେରଞ୍ଜାଯଂ ୱିହରତି ନଳେରୁପୁଚିମନ୍ଦମୂଲେ। ଅଥ ଖୋ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ [ସାରାଣୀଯଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭୋ ଗୋତମ – 'ନ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଜିଣ୍ଣେ ୱୁଡ୍ଢେ ମହଲ୍ଲକେ ଅଦ୍ଧଗତେ ୱଯୋଅନୁପ୍ପତ୍ତେ ଅଭିୱାଦେତି ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେତି ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତୀ'ତି। ତଯିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ତଥେୱ। ନ ହି ଭୱଂ ଗୋତମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଜିଣ୍ଣେ ୱୁଡ୍ଢେ ମହଲ୍ଲକେ ଅଦ୍ଧଗତେ ୱଯୋଅନୁପ୍ପତ୍ତେ ଅଭିୱାଦେତି ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେତି ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତି। ତଯିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ନ ସମ୍ପନ୍ନମେୱା''ତି। ''ନାହଂ ତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯମହଂ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟଂ ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେଯ୍ୟଂ ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେଯ୍ୟଂ। ଯଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତୋ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟ ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେଯ୍ୟ ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେଯ୍ୟ, ମୁଦ୍ଧାପି ତସ୍ସ ୱିପତେଯ୍ୟା''ତି।

''ଅରସରୂପୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଅରସରୂପୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଯେ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରୂପରସା ସଦ୍ଦରସା ଗନ୍ଧରସା ରସରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବରସା, ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା [ଅନଭାୱକତା (ସୀ। ପୀ।)] ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଅରସରୂପୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି [ୱଦେସି (ସୀ। କ।)]।

''ନିବ୍ଭୋଗୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ନିବ୍ଭୋଗୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଯେ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରୂପଭୋଗା ସଦ୍ଦଭୋଗା ଗନ୍ଧଭୋଗା ରସଭୋଗା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଭୋଗା, ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ନିବ୍ଭୋଗୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ଅକିରିଯୱାଦୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଅକିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅକିରିଯଂ ୱଦାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅକିରିଯଂ ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଅକିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦାମି ରାଗସ୍ସ ଦୋସସ୍ସ ମୋହସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଜିଗୁଚ୍ଛାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ; ଜିଗୁଚ୍ଛାମି ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ୱେନଯିକୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – 'ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି ରାଗସ୍ସ ଦୋସସ୍ସ ମୋହସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ

ଧମ୍ମାନଂ ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ତପସ୍ସୀ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ତପସ୍ସୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ତପନୀଯାହଂ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ୱଦାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ଯସ୍ସ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତପନୀଯା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା, ତମହଂ 'ତପସ୍ସୀ'ତି ୱଦାମି। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତପନୀଯା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ତପସ୍ସୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ''ତି।

''ଅପଗବ୍ଭୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ''ତି! ''ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ଅପଗବ୍ଭୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି। ଯସ୍ସ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେୟ୍ଯା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା , ତମହଂ 'ଅପଗବ୍ଭୋ'ତି ୱଦାମି। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ , ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେୟ୍ଯା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ଯ – 'ଅପଗବ୍ଭୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ'ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସି।

''ସେୟ୍ଯଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁକ୍କୁଟିଯା ଅଣ୍ଡାନି ଅଟ୍ଠ ୱା ଦସ ୱା ଦ୍ୱାଦସ ୱା। ତାନାସ୍ସୁ କୁକ୍କୁଟିଯା ସମ୍ମା ଅଧିସଯିତାନି ସମ୍ମା ପରିସେଦିତାନି ସମ୍ମା ପରିଭାୱିତାନି। ଯୋ ନୁ ଖୋ ତେସଂ କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକାନଂ ପଠମତରଂ ପାଦନଖସିଖାଯ ୱା ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ୱା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ଅଭିନିବ୍ଭିଜ୍ଜେୟ୍ଯ, କିନ୍ତି ସ୍ୱାସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଜେଟ୍ଠୋ ୱା କନିଟ୍ଠୋ ୱା'''ତି? ''ଜେଟ୍ଠୋ ତିସ୍ସ, ଭୋ ଗୋତମ, ୱଚନୀଯୋ। ସୋ ହି ନେସଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଜେଟ୍ଠୋ ହୋତୀ''ତି।

''ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅୱିଜ୍ଜାଗତାଯ ପଜାଯ ଅଣ୍ଡଭୂତାଯ ପରିଯୋନଦ୍ଧାଯ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଏକୋୱ ଲୋକେ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ , ଜେଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠୋ ଲୋକସ୍ସ। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱୀରିଯଂ ଅହୋସି ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା, ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାଯୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ।

''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି; ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି; ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରାମି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେମି ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି; ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି।

''ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି, ସେୟ୍ଯଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – 'ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ। ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ'ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରାମି।

''ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଯା ପଠମେ ଯାମେ ପଠମା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପଠମା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି – ‘ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ଅରିଯାନଂ ଉପୱାଦକା, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା। ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନାତି। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା, ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା। ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସାମି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାମି।

‘‘ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଯା ମଜ୍ଝିମେ ଯାମେ ଦୁତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଦୁତିଯା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ସମାହିତେ ଚିତ୍ତେ ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅନଙ୍ଗଣେ ୱିଗତୂପକ୍କିଲେସେ ମୁଦୁଭୂତେ କମ୍ମନିଯେ ଠିତେ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତେ ଆସୱାନଂ ଖଯଞ୍ଞାଣାଯ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେସିଂ। ସୋ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ; ‘ଇମେ ଆସୱା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱସମୁଦଯୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧୋ’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ, ‘ଅଯଂ ଆସୱନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଏୱଂ ଜାନତୋ ଏୱଂ ପସ୍ସତୋ କାମାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭୱାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱାପି ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚ୍ଚିତ୍ଥ। ୱିମୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱିମୁତ୍ତମିତି ଞାଣଂ ଅହୋସି। ‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ।

‘‘ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମେ ଯାମେ ତତିଯା ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା; ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା; ତମୋ ୱିହତୋ ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ , ଯଥା ତଂ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତତିଯା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଜେଟ୍ଠୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ, ସେଟ୍ଠୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭୋ ଗୋତମ, ନିକ୍କୁଜ୍ଜିତଂ [ନିକୁଜ୍ଜିତଂ (କ।)] ୱା ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ୱା ୱିୱରେଯ୍ୟ, ମୂଳ୍ହସ୍ସ ୱା ମଗ୍ଗଂ ଆଚିକ୍ଖେଯ୍ୟ, ଅନ୍ଧକାରେ ୱା ତେଲପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେଯ୍ୟ – ଚକ୍ଖୁମନ୍ତୋ ରୂପାନି ଦକ୍ଖନ୍ତୀତି; ଏୱମେୱଂ ଭୋତା ଗୋତମେନ ଅନେକପରିଯାଯେନ ଧମ୍ମୋ ପକାସିତୋ। ଏସାହଂ ଭୱନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ସୀହସୁତ୍ତଂ

୧୨। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ [ସନ୍ଧାଗାରେ (କ।)] ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୀହୋ ସେନାପତି ନିଗଣ୍ଠସାୱକୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାଯଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ନିସ୍ସଂସଯଂ ଖୋ ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତଥା ହିମେ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିଯାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। ଯଂନୂନାହଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମେଯ୍ୟଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଯେନ ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ [ନାଥପୁତ୍ତୋ (କ। ସୀ।), ନାତପୁତ୍ତୋ (କ। ସୀ।)] ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନିଗଣ୍ଠଂ ନାଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାଯ ଉପସଙ୍କମିତୁ’’ନ୍ତି।

''କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ସୀହ, କିରିୟୱାଦୋ ସମାନୋ ଅକିରିୟୱାଦଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସସି? ସମଣୋ ହି, ସୀହ, ଗୋତମୋ ଅକିରିୟୱାଦୋ, ଅକିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଯୋ ଅହୋସି ଗମିୟାଭିସଙ୍ଖାରୋ [ଗମିକାଭିସଙ୍ଖାରୋ (କ। ସୀ।) ମହାୱ। ୨୯୦] ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ, ସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭି।

ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିୟାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ…ପେ… ଧମ୍ମସ୍ସ… ପେ… ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସୟଂ ଖୋ ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତଥା ହିମେ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିୟାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ଧମ୍ମସ୍ସ… ପେ… ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। ଯଂନୂନାହଂ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମେୟ୍ୟଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଯେନ ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ନିଗଣ୍ଠଂ ନାଟପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମିତୁ''ନ୍ତି।

''କିଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ସୀହ, କିରିୟୱାଦୋ ସମାନୋ ଅକିରିୟୱାଦଂ ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସସି? ସମଣୋ ହି, ସୀହ, ଗୋତମୋ ଅକିରିୟୱାଦୋ ଅକିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ''ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଯୋ ଅହୋସି ଗମିୟାଭିସଙ୍ଖାରୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ, ସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭି।

ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିୟାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ…ପେ… ଧମ୍ମସ୍ସ… ପେ… ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ନିସ୍ସଂସୟଂ ଖୋ ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତଥା ହିମେ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛୱୀ ସନ୍ଥାଗାରେ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକପରିୟାଯେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। କିଂ ହିମେ କରିସ୍ସନ୍ତି ନିଗଣ୍ଠା ଅପଲୋକିତା ୱା ଅନପଲୋକିତା ୱା? ଯଂନୂନାହଂ ଅନପଲୋକେତ୍ୱାୱ ନିଗଣ୍ଠେ [ନିଗଣ୍ଠଂ (ସ୍ୟା। କ।) ମହାୱ। ୨୯୦ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମେୟ୍ୟଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ରଥସତେହି ଦିୱାଦିୱସ୍ସ ୱେସାଲିୟା ନିୟ୍ୟାସି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ। ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି, ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକୋୱ ଅଗମାସି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – 'ଅକିରିୟୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅକିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'ତି। ଯେ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଏୱମାହଂସୁ – 'ଅକିରିୟୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅକିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'ତି, କଚ୍ଚି ତେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ୱୁତ୍ତୱାଦିନୋ ନ ଚ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସ ଚାନୁଧମ୍ମଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତି ନ ଚ କୋଚି ସହଧମ୍ମିକୋ ୱାଦାନୁୱାଦୋ [ୱାଦାନୁପାତୋ (କ। ସୀ। ସ୍ୟା।) ଅ। ନି। ୩।୫୮; ୫।୫] ଗାରୟ୍ହଂ ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛତି? ଅନବ୍ଭକ୍ଖାତୁକାମା ହି ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତ''ନ୍ତି।

''ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିୟାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିୟାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଅକିରିୟୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅକିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'''ତି ।

''ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିୟାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିୟାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'କିରିୟୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, କିରିୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'''ତି।

''ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିୟାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିୟାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଉଚ୍ଛେଦାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'''ତି।

''ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିୟାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିୟାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଜେଗୁଚ୍ଛିତାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ'''ତି।

''ଅତ୍ଥି , ସୀହ, ପରିୟାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିୟାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେୟ୍ୟ – 'ୱେନୟିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ୱିନୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି,

ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘ଅତ୍ଥି , ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ତପସ୍ସୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ତପସ୍ସିତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅପଗବ୍ଭୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅପଗବ୍ଭତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘ଅତ୍ଥି, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅସ୍ସାସକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅସ୍ସାସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅକିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅକିରିଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, ଅକିରିଯଂ ୱଦାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅକିରିଯଂ ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅକିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅକିରିଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘କିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, କିରିଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, କିରିଯଂ ୱଦାମି କାଯସୁଚରିତସ୍ସ ୱଚୀସୁଚରିତସ୍ସ ମନୋସୁଚରିତସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ କିରିଯଂ ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘କିରିଯୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, କିରିଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଉଚ୍ଛେଦାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦାମି ରାଗସ୍ସ ଦୋସସ୍ସ ମୋହସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦାମି। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଉଚ୍ଛେଦାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଜେଗୁଚ୍ଛିତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, ଜିଗୁଚ୍ଛାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ; ଜିଗୁଚ୍ଛାମି ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଜେଗୁଚ୍ଛିତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି ରାଗସ୍ସ ଦୋସସ୍ସ ମୋହସ୍ସ; ଅନେକୱିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ୱେନଯିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ତପସ୍ସୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ତପସ୍ସିତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ତପନୀଯାହଂ, ସୀହ, ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ୱଦାମି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ଯସ୍ସ ଖୋ, ସୀହ, ତପନୀଯା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା, ତମହଂ ‘ତପସ୍ସୀ’ତି ୱଦାମି। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ସୀହ, ତପନୀଯା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ତପସ୍ସୀ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ତପସ୍ସିତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅପଗବ୍ଭୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅପଗବ୍ଭତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଯସ୍ସ ଖୋ , ସୀହ, ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା, ତମହଂ ‘ଅପଗବ୍ଭୋ’ତି ୱଦାମି। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ସୀହ, ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପହୀନା ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମା। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅପଗବ୍ଭୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅପଗବ୍ଭତାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

‘‘କତମୋ ଚ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅସ୍ସାସକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅସ୍ସାସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’ତି? ଅହଞ୍ହି, ସୀହ, ଅସ୍ସାସକୋ ପରମେନ ଅସ୍ସାସେନ, ଅସ୍ସାସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେମି। ଅଯଂ ଖୋ, ସୀହ, ପରିଯାଯୋ, ଯେନ ମଂ ପରିଯାଯେନ ସମ୍ମା ୱଦମାନୋ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅସ୍ସାସକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ, ଅସ୍ସାସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତେନ ଚ ସାୱକେ ୱିନେତୀ’’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସୀହୋ ସେନାପତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

‘‘ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରଂ ଖୋ, ସୀହ, କରୋହି। ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଞାତମନୁସ୍ସାନଂ ସାଧୁ ହୋତୀ’’ତି। ‘‘ଇମିନାପାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ଅତ୍ତମନୋ ଅଭିରଦ୍ଧୋ, ଯଂ ମଂ ଭଗୱା ଏୱମାହ – ‘ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରଂ ଖୋ, ସୀହ, କରୋହି। ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଞାତମନୁସ୍ସାନଂ ସାଧୁ ହୋତୀ’ତି। ମଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ସାୱକଂ ଲଭିତ୍ୱା କେୱଲକପ୍ପଂ ୱେସାଲିଂ ପଟାକଂ ପରିହରେଯ୍ୟୁଂ – ‘ସୀହୋ ଅମ୍ହାକଂ ସେନାପତି ସାୱକତ୍ତଂ ଉପଗତୋ’ତି। ଅଥ ଚ ପନ ଭଗୱା ଏୱମାହ – ‘ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରଂ, ସୀହ, କରୋହି। ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ଞାତମନୁସ୍ସାନଂ ସାଧୁ ହୋତୀ’ତି। ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦୁତିଯମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ ଭଗୱା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

‘‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ତେ, ସୀହ, ନିଗଣ୍ଠାନଂ ଓପାନଭୂତଂ କୁଲଂ, ଯେନ ନେସଂ ଉପଗତାନଂ ପିଣ୍ଡକଂ ଦାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟାସୀ’’ତି। ‘‘ଇମିନାପାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ଅତ୍ତମନୋ ଅଭିରଦ୍ଧୋ, ଯଂ ମଂ ଭଗୱା ଏୱମାହ – ‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ତେ, ସୀହ, ନିଗଣ୍ଠାନଂ ଓପାନଭୂତଂ କୁଲଂ, ଯେନ ନେସଂ ଉପଗତାନଂ ପିଣ୍ଡକଂ ଦାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟାସୀ’ତି। ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ – ‘ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଏୱମାହ – ମଯ୍ହମେୱ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ମଯ୍ହମେୱ ସାୱକାନଂ ଦାତବ୍ବଂ; ମଯ୍ହମେୱ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ, ନ ଅଞ୍ଞେସଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ; ମଯ୍ହମେୱ ସାୱକାନଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ, ନ ଅଞ୍ଞେସଂ ସାୱକାନଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲ’ନ୍ତି, ଅଥ ଚ ପନ ମଂ ଭଗୱା ନିଗଣ୍ଠେସୁପି ଦାନେ ସମାଦପେତି [ସମାଦାପେତି (?)]। ଅପି ଚ, ଭନ୍ତେ, ମଯମେତ୍ଥ କାଲଂ ଜାନିସ୍ସାମ। ଏସାହଂ, ଭନ୍ତେ, ତତିଯମ୍ପି ଭଗୱନ୍ତଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚ। ଉପାସକଂ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ [ଅନୁପୁବ୍ବିକଥଂ (ସବ୍ବତ୍ଥ)] କଥେସି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ, କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି ସୀହଂ ସେନାପତିଂ କଲ୍ଲଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତଂ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ, ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦଯଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ ପତ୍ତଧମ୍ମୋ ୱିଦିତଧମ୍ମୋ ପରିଯୋଗାଳ୍ହଧମ୍ମୋ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିଗତକଥଂକଥୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ସତ୍ଥୁସାସନେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଧିୱାସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସ୍ୱାତନାଯ ଭତ୍ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନା’’ତି। ଅଧିୱାସେସି ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ।

ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଅଞ୍ଞତରଂ ପୁରିସଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ , ପୱତ୍ତମଂସଂ ଜାନାହୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ସକେ ନିୱେସନେ ପଣୀତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ପଟିଯାଦାପେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ କାଲଂ ଆରୋଚାପେସି – ‘‘କାଲୋ, ଭନ୍ତେ! ନିଟ୍ଠିତଂ

ଭତ୍ତ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାଯ ଯେନ ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ନିଵେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ନିଗଣ୍ଠା ଵେସାଲିଯଂ ରଥିକାଯ ରଥିକଂ [ରଥିଯାଯ ରଥିଯଂ (ବହୂସୁ)] ସିଙ୍ଘାଟକେନ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ବାହା ପଗ୍ଗଯ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି – ‘‘ଅଜ୍ଜ ସୀହେନ ସେନାପତିନା ଥୂଲଂ ପସୁଂ ଵଧିତ୍ଵା ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଭତ୍ତଂ କତଂ। ତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଜାନଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ମଂସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତି ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ପୁରିସୋ ଯେନ ସୀହୋ ସେନାପତି ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଉପକଣ୍ଣକେ ଆରୋଚେସି – ‘‘ଯଗ୍ଘେ, ଭନ୍ତେ, ଜାନେଯ୍ୟାସି! ଏତେ ସମ୍ବହୁଲା ନିଗଣ୍ଠା ଵେସାଲିଯଂ ରଥିକାଯ ରଥିକଂ ସିଙ୍ଘାଟକେନ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ବାହା ପଗ୍ଗଯ୍ହ କନ୍ଦନ୍ତି – ‘ଅଜ୍ଜ ସୀହେନ ସେନାପତିନା ଥୂଲଂ ପସୁଂ ଵଧିତ୍ଵା ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଭତ୍ତଂ କତଂ। ତଂ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଜାନଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତଂ ମଂସଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତି ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅଲଂ ଅଯ୍ୟୋ ଦୀଘରତ୍ତଞ୍ହି ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅଵଣ୍ଣକାମା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଵଣ୍ଣକାମା ଧମ୍ମସ୍ସ ଅଵଣ୍ଣକାମା ସଙ୍ଘସ୍ସ। ନ ଚ ପନେତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଜିରିଦନ୍ତି ତଂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖିତୁଂ; ନ ଚ ମଯଂ ଜୀଵିତହେତୁପି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀଵିତା ଵୋରୋପେଯ୍ୟାମା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ସହତ୍ଥା ସନ୍ତପ୍ପେସି ସମ୍ପଵାରେସି। ଅଥ ଖୋ ସୀହୋ ସେନାପତି ଭଗଵନ୍ତଂ ଭୁତ୍ତାଵିଂ ଓନୀତପତ୍ତପାଣିଂ ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ସୀହଂ ସେନାପତିଂ ଭଗଵା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସମାଦପେତ୍ଵା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ଵା ସମ୍ପହଂସେତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମୀତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ଅସ୍ସାଜାନୀଯସୁତ୍ତଂ

୧୩। ‘‘ଅଟ୍ଠହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ରଞ୍ଞୋ ଭଦ୍ରୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯୋ ରାଜାରହୋ ହୋତି ରାଜଭୋଗ୍ଗୋ, ରଞ୍ଞୋ ଅଙ୍ଗନ୍ତେଵ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ରଞ୍ଞୋ ଭଦ୍ରୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯୋ ଉଭତୋ ସୁଜାତୋ ହୋତି – ମାତିତୋ ଚ ପିତିତୋ ଚ। ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ଅଞ୍ଞେପି ଭଦ୍ରା ଅସ୍ସାଜାନୀଯା ଜାଯନ୍ତି, ତସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ଜାତୋ ହୋତି। ଯଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ଭୋଜନଂ ଦେନ୍ତି – ଅଲ୍ଲଂ ଵା ସୁକ୍ଖଂ ଵା – ତଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂଯେଵ ପରିଭୁଞ୍ଜତି ଅଵିକିରନ୍ତୋ। ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ହୋତି ଉଚ୍ଚାରଂ ଵା ପସ୍ସାଵଂ ଵା ଅଭିନିସୀଦିତୁଂ ଵା ଅଭିନିପଜ୍ଜିତୁଂ ଵା। ସୋରତୋ ହୋତି ସୁଖସଂଵାସୋ, ନ ଚ ଅଞ୍ଞେ ଅସ୍ସେ ଉବ୍ବେଜେତା। ଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ହୋନ୍ତି [ଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ତାନି (ସ୍ୟା।)] ସାଠେଯ୍ୟାନି କୂଟେଯ୍ୟାନି ଜିମ୍ହେଯ୍ୟାନି ଵଙ୍କେଯ୍ୟାନି, ତାନି ଯଥାଭୂତଂ ସାରଥିସ୍ସ ଆଵିକତ୍ତା ହୋତି। ତେସମସ୍ସ ସାରଥି ଅଭିନିମ୍ମଦନାଯ ଵାଯମତି। ଵାହୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ‘କାମଞ୍ଞେ ଅସ୍ସା ଵହନ୍ତୁ ଵା ମା ଵା, ଅହମେତ୍ଥ ଵହିସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଖୋ ପନ ଉଜୁମଗ୍ଗେନେଵ ଗଚ୍ଛତି। ଥାମଵା ହୋତି ଯାଵ ଜୀଵିତମରଣପରିଯାଦାନା ଥାମଂ ଉପଦଂସେତା। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ରଞ୍ଞୋ ଭଦ୍ରୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯୋ ରାଜାରହୋ ହୋତି ରାଜଭୋଗ୍ଗୋ, ରଞ୍ଞୋ ଅଙ୍ଗନ୍ତେଵ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି।

‘‘ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲଵା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଵଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାଵୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଯଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ଭୋଜନଂ ଦେନ୍ତି – ଲୂଖଂ ଵା ପଣୀତଂ ଵା – ତଂ ସକ୍କଚ୍ଚଂଯେଵ ପରିଭୁଞ୍ଜତି ଅଵିହଞ୍ଞମାନୋ। ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ହୋତି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ; ଜେଗୁଚ୍ଛୀ ହୋତି ଅନେକଵିହିତାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା। ସୋରତୋ ହୋତି ସୁଖସଂଵାସୋ, ନ ଅଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ଉବ୍ବେଜେତା। ଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ହୋନ୍ତି ସାଠେଯ୍ୟାନି କୂଟେଯ୍ୟାନି ଜିମ୍ହେଯ୍ୟାନି ଵଙ୍କେଯ୍ୟାନି, ତାନି ଯଥାଭୂତଂ ଆଵିକତ୍ତା ହୋତି ସତ୍ଥରି ଵା ଵିଞ୍ଞୂସୁ ଵା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ। ତେସମସ୍ସ ସତ୍ଥା ଵା ଵିଞ୍ଞୂ ଵା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅଭିନିମ୍ମଦନାଯ ଵାଯମତି। ସିକ୍ଖିତା ଖୋ ପନ ହୋତି। ‘କାମଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୂ ସିକ୍ଖନ୍ତୁ ଵା ମା ଵା, ଅହମେତ୍ଥ ସିକ୍ଖିସ୍ସାମୀ’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଖୋ ପନ ଉଜୁମଗ୍ଗେନେଵ ଗଚ୍ଛତି; ତତ୍ରାଯଂ ଉଜୁମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଆରଦ୍ଧଵୀରିଯୋ ଵିହରତି – ‘କାମଂ ତଚୋ ଚ ନ୍ହାରୁ [ନହାରୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଚ ଅଟ୍ଠି ଚ ଅଵସିସ୍ସତୁ, ସରୀରେ ଉପସୁସ୍ସତୁ ମଂସଲୋହିତଂ; ଯଂ ତଂ ପୁରିସଥାମେନ ପୁରିସଵୀରିଯେନ ପୁରିସପରକ୍କମେନ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ନ ତଂ ଅପାପୁଣିତ୍ଵା ଵୀରିଯସ୍ସ ସଣ୍ଠାନଂ ଭଵିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି । ତତିଯଂ।

୪। ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସୁତ୍ତଂ

୧୪। ''ଅଟ୍ଠ ଚ [ଅଟ୍ଠ (ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କେ [ଅସ୍ସଖଲୁଙ୍କେ (ସୀ।)] ଦେସେସ୍ସାମି ଅଟ୍ଠ ଚ ଅସ୍ସଦୋସେ, ଅଟ୍ଠ ଚ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କେ ଅଟ୍ଠ ଚ ପୁରିସଦୋସେ। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କା ଅଟ୍ଠ ଚ ଅସ୍ସଦୋସା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପଚ୍ଛତୋ ପଟିକ୍କମତି, ପିଟ୍ଠିତୋ ରଥଂ ପୱତ୍ତେତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପଚ୍ଛା ଲଙ୍ଘତି, କୁବ୍ବରଂ ହନତି, ତିଦଣ୍ଡଂ ଭଞ୍ଜତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ରଥୀସାଯ ସତ୍ଥିଂ ଉସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ରଥୀସଂଯେୱ ଅଜ୍ଝୋମଦ୍ଦତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଉମ୍ମଗ୍ଗଂ ଗଣ୍ହତି, ଉବ୍ବଟୁମଂ ରଥଂ କରୋତି। ଏୱରୂପୋପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଲଙ୍ଘତି ପୁରିମକାଯଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହତି ପୁରିମେ ପାଦେ। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ସାରଥିଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ପତୋଦଲଟ୍ଠିଂ [ପତୋଦଂ (ସୀ। ପୀ।), ପତୋଦଯଟ୍ଠିଂ (ସ୍ୟା। କଂ।)] ଦନ୍ତେହି ମୁଖାଧାନଂ [ମୁଖାଠାନଂ (କ।)] ୱିଧଂସିତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ନେୱ ଅଭିକ୍କମତି ନୋ ପଟିକ୍କମତି ତତ୍ଥେୱ ଖୀଲଟ୍ଠାଯୀ ଠିତୋ ହୋତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପୁରିମେ ଚ ପାଦେ ସଂହରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମେ ଚ ପାଦେ ସଂହରିତ୍ୱା [ସଙ୍ଘରିତ୍ୱା (କ।)] ତତ୍ଥେୱ ଚତ୍ତାରୋ ପାଦେ ଅଭିନିସୀଦତି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଅସ୍ସଦୋସୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କା ଅଟ୍ଠ ଚ ଅସ୍ସଦୋସା।

[ୱିଭ। ୯୫୬] ''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କା ଅଟ୍ଠ ଚ ପୁରିସଦୋସା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ 'ନ ସରାମୀ'ତି ଅସତିଯା ନିବ୍ବେଠେତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପଚ୍ଛତୋ ପଟିକ୍କମତି, ପିଟ୍ଠିତୋ ରଥଂ ୱତ୍ତେତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଚୋଦକଂଯେୱ ପଟିପ୍ଫରତି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ତୁଯ୍ହଂ ବାଲସ୍ସ ଅବ୍ୟତ୍ତସ୍ସ ଭଣିତେନ! ତ୍ୱମ୍ପି ନାମ ଭଣିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞସୀ'ତି! ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ 'ପେହୀ'ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପଚ୍ଛା ଲଙ୍ଘତି, କୁବ୍ବରଂ ହନତି, ତିଦଣ୍ଡଂ ଭଞ୍ଜତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଚୋଦକସ୍ସେୱ ପଚ୍ଚାରୋପେତି – ‘ତ୍ୱଂ ଖୋସି ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ, ତ୍ୱଂ ତାୱ ପଠମଂ ପଟିକରୋହୀ’ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ରଥୀସାଯ ସତ୍ଥିଂ ଉସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ରଥୀସଂଯେୱ ଅଜ୍ଝୋମଦ୍ଦତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଅଞ୍ଞେନାଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଉମ୍ମଗ୍ଗଂ ଗଣ୍ହତି, ଉଜ୍ଜୁମଗ୍ଗଂ ରଥଂ କରୋତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ବାହୁୱିକ୍ଖେପଂ କରୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଲଙ୍ଘତି, ପୁରିମକାଯଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହତି ପୁରିମେ ପାଦେ; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଚୋଦକଂ ସାପତ୍ତିକୋୱ ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ସାରଥିଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ପତୋଦଲଟ୍ଠିଂ ଦନ୍ତେହି ମୁଖାଧାନଂ ୱିଧଂସିତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ‘ନେୱାହଂ ଆପନ୍ନୋମ୍ହି, ନ ପନାହଂ ଆପନ୍ନୋମ୍ହୀ’ତି ସୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ ସଙ୍ଘଂ ୱିହେଠେତି [ୱିହେସେତି (ପୀ। କ।)]। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ନେୱ ଅଭିକ୍କମତି ନୋ ପଟିକ୍କମତି ତତ୍ଥେୱ ଖୀଲଟ୍ଠାଯୀ ଠିତୋ ହୋତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଏୱମାହ – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅତିବାଳ୍ହଂ ମଯି ବ୍ୟାୱଟା ଯାୱ [ଇଦଂ ପଦଂ ସୀହଳଅପୋତ୍ଥକେ ନତ୍ଥି] ଇଦାନାହଂ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ହୀନାଯାୱତ୍ତିସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ହୀନାଯାୱତ୍ତିତ୍ୱା ଏୱମାହ – ‘ଇଦାନି ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅତ୍ତମନା ହୋଥା’ତି? ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ‘ପେହୀ’ତି ୱୁତ୍ତୋ, ୱିଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଚୋଦିତୋ ସାରଥିନା ପୁରିମେ ଚ ପାଦେ ସଂହରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମେ ଚ ପାଦେ ସଂହରିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଚତ୍ତାରୋ ପାଦେ ଅଭିନିସୀଦତି; ତଥୂପମାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱଦାମି। ଏୱରୂପୋପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ପୁରିସଦୋସୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କା ଅଟ୍ଠ ଚ ପୁରିସଦୋସା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ମଲସୁତ୍ତଂ

୧୫। ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ମଲାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଅସଜ୍ଝାଯମଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ମନ୍ତା; ଅନୁଟ୍ଠାନମଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଘରା; ମଲଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଣ୍ଣସ୍ସ କୋସଜ୍ଜଂ; ପମାଦୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରକ୍ଖତୋ ମଲଂ; ମଲଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥିଯା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ; ମଚ୍ଛେରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦଦତୋ ମଲଂ; ମଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚ; ତତୋ [ତତୋ ଚ (ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ମଲା ମଲତରଂ ଅୱିଜ୍ଜା ପରମଂ ମଲଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ମଲାନୀ’’ତି।

‘‘ଅସଜ୍ଝାଯମଲା ମନ୍ତା, ଅନୁଟ୍ଠାନମଲା ଘରା;

ମଲଂ ୱଣ୍ଣସ୍ସ କୋସଜ୍ଜଂ, ପମାଦୋ ରକ୍ଖତୋ ମଲଂ।

‘‘ମଲିତ୍ଥିଯା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ମଚ୍ଛେରଂ ଦଦତୋ ମଲଂ;

ମଲା ୱେ ପାପକା ଧମ୍ମା, ଅସ୍ମିଂ ଲୋକେ ପରମ୍ହି ଚ;

ତତୋ ମଲା ମଲତରଂ, ଅୱିଜ୍ଜା ପରମଂ ମଲ’’ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଦୂତେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୧୬।[ଚୂଳଅୱ। ୩୪୭] ‘‘ଅଟ୍ଠହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୂତେଯ୍ୟଂ ଗନ୍ତୁମରହତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୋତା ଚ ହୋତି, ସାୱେତା ଚ, ଉଗ୍ଗହେତା ଚ, ଧାରେତା ଚ, ୱିଞ୍ଞାତା ଚ, ୱିଞ୍ଞାପେତା ଚ, କୁସଲୋ ଚ ସହିତାସହିତସ୍ସ, ନୋ ଚ କଲହକାରକୋ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୂତେଯ୍ୟଂ ଗନ୍ତୁମରହତି। ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଦୂତେଯ୍ୟଂ ଗନ୍ତୁମରହତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାରିପୁତ୍ତୋ ସୋତା ଚ ହୋତି, ସାୱେତା ଚ, ଉଗ୍ଗହେତା ଚ, ଧାରେତା ଚ, ୱିଞ୍ଞାତା ଚ, ୱିଞ୍ଞାପେତା ଚ, କୁସଲୋ ଚ ସହିତାସହିତସ୍ସ, ନୋ ଚ କଲହକାରକୋ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଦୂତେଯ୍ୟଂ ଗନ୍ତୁମରହତୀ’’ତି।

‘‘ଯୋ ୱେ ନ ବ୍ୟଥତି [ନ ୱେଧତି (ସୀ।), ନ ବ୍ୟାଧତି (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପତ୍ୱା, ପରିସଂ ଉଗ୍ଗୱାଦିନିଂ [ଉଗ୍ଗୱାଦିନଂ (ସୀ।), ଉଗ୍ଗହୱାଦିନଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।), ଉଗ୍ଗତୱାଦିନିଂ (କ।)];

ନ ଚ ହାପେତି ୱଚନଂ, ନ ଚ ଛାଦେତି ସାସନଂ।

‘‘ଅସନ୍ଦିଦ୍ଧଞ୍ଚ ଭଣତି [ଅସନ୍ଦିଦ୍ଧୋ ଚ ଅକ୍ଖାତି (ଚୂଳଅୱ। ୩୪୭)], ପୁଚ୍ଛିତୋ ନ ଚ କୁପ୍ପତି;

ସ ୱେ ତାଦିସକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଦୂତେଯ୍ୟଂ ଗନ୍ତୁମରହତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ପଠମବନ୍ଧନସୁତ୍ତଂ

୧୭। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆକାରେହି ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ରୁଣ୍ଣେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ହସିତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ଭଣିତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ଆକପ୍ପେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି ; ୱନଭଙ୍ଗେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ଗନ୍ଧେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ରସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି; ଫସ୍ସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହାକାରେହି ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ ବନ୍ଧତି। ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସୁବଦ୍ଧା [ସୁବନ୍ଧା (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)], ଯେ [ଯେୱ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ଫସ୍ସେନ ବଦ୍ଧା’’ତି [ବନ୍ଧାତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)]। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିଯବନ୍ଧନସୁତ୍ତଂ

୧୮। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆକାରେହି ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ରୁଣ୍ଣେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ହସିତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ଭଣିତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ଆକପ୍ପେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ୱନଭଙ୍ଗେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ଗନ୍ଧେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ରସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ , ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି; ଫସ୍ସେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହାକାରେହି ପୁରିସୋ ଇତ୍ଥିଂ ବନ୍ଧତି। ତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସୁବଦ୍ଧା, ଯେ ଫସ୍ସେନ ବଦ୍ଧା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପହାରାଦସୁତ୍ତଂ

୧୯। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେରଞ୍ଜାଯଂ ୱିହରତି ନଳେରୁପୁଚିମନ୍ଦମୂଲେ। ଅଥ ଖୋ ପହାରାଦୋ ଅସୁରିନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତଂ ଖୋ ପହାରାଦଂ ଅସୁରିନ୍ଦଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅପି [କିଂ (କ।)] ପନ, ପହାରାଦ , ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଅଭିରମନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ’’ତି। ‘‘କତି ପନ, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା [ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମା (ସ୍ୟା। କ।) ଚୂଳଅ॰। ୩୮୪ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଯେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଅଟ୍ଠ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ମହାସମୁଦ୍ଦୋ, ଭନ୍ତେ, ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ , ନ ଆୟତକେନେଵ ପପାତୋ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ, ନ ଆୟତକେନେଵ ପପାତୋ। ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଠିତଧମ୍ମୋ ଵେଲଂ ନାତିଵତ୍ତତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଠିତଧମ୍ମୋ ଵେଲଂ ନାତିଵତ୍ତତି; ଅୟଂ [ଅୟମ୍ପି (କ।)], ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଦୁତିୟୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ନ ମତେନ କୁଣପେନ ସଂଵସତି [ସଂଵତ୍ତତି (ସ୍ୟା।)]। ଯଂ ହୋତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ମତଂ କୁଣପଂ, ତଂ ଖିପ୍ପମେଵ [ଖିପ୍ପଂୟେଵ (ସୀ।), ଖିପ୍ପଂଏଵ (ପୀ।), ଖିପ୍ପଞ୍ଞେଵ (ଚୂଳଅ॰। ୩୮୪)] ତୀରଂ ଵାହେତି, ଥଲଂ ଉସ୍ସାରେତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ନ ମତେନ କୁଣପେନ ସଂଵସତି, ଯଂ ହୋତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ମତଂ କୁଣପଂ, ତଂ ଖିପ୍ପମେଵ ତୀରଂ ଵାହେତି, ଥଲଂ ଉସ୍ସାରେତି; ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ତତିୟୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଯା କାଚି ମହାନଦିୟୋ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଗଙ୍ଗା ୟମୁନା ଅଚିରଵତୀ ସରଭୂ ମହୀ, ତା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପତ୍ୱା [ପତ୍ତା (କ।, ଚୂଳଅ॰। ୩୮୪)] ଜହନ୍ତି ପୁରିମାନି ନାମଗୋତ୍ତାନି, ‘ମହାସମୁଦ୍ଦୋ’ ତ୍ୱେଵ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଯା କାଚି ମହାନଦିୟୋ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଗଙ୍ଗା ୟମୁନା ଅଚିରଵତୀ ସରଭୂ ମହୀ, ତା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପତ୍ୱା ଜହନ୍ତି ପୁରିମାନି ନାମଗୋତ୍ତାନି, ‘ମହାସମୁଦ୍ଦୋ’ ତ୍ୱେଵ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଯା ଚ [ଯା କାଚି (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ଲୋକେ ସଵନ୍ତିୟୋ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପେନ୍ତି ଯା ଚ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ଧାରା ପପତନ୍ତି, ନ ତେନ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଊନତ୍ତଂ ଵା ପୂରତ୍ତଂ ଵା ପଞ୍ଞାୟତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଯା ଚ ଲୋକେ ସଵନ୍ତିୟୋ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପେନ୍ତି ଯା ଚ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ଧାରା ପପତନ୍ତି, ନ ତେନ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଊନତ୍ତଂ ଵା ପୂରତ୍ତଂ ଵା ପଞ୍ଞାୟତି; ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପଞ୍ଚମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଏକରସୋ ଲୋଣରସୋ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଏକରସୋ ଲୋଣରସୋ; ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଛଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ବହୁରତନୋ [ପହୂତରତନୋ (କ।)] ଅନେକରତନୋ। ତତ୍ରିମାନି ରତନାନି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ମୁତ୍ତା ମଣି ଵେଳୁରିୟୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପଵାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲଂ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ବହୁରତନୋ ଅନେକରତନୋ; ତତ୍ରିମାନି ରତନାନି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ମୁତ୍ତା ମଣି ଵେଳୁରିୟୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପଵାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲଂ। ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ସତ୍ତମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ। ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ [ତିମିତିମିଙ୍ଗଲା ତିମିରପିଙ୍ଗଲା (ସୀ।), ତିମିତିମିଙ୍ଗଲା ତିମିରମିଙ୍ଗଲା (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା। ସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା, ଦ୍ୱିୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା, ତିୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା, ଚତୁୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା, ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା; ସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା… ପେ… ଦ୍ୱିୟୋଜନ… ତିୟୋଜନ… ଚତୁୟୋଜନ… ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା; ଅୟଂ, ଭନ୍ତେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭନ୍ତେ , ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତୀତି।

‘‘ଅପି ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନୟେ ଅଭିରମନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଅଭିରମନ୍ତି, ପହାରାଦ, ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନୟେ’’ତି। ‘‘କତି ପନ, ଭନ୍ତେ,

ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତୀ''ତି? ''ଅଟ୍ଠ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ, ନ ଆଯତକେନେୱ ପପାତୋ ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖା ଅନୁପୁବ୍ବକିରିଯା ଅନୁପୁବ୍ବପଟିପଦା, ନ ଆଯତକେନେୱ ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋ। ଯମ୍ପି, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖା ଅନୁପୁବ୍ବକିରିଯା ଅନୁପୁବ୍ବପଟିପଦା, ନ ଆଯତକେନେୱ ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋ। ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଠିତଧମ୍ମୋ ୱେଲଂ ନାତିୱତ୍ତତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଯଂ ମଯା ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଂ ମମ ସାୱକା ଜୀୱିତହେତୁପି ନାତିକ୍କମନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ପହାରାଦ, ମଯା ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଂ ମମ ସାୱକା ଜୀୱିତହେତୁପି ନାତିକ୍କମନ୍ତି। ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦୁତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ନ ମତେନ କୁଣପେନ ସଂୱସତି। ଯଂ ହୋତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ମତଂ କୁଣପଂ, ତଂ ଖିପ୍ପମେୱ ତୀରଂ ୱାହେତି ଥଲଂ ଉସ୍ସାରେତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଯୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପାପଧମ୍ମୋ ଅସୁଚିସଙ୍କସ୍ସରସମାଚାରୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନକମ୍ମନ୍ତୋ ଅସ୍ସମଣୋ ସମଣପଟିଞ୍ଞୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରିପଟିଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତୋପୂତି ଅୱସ୍ସୁତୋ କସମ୍ବୁଜାତୋ, ନ ତେନ ସଙ୍ଘୋ ସଂୱସତି; ଖିପ୍ପମେୱ ନଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପତି।

''କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି ମଜ୍ଝେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ନିସିନ୍ନୋ, ଅଥ ଖୋ ସୋ ଆରକାୱ ସଙ୍ଘମ୍ହା ସଙ୍ଘୋ ଚ ତେନ। ଯମ୍ପି, ପହାରାଦ, ଯୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପାପଧମ୍ମୋ ଅସୁଚିସଙ୍କସ୍ସରସମାଚାରୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନକମ୍ମନ୍ତୋ ଅସ୍ସମଣୋ ସମଣପଟିଞ୍ଞୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରିପଟିଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତୋପୂତି ଅୱସ୍ସୁତୋ କସମ୍ବୁଜାତୋ, ନ ତେନ ସଙ୍ଘୋ ସଂୱସତି; ଖିପ୍ପମେୱ ନଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପତି; କିଞ୍ଚାପି ସୋ ହୋତି ମଜ୍ଝେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସନ୍ନିସିନ୍ନୋ, ଅଥ ଖୋ ସୋ ଆରକାୱ ସଙ୍ଘମ୍ହା ସଙ୍ଘୋ ଚ ତେନ। ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ତତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ଯା କାଚି ମହାନଦିଯୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ଅଚିରୱତୀ ସରଭୂ ମହୀ, ତା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପତ୍ୱା ଜହନ୍ତି ପୁରିମାନି ନାମଗୋତ୍ତାନି, 'ମହାସମୁଦ୍ଦୋ' ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଚତ୍ତାରୋମେ ୱଣ୍ଣା – ଖତ୍ତିଯା, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ୱେସ୍ସା, ସୁଦ୍ଦା, ତେ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଜହନ୍ତି ପୁରିମାନି ନାମଗୋତ୍ତାନି, 'ସମଣା ସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯା' ତ୍ୱେୱ [ସମଣୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯୋ ତ୍ୱେୱ (ସ୍ୟା। କ।)] ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ପହାରାଦ, ଚତ୍ତାରୋମେ ୱଣ୍ଣା – ଖତ୍ତିଯା, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ୱେସ୍ସା, ସୁଦ୍ଦା, ତେ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ଜହନ୍ତି ପୁରିମାନି ନାମଗୋତ୍ତାନି, 'ସମଣା ସକ୍ୟପୁତ୍ତିଯା' ତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ଯା ଚ ଲୋକେ ସୱନ୍ତିଯୋ ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପେନ୍ତି ଯା ଚ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖା ଧାରା ପପତନ୍ତି, ନ ତେନ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଊନତ୍ତଂ ୱା ପୂରତ୍ତଂ ୱା ପଞ୍ଞାଯତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ବହୂ ଚେପି ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯନ୍ତି, ନ ତେନ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ଊନତ୍ତଂ ୱା ପୂରତ୍ତଂ ୱା ପଞ୍ଞାଯତି। ଯମ୍ପି, ପହାରାଦ, ବହୂ ଚେପି ଭିକ୍ଖୂ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯନ୍ତି, ନ ତେନ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ଊନତ୍ତଂ ୱା ପୂରତ୍ତଂ ୱା ପଞ୍ଞାଯତି। ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପଞ୍ଚମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି , ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଏକରସୋ ଲୋଣରସୋ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଅଯଂ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ଏକରସୋ, ୱିମୁତ୍ତିରସୋ। ଯମ୍ପି ପହାରାଦ , ଅଯଂ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ଏକରସୋ, ୱିମୁତ୍ତିରସୋ ; ଅଯଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଛଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ବହୁରତନୋ ଅନେକରତନୋ; ତତ୍ରିମାନି ରତନାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିଯୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପୱାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ ମସାରଗଲ୍ଲଂ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଅଯଂ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ବହୁରତନୋ ଅନେକରତନୋ। ତତ୍ରିମାନି ରତନାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ପଞ୍ଚ ବଲାନି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା,

ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ। ୟମ୍ପି, ପହାରାଦ, ଅୟଂ ଧମ୍ମୱିନୟୋ ବହୁରତନୋ ଅନେକରତନୋ; ତତ୍ରିମାନି ରତନାନି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟାନି, ପଞ୍ଚ ବଲାନି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା, ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ; ଅୟଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ସତ୍ତମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ୟଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅଭିରମନ୍ତି।

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ପହାରାଦ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆୱାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା; ସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାୱା, ଦ୍ୱିୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାୱା, ତିୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାୱା, ଚତୁୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାୱା, ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଅୟଂ ଧମ୍ମୱିନୟୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆୱାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ସୋତାପନ୍ନୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ସକଦାଗାମୀ ସକଦାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅନାଗାମୀ ଅନାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅରହା ଅରହତ୍ତାୟ ପଟିପନ୍ନୋ। ୟମ୍ପି, ପହାରାଦ, ଅୟଂ ଧମ୍ମୱିନୟୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆୱାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ସୋତାପନ୍ନୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ସକଦାଗାମୀ ସକଦାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅନାଗାମୀ ଅନାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅରହା ଅରହତ୍ତାୟ ପଟିପନ୍ନୋ; ଅୟଂ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ୟଂ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅଭିରମନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ପହାରାଦ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ୟେ ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ ଅଭିରମନ୍ତୀ''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଉପୋସଥସୁତ୍ତଂ

୨୦।[ଚୂଳୱ॰ ୩୮୩; ଉଦା॰ ୪୫; କଥା॰ ୩୪୬] ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ତଦହୁପୋସଥେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା, ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଠମେ ୟାମେ, ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ଭନ୍ତେ, ରତ୍ତି, ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ପଠମୋ ୟାମୋ, ଚିରନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ। ଉଦ୍ଦିସତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖ''ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା, ନିକ୍ଖନ୍ତେ ମଜ୍ଝିମେ ୟାମେ, ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ଭନ୍ତେ , ରତ୍ତି, ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ମଜ୍ଝିମୋ ୟାମୋ, ଚିରନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ। ଉଦ୍ଦିସତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖ''ନ୍ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା, ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଚ୍ଛିମେ ୟାମେ, ଉଦ୍ଧସ୍ତେ ଅରୁଣେ, ନନ୍ଦିମୁଖିୟା ରତ୍ତିୟା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନଞ୍ଜଲିଂ ପଣାମେତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଭିକ୍କନ୍ତା, ଭନ୍ତେ, ରତ୍ତି, ନିକ୍ଖନ୍ତୋ ପଚ୍ଛିମୋ ୟାମୋ, ଉଦ୍ଧସ୍ତଂ ଅରୁଣଂ, ନନ୍ଦିମୁଖୀ ରତ୍ତି; ଚିରନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ। ଉଦ୍ଦିସତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖ''ନ୍ତି। ''ଅପରିସୁଦ୍ଧା, ଆନନ୍ଦ, ପରିସା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''କଂ ନୁ ଖୋ ଭଗୱା ପୁଗ୍ଗଲଂ ସନ୍ଧାୟ ଏୱମାହ – 'ଅପରିସୁଦ୍ଧା, ଆନନ୍ଦ, ପରିସା'''ତି? ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସାକାସି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦୁସ୍ସୀଲଂ ପାପଧମ୍ମଂ ଅସୁଚିଂ ସଙ୍କସ୍ସରସମାଚାରଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନକମ୍ମନ୍ତଂ ଅସ୍ସମଣଂ ସମଣପଟିଞ୍ଞଂ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିପଟିଞ୍ଞଂ ଅନ୍ତୋପୂତିଂ ଅୱସ୍ସୁତଂ କସମ୍ବୁଜାତଂ ମଜ୍ଝେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ନିସିନ୍ନଂ; ଦିସ୍ୱାନ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୟେନ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଉଟ୍ଠେହାୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠୋସି ଭଗୱତା। ନତ୍ଥି ତେ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସୋ''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଉଟ୍ଠେହାୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠୋସି ଭଗୱତା। ନତ୍ଥି ତେ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସୋ''ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଉଟ୍ଠେହାୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠୋସି ଭଗୱତା। ନତ୍ଥି ତେ ଭିକ୍ଖୂହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱାସୋ''ତି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ବାହାୟଂ ଗହେତ୍ୱା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକା ନିକ୍ଖାମେତ୍ୱା ସୂଚିଘଟିକଂ ଦତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ନିକ୍ଖାମିତୋ ସୋ, ଭନ୍ତେ, ପୁଗ୍ଗଲୋ ମୟା। ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିସା। ଉଦ୍ଦିସତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ପାତିମୋକ୍ଖ''ନ୍ତି। ''ଅଚ୍ଛରିୟଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ! ୟାୱ ବାହା ଗହଣାପି ନାମ ସୋ ମୋଘପୁରିସୋ ଆଗମିସ୍ସତୀ''ତି!

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ତୁମ୍ହେଵ ଦାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟାଥ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେୟ୍ୟାଥ। ନ ଦାନାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମି, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିସ୍ସାମି। ଅଟ୍ଠାନମେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନଵକାସୋ ଯଂ ତଥାଗତୋ ଅପରିସୁଦ୍ଧାଯ ପରିସାଯ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସେୟ୍ୟ’’।

‘‘ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ମହାସମୁଦ୍ଦୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ, ନ ଆଯତକେନେଵ ପପାତୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ, ନ ଆଯତକେନେଵ ପପାତୋ; ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି…ପେ… (ଯଥା ପୁରିମେ ତଥା ଵିତ୍ଥାରେତବ୍ବୋ)।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ। ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା। ଵସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା…ପେ… ପଞ୍ଚଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା । ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା; ଵସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା…ପେ… ପଞ୍ଚଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା; ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯଂ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଅସୁରା ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଭିରମନ୍ତି।

‘‘ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋ ଅନୁପୁବ୍ବପୋଣୋ ଅନୁପୁବ୍ବପବ୍ଭାରୋ, ନ ଆଯତକେନେଵ ପପାତୋ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖା ଅନୁପୁବ୍ବକିରିଯା ଅନୁପୁବ୍ବପଟିପଦା, ନ ଆଯତକେନେଵ ଅଞ୍ଞାପଟିଵେଧୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖା ଅନୁପୁବ୍ବକିରିଯା ଅନୁପୁବ୍ବପଟିପଦା, ନ ଆଯତକେନେଵ ଅଞ୍ଞାପଟିଵେଧୋ; ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି…ପେ… ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ତିମି ତିମିଙ୍ଗଲୋ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ ଅସୁରା ନାଗା ଗନ୍ଧବ୍ବା, ଵସନ୍ତି ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା…ପେ… ପଞ୍ଚଯୋଜନସତିକାପି ଅତ୍ତଭାଵା; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମଵିନଯୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ। ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ସୋତାପନ୍ନୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ…ପେ… ଅରହା ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଯଂ ଧମ୍ମଵିନଯୋ ମହତଂ ଭୂତାନଂ ଆଵାସୋ; ତତ୍ରିମେ ଭୂତା – ସୋତାପନ୍ନୋ ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ…ପେ… ଅରହା ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ; ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ, ଯଂ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେ ଦିସ୍ଵା ଦିସ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଭିରମନ୍ତୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ମହାଵଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଵେରଞ୍ଜୋ ସୀହୋ ଆଜଞ୍ଞଂ, ଖଳୁଙ୍କେନ ମଲାନି ଚ;

ଦୂତେୟ୍ୟଂ ଦ୍ଵେ ଚ ବନ୍ଧନା, ପହାରାଦୋ ଉପୋସଥୋତି।

୩। ଗହପତିୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମଉଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୨୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ । ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି [ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମେହି (ସ୍ୟା। କ।)] ସମନ୍ନାଗତଂ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ୱେସାଲିକଂ ଧାରେଥା’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଯେନ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ୱେସାଲିକସ୍ସ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ୱେସାଲିକୋ ଯେନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ୱେସାଲିକଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଟ୍ଠହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ। କତମେ ତେ, ଗହପତି, ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ଯେହି ତ୍ୱଂ ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଜାନାମି – କତମେହି ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋତି। ଅପି ଚ, ଭନ୍ତେ, ଯେ ମେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ତଂ ସୁଣୋହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଗହପତୀ’’ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ୱେସାଲିକସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ୱେସାଲିକୋ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଯଦାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂ ପଠମଂ ଦୂରତୋୱ ଅଦ୍ଦସଂ; ସହ ଦସ୍ସନେନେୱ ମେ, ଭନ୍ତେ , ଭଗୱତୋ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି’’।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଯିରୁପାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଭଗୱା ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି , ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ; କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ଯଦା ମଂ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି କଲ୍ଲଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତଂ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ, ଅଥ ଯା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ, ସମୁଦଯଂ, ନିରୋଧଂ, ମଗ୍ଗଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ମେ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – ‘ଯଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ’ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ ପତ୍ତଧମ୍ମୋ ୱିଦିତଧମ୍ମୋ ପରିଯୋଗାଳ୍ହଧମ୍ମୋ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିଗତକଥଂକଥୋ ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ସତ୍ଥୁସାସନେ ତତ୍ଥେୱ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସରଣଂ ଅଗମାସିଂ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପଞ୍ଚମାନି ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିଯିଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଦୁତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଚତସ୍ସୋ କୋମାରିଯୋ ପଜାପତିଯୋ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ତା ପଜାପତିଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତା ପଜାପତିଯୋ ଏତଦୱଚଂ – ‘ମଯା ଖୋ, ଭଗିନିଯୋ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପଞ୍ଚମାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିନ୍ନାନି [ସମାଦିଣ୍ଣାନି (ସୀ। କ।)]। ଯା ଇଚ୍ଛତି ସା ଇଧେୱ ଭୋଗେ ଚ ଭୁଞ୍ଜତୁ ପୁଞ୍ଞାନି ଚ କରୋତୁ, ସକାନି ୱା ଞାତିକୁଲାନି ଗଚ୍ଛତୁ। ହୋତି ୱା ପନ ପୁରିସାଧିପ୍ପାଯୋ, କସ୍ସ ୱୋ ଦମ୍ମୀ’ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସା, ଭନ୍ତେ, ଜେଟ୍ଠା ପଜାପତି ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ମଂ, ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତ, ପୁରିସସ୍ସ ଦେହୀ’ତି। ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ପୁରିସଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ୱାମେନ ହତ୍ଥେନ ପଜାପତିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଭିଙ୍ଗାରଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଓଣୋଜେସିଂ। କୋମାରିଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦାରଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୋ ନାଭିଜାନାମି ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ତତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଖୋ ପନ ମେ, ଭନ୍ତେ, କୁଲେ ଭୋଗା। ତେ ଚ ଖୋ ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତା ସୀଲୱନ୍ତେହି କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେହି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ଯଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପଯିରୁପାସାମି; ସକ୍କଚ୍ଚଂଯେୱ ପଯିରୁପାସାମି, ନୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ଚେ, ଭନ୍ତେ, ମେ ଆୟସ୍ମା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି; ସକ୍କଚ୍ଚଂୟେଓ ସୁଣୋମି, ନୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ। ନୋ ଚେ ମେ ସୋ ଆୟସ୍ମା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଅହମସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ ଛଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ଅନଚ୍ଛରିୟଂ ଖୋ ପନ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି – 'ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ, ଗହପତି, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ'ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ୱଦେୟ୍ୟାଥ ୱା ଏୱଂ ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଦେୱତା ନୋ ୱା ୱଦେୟ୍ୟାଥ, ଅଥ ଖୋ ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିଜାନାମି ତତୋନିଦାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉନ୍ନତିଂ [ଉଣ୍ଣତିଂ (କ।) ଧ। ସ। ୧୧୨୧; ୱିଭ। ୮୪୩, ୮୪୫ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] – 'ମଂ ୱା ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମନ୍ତି, ଅହଂ ୱା ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପାମୀ'ତି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସତ୍ତମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ୟାନିମାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ଦେସିତାନି ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିୟାନି ସଂୟୋଜନାନି, ନାହଂ ତେସଂ କିଞ୍ଚି ଅତ୍ତନି ଅପ୍ପହୀନଂ ସମନୁପସ୍ସାମି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଇମେ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ନ ଚ ଖୋ ଅହଂ ଜାନାମି – କତମେହି ଚାହଂ [କତମେହିପହଂ (ସୀ।), କତମେହିପାହଂ (ପୀ। କ।)] ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ୱେସାଲିକସ୍ସ ନିୱେସନେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୟାୱତକୋ ଅହୋସି ଉଗ୍ଗେନ ଗହପତିନା ୱେସାଲିକେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୁ! ୟଥା ତଂ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ୱେସାଲିକୋ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ, ଇମେହେୱ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ୱେସାଲିକୋ ମୟା ବ୍ୟାକତୋ। ଇମେହି ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ୱେସାଲିକଂ ଧାରେହୀ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିୟଉଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୨୨। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ୱଜ୍ଜୀସୁ ୱିହରତି ହତ୍ଥିଗାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ହତ୍ଥିଗାମକଂ ଧାରେଥା''ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ୟେନ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ହତ୍ଥିଗାମକସ୍ସ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ହତ୍ଥିଗାମକୋ ୟେନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ହତ୍ଥିଗାମକଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଟ୍ଠହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ। କତମେ ତେ, ଗହପତି, ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା, ୟେହି ତ୍ୱଂ ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ''ତି?

''ନ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଜାନାମି – କତମେହି ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋତି। ଅପି ଚ, ଭନ୍ତେ, ୟେ ମେ ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିୟା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ତଂ ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଗହପତୀ''ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ହତ୍ଥିଗାମକସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ହତ୍ଥିଗାମକୋ ଏତଦୱୋଚ – ''ୟଦାହଂ, ଭନ୍ତେ, ନାଗୱନେ ପରିଚରନ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପଠମଂ ଦୂରତୋୱ ଅଦ୍ଦସଂ; ସହ ଦସ୍ସନେନେୱ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦି, ସୁରାମଦୋ ଚ ପହୀୟି। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପଠମୋ ଅଚ୍ଛରିୟୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ପୟିରୁପାସିଂ। ତସ୍ସ ମେ ଭଗୱା ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥଂ କଥେସି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଦାନକଥଂ ସୀଲକଥଂ ସଗ୍ଗକଥଂ; କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। ୟଦା ମଂ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞାସି କଲ୍ଲଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତଂ ୱିନୀୱରଣଚିତ୍ତଂ ଉଦଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ, ଅଥ ୟା ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାମୁକ୍କଂସିକା ଧମ୍ମଦେସନା ତଂ ପକାସେସି – ଦୁକ୍ଖଂ, ସମୁଦୟଂ, ନିରୋଧଂ, ମଗ୍ଗଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ସୁଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅପଗତକାଳକଂ ସମ୍ମଦେୱ ରଜନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ମେ ତସ୍ମିଂୟେୱ ଆସନେ ୱିରଜଂ ୱୀତମଲଂ ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁଂ ଉଦପାଦି – 'ୟଂ କିଞ୍ଚି ସମୁଦୟଧମ୍ମଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମ'ନ୍ତି। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ ପତ୍ତଧମ୍ମୋ ୱିଦିତଧମ୍ମୋ

ପରିଯୋଗାଢଧମ୍ମୋ ତିଣ୍ଣକଙ୍ଖୋ ବିଗତକଥଂକଥୋ ବେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ ସତ୍ଥୁସାସନେ ତତ୍ଥେୱ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସରଣଂ ଅଗମାସିଂ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପଞ୍ଚମାନି ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିଯିଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଦୁତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଚତସ୍ସୋ କୋମାରିଯୋ ପଜାପତିଯୋ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ତା ପଜାପତିଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତା ପଜାପତିଯୋ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ମଯା ଖୋ, ଭଗିନିଯୋ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପଞ୍ଚମାନି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିନ୍ନାନି। ଯା ଇଚ୍ଛତି ସା ଇଧେୱ ଭୋଗେ ଚ ଭୁଞ୍ଜତୁ ପୁଞ୍ଞାନି ଚ କରୋତୁ, ସକାନି ୱା ଞାତିକୁଲାନି ଗଚ୍ଛତୁ। ହୋତି ୱା ପନ ପୁରିସାଧିପ୍ପାଯୋ, କସ୍ସ ୱୋ ଦମ୍ମୀ'ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସା, ଭନ୍ତେ, ଜେଟ୍ଠା ପଜାପତି ମଂ ଏତଦୱୋଚ – 'ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ମଂ, ଅଯ୍ୟପୁତ୍ତ, ପୁରିସସ୍ସ ଦେହୀ'ତି। ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ପୁରିସଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ୱାମେନ ହତ୍ଥେନ ପଜାପତିଂ ଗହେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ହତ୍ଥେନ ଭିଙ୍ଗାରଂ ଗହେତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଓଣୋଜେସିଂ। କୋମାରିଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦାରଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତୋ ନାଭିଜାନାମି ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ତତିଯୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଖୋ ପନ ମେ, ଭନ୍ତେ, କୁଲେ ଭୋଗା। ତେ ଚ ଖୋ ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତା ସୀଲୱନ୍ତେହି କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମେହି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ଯଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପଯିରୁପାସାମି; ସକ୍କଚ୍ଚଂଯେୱ ପଯିରୁପାସାମି, ନୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ। ସୋ ଚେ ମେ ଆଯସ୍ମା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି; ସକ୍କଚ୍ଚଂଯେୱ ସୁଣୋମି, ନୋ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ। ନୋ ଚେ ମେ ସୋ ଆଯସ୍ମା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଅହମସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ପଞ୍ଚମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘେ ନିମନ୍ତିତେ ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି – 'ଅସୁକୋ, ଗହପତି, ଭିକ୍ଖୁ ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତୋ ଅସୁକୋ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ ଅସୁକୋ କାଯସକ୍ଖୀ ଅସୁକୋ ଦିଟ୍ଠିପ୍ପତ୍ତୋ [ଦିଟ୍ଠପ୍ପତ୍ତୋ (କ।)] ଅସୁକୋ ସଦ୍ଧାୱିମୁତ୍ତୋ ଅସୁକୋ ଧମ୍ମାନୁସାରୀ ଅସୁକୋ ସଦ୍ଧାନୁସାରୀ ଅସୁକୋ ସୀଲୱା କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମୋ ଅସୁକୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ପାପଧମ୍ମୋ'ତି। ସଙ୍ଘଂ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପରିୱିସନ୍ତୋ ନାଭିଜାନାମି ଏୱଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୋ – 'ଇମସ୍ସ ୱା ଥୋକଂ ଦେମି ଇମସ୍ସ ୱା ବହୁକ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଚିତ୍ତୋୱ ଦେମି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଛଟ୍ଠୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ଖୋ ପନ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି – 'ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ, ଗହପତି, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ'ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ଏୱଂ ୱଦେମି – 'ୱଦେଯ୍ୟାଥ ୱା ଏୱଂ ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଦେୱତା ନୋ ୱା ୱଦେଯ୍ୟାଥ, ଅଥ ଖୋ ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ'ତି। ନ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଭିଜାନାମି ତତୋନିଦାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉନ୍ନତିଂ – 'ମଂ ତା ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମନ୍ତି, ଅହଂ ୱା ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପାମୀ'ତି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସତ୍ତମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି।

''ସଚେ ଖୋ ପନାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ପଠମତରଂ କାଲଂ କରେଯ୍ୟଂ, ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ଖୋ ପନେତଂ ଯଂ ମଂ ଭଗୱା ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – 'ନତ୍ଥି ତଂ ସଂଯୋଜନଂ ଯେନ ସଂଯୁତ୍ତୋ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ହତ୍ଥିଗାମକୋ ପୁନ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା'ତି। ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଅଚ୍ଛରିଯୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଧମ୍ମୋ ସଂୱିଜ୍ଜତି। ଇମେ ଖୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠ ଅଚ୍ଛରିଯା ଅବ୍ଭୁତା ଧମ୍ମା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି। ନ ଚ ଖୋ ଅହଂ ଜାନାମି – କତମେହି ଚାହଂ ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ''ତି।

''ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଗ୍ଗସ୍ସ ଗହପତିନୋ ହତ୍ଥିଗାମକସ୍ସ ନିୱେସନେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯାୱତକୋ ଅହୋସି ଉଗ୍ଗେନ ଗହପତିନା ହତ୍ଥିଗାମକେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୁ! ଯଥା ତଂ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ହତ୍ଥିଗାମକୋ ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନୋ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ, ଇମେହେୱ ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉଗ୍ଗୋ ଗହପତି ହତ୍ଥିଗାମକୋ ମଯା ବ୍ୟାକତୋ। ଇମେହି ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଉଗ୍ଗଂ ଗହପତିଂ ହତ୍ଥିଗାମକଂ ଧାରେହୀ''ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପଠମହତ୍ଥକସୁତ୍ତଂ

୨୩। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ଆଳଵିଯଂ ଵିହରତି ଅଗ୍ଗାଳଵେ ଚେତିଯେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସତ୍ତହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ଧାରେଥ। କତମେହି ସତ୍ତହି? ସଦ୍ଧୋ ହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ସୀଲଵା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ହିରୀମା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ଓତ୍ତପ୍ପୀ, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ବହୁସ୍ସୁତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ଚାଗଵା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ପଞ୍ଞଵା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତ୍ତହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ଧାରେଥା’’ତି। ଇଦମଵୋଚ ଭଗଵା। ଇଦଂ ଵତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଵିହାରଂ ପାଵିସି।

ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିଵାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାଯ ଯେନ ହତ୍ଥକସ୍ସ ଆଳଵକସ୍ସ ନିଵେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ ଯେନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘ସତ୍ତହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ, ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗଵତା ବ୍ୟାକତୋ। କତମେହି ସତ୍ତହି? ‘ସଦ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ସୀଲଵା…ପେ… ହିରିମା… ଓତ୍ତପ୍ପୀ… ବହୁସ୍ସୁତୋ… ଚାଗଵା… ପଞ୍ଞଵା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ’ତି। ଇମେହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ, ସତ୍ତହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗଵତା ବ୍ୟାକତୋ’’ତି। ‘‘କଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭନ୍ତେ, ନ କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’’ତି? ‘‘ନ ହେତ୍ଥ, ଆଵୁସୋ , କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’’ତି। ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଯଦେତ୍ଥ ନ କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ହତ୍ଥକସ୍ସ ଆଳଵକସ୍ସ ନିଵେସନେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି । ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘ଇଧାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିଵାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାଯ ଯେନ ହତ୍ଥକସ୍ସ ଆଳଵକସ୍ସ ନିଵେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦିଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ଏତଦଵଚଂ – ‘ସତ୍ତହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ, ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗଵତା ବ୍ୟାକତୋ। କତମେହି ସତ୍ତହି? ସଦ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ; ସୀଲଵା…ପେ… ହିରିମା… ଓତ୍ତପ୍ପୀ… ବହୁସ୍ସୁତୋ… ଚାଗଵା… ପଞ୍ଞଵା, ଭିକ୍ଖଵେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋତି। ଇମେହି ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆଵୁସୋ, ସତ୍ତହି ଅଚ୍ଛରିଯେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭଗଵତା ବ୍ୟାକତୋ’ତି।

‘‘ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ, ଭନ୍ତେ, ହତ୍ଥକୋ ମଂ ଏତଦଵୋଚ – ‘କଚ୍ଚିତ୍ଥ, ଭନ୍ତେ, ନ କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’ତି? ‘ନ ହେତ୍ଥ, ଆଵୁସୋ, କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’ତି। ‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଯଦେତ୍ଥ ନ କୋଚି ଗିହୀ ଅହୋସି ଓଦାତଵସନୋ’’’ତି।

‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୁ! ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୁ, କୁଲପୁତ୍ତୋ । ସନ୍ତେଯେଵ ଅତ୍ତନି କୁସଲଧମ୍ମେ ନ ଇଚ୍ଛତି ପରେହି ଞାଯମାନେ [ପଞ୍ଞାପଯମାନେ (କ।)]। ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମିନାପି ଅଟ୍ଠମେନ ଅଚ୍ଛରିଯେନ ଅବ୍ଭୁତେନ ଧମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତଂ ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ଧାରେହି, ଯଦିଦଂ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଯା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଦୁତିଯହତ୍ଥକସୁତ୍ତଂ

୨୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ଆଳଵିଯଂ ଵିହରତି ଅଗ୍ଗାଳଵେ ଚେତିଯେ। ଅଥ ଖୋ ହତ୍ଥକୋ ଆଳଵକୋ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଉପାସକସତେହି ପରିଵୁତୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ହତ୍ଥକଂ ଆଳଵକଂ ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ମହତୀ ଖୋ ତ୍ୟାଯଂ, ହତ୍ଥକ, ପରିସା। କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ହତ୍ଥକ, ଇମଂ ମହତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାସୀ’’ତି? ‘‘ଯାନିମାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵତା ଦେସିତାନି [ଅ। ନି। ୪।୩୨; ଦୀ। ନି। ୩।୩୧୩] ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଗହଵତ୍ଥୂନି, ତେହାହଂ [ତେନାହଂ (ସୀ।)] ଇମଂ ମହତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯଂ ଜାନାମି – ‘ଅଯଂ ଦାନେନ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବୋ’ତି, ତଂ ଦାନେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି; ଯଂ ଜାନାମି – ‘ଅଯଂ ପେଯ୍ୟଵଜ୍ଜେନ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବୋ’ତି, ତଂ ପେଯ୍ୟଵଜ୍ଜେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି; ଯଂ ଜାନାମି – ‘ଅଯଂ ଅତ୍ଥଚରିଯାଯ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବୋ’ତି, ତଂ ଅତ୍ଥଚରିଯାଯ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି; ଯଂ ଜାନାମି – ‘ଅଯଂ

ସମାନତ୍ତତାୟ ସଙ୍ଗହେତବ୍ବୋ’ତି, ତଂ ସମାନତ୍ତତାୟ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ଖୋ ପନ ମେ, ଭନ୍ତେ, କୁଲେ ଭୋଗା। ଦଲିଦସ୍ସ ଖୋ ନୋ ତଥା ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ହତ୍ଥକ! ଯୋନି ଖୋ ତ୍ୟାଯଂ, ହତ୍ଥକ, ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗହେତୁଂ। ଯେ ହି କେଚି, ହତ୍ଥକ, ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗହେସୁଂ, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେହେୱ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗହେସୁଂ। ଯେପି ହି କେଚି, ହତ୍ଥକ, ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତି , ସବ୍ବେ ତେ ଇମେହେୱ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତି। ଯେପି ହି କେଚି, ହତ୍ଥକ, ଏତରହି ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେହେୱ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ମହନ୍ତିଂ ପରିସଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ହତ୍ଥକୋ ଆଳୱକୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି । ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ହତ୍ଥକେ ଆଳୱକେ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ହତ୍ଥକଂ ଆଳୱକଂ ଧାରେଥ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ସଦ୍ଧୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳୱକୋ; ସୀଲୱା, ଭିକ୍ଖୱେ… ପେ… ହିରୀମା… ଓତ୍ତପ୍ପୀ… ବହୁସ୍ସୁତୋ… ଚାଗୱା… ପଞ୍ଞୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳୱକୋ; ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହତ୍ଥକୋ ଆଳୱକୋ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଅଚ୍ଛରିୟେହି ଅବ୍ଭୁତେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ହତ୍ଥକଂ ଆଳୱକଂ ଧାରେଥା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ମହାନାମସୁତ୍ତଂ

୨୫। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମହାନାମୋ ସକ୍କୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ମହାନାମ, ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି, ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି, ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି; ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ସୀଲୱା ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ମହାନାମ , ଉପାସକୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି; ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ସୀଲୱା ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାୟ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରହିତାୟା’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନାୱ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି [ସମାଦାପେତି (?)]; ଅତ୍ତନାୱ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଚାଗସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନକାମୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଧମ୍ମଧାରଣାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିୟା ସମାଦପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାୟ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରହିତାୟା’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାୟ ଚ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି ପରହିତାୟ ଚା’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନା ଚ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସୀଲସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଚାଗସମ୍ପଦାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନକାମୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଧମ୍ମଧାରଣାୟ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖାୟ ସମାଦପେତି, ଅତ୍ତନା ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିୟା ସମାଦପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ମହାନାମ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାୟ ଚ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି ପରହିତାୟ ଚା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଜୀୱକସୁତ୍ତଂ

୨୬। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଜୀୱକମ୍ବୱନେ। ଅଥ ଖୋ ଜୀୱକୋ କୋମାରଭଚ୍ଚୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି;

ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଜୀୱକୋ କୋମାରଭଚ୍ଚୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଜୀୱକ, ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି, ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି, ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି; ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ସୀଲୱା ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି; ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ସୀଲୱା ହୋତୀ’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରହିତାଯା’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନାୱ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି…ପେ… ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରଂ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିଯା ସମାଦପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ନୋ ପରହିତାଯା’’ତି।

‘‘କିତ୍ତାୱତା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାଯ ଚ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି ପରହିତାଯ ଚା’’ତି? ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନା ଚ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଚାଗସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନକାମୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଧମ୍ମଧାରଣାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତିଯା ସମାଦପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଜୀୱକ, ଉପାସକୋ ଅତ୍ତହିତାଯ ଚ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି ପରହିତାଯ ଚା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମବଲସୁତ୍ତଂ

୨୭। ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ରୁଣ୍ଣବଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାରକା, କୋଧବଲା ମାତୁଗାମା, ଆୱୁଧବଲା ଚୋରା, ଇସ୍ସରିଯବଲା ରାଜାନୋ, ଉଜ୍ଝତ୍ତିବଲା ବାଲା, ନିଜ୍ଝତ୍ତିବଲା ପଣ୍ଡିତା, ପଟିସଙ୍ଖାନବଲା ବହୁସ୍ସୁତା, ଖନ୍ତିବଲା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ବଲାନୀ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିଯବଲସୁତ୍ତଂ

୨୮। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କତି ନୁ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି? ‘‘ଅଟ୍ଠ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘କତମାନି ଅଟ୍ଠ? [ଅ। ନି। ୧୦।୯୦; ପଟି। ମ। ୨।୪୪] ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନିଚ୍ଚତୋ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନିଚ୍ଚତୋ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିୱେକନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ୱିୱେକପୋଣଂ ୱିୱେକପବ୍ଭାରଂ ୱିୱେକଟ୍ଠଂ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତଂ ବ୍ୟନ୍ତିଭୂତଂ ସବ୍ବସୋ ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହି ଧମ୍ମେହି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିୱେକନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ୱିୱେକପୋଣଂ ୱିୱେକପବ୍ଭାରଂ ୱିୱେକଟ୍ଠଂ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତଂ ବ୍ୟନ୍ତିଭୂତଂ ସବ୍ବସୋ ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହି ଧମ୍ମେହି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ

ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା…ପେ… ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଭାୱିତାନି ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତାନି…ପେ… ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା…ପେ… ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି।

‘‘ଇମାନି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଅକ୍ଖଣସୁତ୍ତଂ

୨୯। ‘‘‘ଖଣକିଚ୍ଚୋ ଲୋକୋ, ଖଣକିଚ୍ଚୋ ଲୋକୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଭାସତି, ନୋ ଚ ଖୋ ସୋ ଜାନାତି ଖଣଂ ୱା ଅକ୍ଖଣଂ ୱା। ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅକ୍ଖଣା ଅସମଯା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସାଯ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଚ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ଧମ୍ମୋ ଚ ଦେସିଯତି ଓପସମିକୋ ପରିନିବ୍ବାନିକୋ ସମ୍ବୋଧଗାମୀ ସୁଗତପ୍ପୱେଦିତୋ; ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ଅକ୍ଖଣୋ ଅସମଯୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଚ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା, ଧମ୍ମୋ ଚ ଦେସିଯତି ଓପସମିକୋ ପରିନିବ୍ବାନିକୋ ସମ୍ବୋଧଗାମୀ ସୁଗତପ୍ପୱେଦିତୋ; ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଂ ଉପପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପେତ୍ତିୱିସଯଂ ଉପପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦୀଘାଯୁକଂ ଦେୱନିକାଯଂ ଉପପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତୋ ହୋତି, ସୋ ଚ ହୋତି ଅୱିଞ୍ଞାତାରେସୁ ମିଲକ୍ଖେସୁ [ମିଲକ୍ଖୂସୁ (ସ୍ୟା। କ।) ଦୀ। ନି। ୩।୩୫୮], ଯତ୍ଥ ନତ୍ଥି ଗତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପାସକାନଂ ଉପାସିକାନଂ…ପେ… ପଞ୍ଚମୋ ଅକ୍ଖଣୋ ଅସମଯୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତୋ ହୋତି, ସୋ ଚ ହୋତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ନତ୍ଥି ହୁତଂ, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ନତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ମାତା, ନତ୍ଥି ପିତା, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମା ପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’ତି…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତୋ ହୋତି , ସୋ ଚ ହୋତି ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଜଳୋ ଏଳମୂଗୋ ଅପ୍ପଟିବଲୋ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ଅକ୍ଖଣୋ ଅସମଯୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଚ ଲୋକେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ଧମ୍ମୋ ଚ ନ ଦେସିଯତି ଓପସମିକୋ ପରିନିବ୍ବାନିକୋ ସମ୍ବୋଧଗାମୀ ସୁଗତପ୍ପୱେଦିତୋ। ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତୋ ହୋତି,

ସୋ ଚ ହୋତି ପଞ୍ଞଵା ଅଜଳଓ ଅନେଳମୂଗୋ ପଟିବଲୋ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଅକ୍ଖଣୋ ଅସମଯୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଵାସାଯ। 'ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠ ଅକ୍ଖଣା ଅସମଯା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଵାସାଯ'''।

''ଏକୋଵ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଖଣୋ ଚ ସମଯୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଵାସାଯ। କତମୋ ଏକୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତୋ ଚ ଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକଵିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା। ଧମ୍ମୋ ଚ ଦେସିଯତି ଓପସମିକୋ ପରିନିବ୍ବାନିକୋ ସମ୍ବୋଧଗାମୀ ସୁଗତପ୍ପଵେଦିତୋ। ଅଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଚ୍ଚାଜାତୋ ହୋତି, ସୋ ଚ ହୋତି ପଞ୍ଞଵା ଅଜଳଓ ଅନେଳମୂଗୋ ପଟିବଲୋ ସୁଭାସିତଦୁବ୍ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକୋଵ ଖଣୋ ଚ ସମଯୋ ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଵାସାଯା''ତି।

''ମନୁସ୍ସଲାଭଂ [ମନୁସ୍ସଲୋକଂ (ସ୍ୟା।)] ଲଦ୍ଧାନ, ସଦ୍ଧମ୍ମେ ସୁପ୍ପଵେଦିତେ;

ଯେ ଖଣଂ ନାଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅତିନାମେନ୍ତି ତେ ଖଣଂ।

''ବହୂ ହି ଅକ୍ଖଣା ଵୁତ୍ତା, ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯିକା;

କଦାଚି କରହଚି ଲୋକେ, ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ତଥାଗତା।

''ତଯିଦଂ [ତସ୍ସିଦଂ (କ।)] ସମ୍ମୁଖୀଭୂତଂ, ଯଂ ଲୋକସ୍ମିଂ ସୁଦୁଲ୍ଲଭଂ;

ମନୁସ୍ସପଟିଲାଭୋ ଚ, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ଚ ଦେସନା;

ଅଲଂ ଵାଯମିତୁଂ ତତ୍ଥ, ଅତ୍ତକାମେନ [ଅତ୍ଥକାମେନ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)] ଜନ୍ତୁନା।

''କଥଂ ଵିଜଞ୍ଞା ସଦ୍ଧମ୍ମଂ, ଖଣୋ ଵେ [ଵୋ (ସ୍ୟା।)] ମା ଉପଚ୍ଚଗା;

ଖଣାତୀତା ହି ସୋଚନ୍ତି, ନିରଯମ୍ହି ସମପ୍ପିତା।

''ଇଧ ଚେ ନଂ ଵିରାଧେତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନିଯାମତଂ [ନିଯାମିତଂ (ସ୍ୟା।)];

ଵାଣିଜୋଵ ଅତୀତତ୍ଥୋ, ଚିରତ୍ତଂ [ଚିରନ୍ତଂ (କ।)] ଅନୁତପିସ୍ସତି।

''ଅଵିଜ୍ଜାନିଵୁତୋ ପୋସୋ, ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅପରାଧିକୋ;

ଜାତିମରଣସଂସାରଂ, ଚିରଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋସ୍ସତି।

''ଯେ ଚ ଲଦ୍ଧା ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ, ସଦ୍ଧମ୍ମେ ସୁପ୍ପଵେଦିତେ;

ଅକଂସୁ ସତ୍ଥୁ ଵଚନଂ, କରିସ୍ସନ୍ତି କରୋନ୍ତି ଵା।

''ଖଣଂ ପଚ୍ଚଵିଦୁଂ ଲୋକେ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅନୁତ୍ତରଂ;

ଯେ ମଗ୍ଗଂ ପଟିପଜ୍ଜିଂସୁ, ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତଂ।

''ଯେ ସଂଵରା ଚକ୍ଖୁମତା, ଦେସିତାଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା;

ତେସୁ [ତେସଂ (କ।)] ଗୁତ୍ତୋ ସଦା ସତୋ, ଵିହରେ ଅନଵସ୍ସୁତୋ।

''ସଙ୍ଗେ ଅନୁସଯେ ଛେତ୍ୱା, ମାରଧେଯ୍ୟପରାନୁଗେ;

ତେ ୱେ ପାରଙ୍ଗତା [ପାରଗତା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଲୋକେ, ଯେ ପତ୍ତା ଆସୱକ୍ଖଯ''ନ୍ତି। ନୱମଂ;

୧୦। ଅନୁରୁଦ୍ଧମହାୱିତକ୍କସୁତ୍ତଂ

୩୦। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଭଗ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ସୁଂସୁମାରଗିରେ ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାଯେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଚେତୀସୁ ୱିହରତି ପାଚୀନୱଂସଦାଯେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ରହୋଗତସ୍ସ ପଟିସଲ୍ଲୀନସ୍ସ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି – ''ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସ; ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ , ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ; ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ କୁସୀତସ୍ସ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାଯଂ [ଉପଟ୍ଠିତସତିସ୍ସାଯଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସ [ମୁଟ୍ଠସତିସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]; ସମାହିତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସମାହିତସ୍ସ; ପଞ୍ଞୱତୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚେତସା ଚେତୋପରିୱିତକ୍କମଞ୍ଞାଯ – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ – ଭଗ୍ଗେସୁ ସୁଂସୁମାରଗିରେ ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାଯେ ଅନ୍ତରହିତୋ ଚେତୀସୁ ପାଚୀନୱଂସଦାଯେ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ସମ୍ମୁଖେ ପାତୁରହୋସି। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ଆଯସ୍ମାପି ଖୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ

ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ! ସାଧୁ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, (ଯଂ ତଂ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କଂ) [ସତ୍ତ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ (ସୀ। ପୀ।) ଦୀ। ନି। ୩।୩୫୮] ୱିତକ୍କେସି – 'ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସ; ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ; ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ କୁସୀତସ୍ସ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସ; ସମାହିତସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସମାହିତସ୍ସ; ପଞ୍ଞୱତୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସା'ତି। ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମମ୍ପି ଅଟ୍ଠମଂ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କଂ ୱିତକ୍କେହି – 'ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାଯଂ ଧମ୍ମୋ ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ'''ତି।

''ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଯାୱଦେୱ [ଯାୱଦେ (ସଂ। ନି। ୨।୧୫୨)] ଆକଙ୍ଖିସ୍ସସି, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସସି।

''ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖିସ୍ସସି, ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସସି।

''ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ , ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖିସ୍ସସି, ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରିସ୍ସସି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସସି ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ'ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସସି।

''ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଯାୱଦେୱ ଆକଙ୍ଖିସ୍ସସି, ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିସ୍ସସି।

''ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଚ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ଇମେସଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସସି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ତତୋ ତୁଯ୍ହଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ନାନାରତ୍ତାନଂ ଦୁସ୍ସାନଂ ଦୁସ୍ସକରଣ୍ଡକୋ ପୂରୋ; ଏୱମେୱଂ ତେ ପଂସୁକୂଲଚୀୱରଂ ଖାଯିସ୍ସତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ରତିଯା

ଅପରିତସ୍ସାଯ ଫାସୁୱିହାରାଯ ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଚ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ଇମେସଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସସି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ତତୋ ତୁଯ୍ହଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ସାଲୀନଂ ଓଦନୋ ୱିଚିତକାଳକୋ ଅନେକସୂପୋ ଅନେକବ୍ୟଞ୍ଜନୋ; ଏୱମେୱଂ ତେ ପିଣ୍ଡିଯାଲୋପଭୋଜନଂ ଖାଯିସ୍ସତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ରତିଯା ଅପରିତସ୍ସାଯ ଫାସୁୱିହାରାଯ ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଚ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ଇମେସଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସସି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ତତୋ ତୁଯ୍ହଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା କୂଟାଗାରଂ ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତଂ ନିୱାତଂ ଫୁସିତଗ୍ଗଳଂ ପିହିତୱାତପାନଂ; ଏୱମେୱଂ ତେ ରୁକ୍ଖମୂଲସେନାସନଂ ଖାଯିସ୍ସତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ରତିଯା ଅପରିତସ୍ସାଯ ଫାସୁୱିହାରାଯ ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଚ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ଇମେସଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସସି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ତତୋ ତୁଯ୍ହଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ , ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କୋ ଗୋନକତ୍ଥତୋ ପଟିକତ୍ଥତୋ ପଟଲିକତ୍ଥତୋ କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣୋ [କାଦଲି… ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣୋ (ସୀ।)] ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦୋ ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନୋ; ଏୱମେୱଂ ତେ ତିଣସନ୍ଥାରକସଯନାସନଂ ଖାଯିସ୍ସତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ରତିଯା ଅପରିତସ୍ସାଯ ଫାସୁୱିହାରାଯ ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଇମେ ଚ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେସ୍ସସି, ଇମେସଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସସି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ତତୋ ତୁଯ୍ହଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ନାନାଭେସଜ୍ଜାନି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତଂ; ଏୱମେୱଂ ତେ ପୂତିମୁତ୍ତଭେସଜ୍ଜଂ ଖାଯିସ୍ସତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ରତିଯା ଅପରିତସ୍ସାଯ ଫାସୁୱିହାରାଯ ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ। ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଆଯତିକମ୍ପି ୱସ୍ସାୱାସଂ ଇଧେୱ ଚେତୀସୁ ପାଚୀନୱଂସଦାଯେ ୱିହରେଯ୍ୟାସୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଇମିନା ଓୱାଦେନ ଓୱଦିତ୍ୱା – ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ବଲୱା ପୁରିସୋ ସମିଞ୍ଜିତଂ ୱା ବାହଂ ପସାରେଯ୍ୟ, ପସାରିତଂ ୱା ବାହଂ ସମିଞ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱଂ – ଚେତୀସୁ ପାଚୀନୱଂସଦାଯେ ଅନ୍ତରହିତୋ ଭଗ୍ଗେସୁ ସୁଂସୁମାରଗିରେ ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାଯେ ପାତୁରହୋସୀତି। ନିସୀଦି ଭଗୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଅଟ୍ଠ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କା? ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସ; ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ; ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ କୁସୀତସ୍ସ; ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସ; ସମାହିତସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସମାହିତସ୍ସ; ପଞ୍ଞୱତୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସ; ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ’’।

‘‘‘ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାଯଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସା’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ସମାନୋ ‘ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ପୱିୱିତ୍ତୋ ସମାନୋ ‘ପୱିୱିତ୍ତୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ସମାନୋ ‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ସମାନୋ ‘ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ସମାହିତୋ ସମାନୋ ‘ସମାହିତୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ପଞ୍ଞୱା ସମାନୋ ‘ପଞ୍ଞୱାତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି, ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମୋ ସମାନୋ ‘ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମୋତି ମଂ ଜାନେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି ନ ଇଚ୍ଛତି। ‘ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସା’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସା’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ। ‘ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସା’ତି,

ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସା'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଭୱନ୍ତି ଉପସଙ୍କମିତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଉପାସକା ଉପାସିକାୟୋ ରାଜାନୋ ରାଜମହାମତ୍ତା ତିତ୍ଥିୟା ତିତ୍ଥିୟସାୱକା। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱେକନିନ୍ନେନ ଚିତ୍ତେନ ୱିୱେକପୋଣେନ ୱିୱେକପବ୍ଭାରେନ ୱିୱେକଟ୍ଠେନ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତେନ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଉୟ୍ୟୋଜନିକପଟିସଂଯୁତ୍ତଂୟେୱ କଥଂ କତ୍ତା [ପୱତ୍ତା (କ।)] ହୋତି। 'ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାୟଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସା'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ କୁସୀତସ୍ସା'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। 'ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟସ୍ସାୟଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ କୁସୀତସ୍ସା'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାୟଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସା'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା। 'ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିସ୍ସା'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ସମାହିତସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ଅସମାହିତସ୍ସା'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। 'ସମାହିତସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ଅସମାହିତସ୍ସା'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ପଞ୍ଞୱତୋ ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସା'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା। 'ପଞ୍ଞୱତୋ ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞସ୍ସା'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାୟଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପପଞ୍ଚନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି। 'ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତିନୋ, ନାୟଂ ଧମ୍ମୋ ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସ ପପଞ୍ଚରତିନୋ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଆୟତିକମ୍ପି ୱସ୍ସାୱାସଂ ତତ୍ଥେୱ ଚେତୀସୁ ପାଚୀନୱଂସଦାୟେ ୱିହାସି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ – ଯସ୍ସତ୍ଥାୟ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେୱ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିୟଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି, ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିୟପରିୟୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ''ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟା''ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସି। ଅଞ୍ଞତରୋ ଚ ପନାୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତୋ ତାୟଂ ୱେଲାୟଂ ଇମା ଗାଥାୟୋ ଅଭାସି –

[ଥେରଗା। ୯୦୧-୯୦୩] ''ମମ ସଙ୍କପ୍ପମଞ୍ଞାୟ, ସତ୍ଥା ଲୋକେ ଅନୁତ୍ତରୋ;

ମନୋମୟେନ କାୟେନ, ଇଦ୍ଧିୟା ଉପସଙ୍କମି।

''ୟଥା ମେ ଅହୁ ସଙ୍କପ୍ପୋ, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଦେସୟି;

ନିପ୍ପପଞ୍ଚରତୋ ବୁଦ୍ଧୋ, ନିପ୍ପପଞ୍ଚଂ ଅଦେସୟି।

''ତସ୍ସାହଂ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ, ୱିହାସିଂ ସାସନେ ରତୋ;

ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା ଅନୁପ୍ପତ୍ତା, କତଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସାସନ’’ନ୍ତି। ଦସମଂ;

ଗହପତିୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଦ୍ୱେ ଉଗ୍ଗା ଦ୍ୱେ ଚ ହତ୍ଥକା, ମହାନାମେନ ଜୀୱକୋ;

ଦ୍ୱେ ବଲା ଅକ୍ଖଣା ୱୁତ୍ତା, ଅନୁରୁଦ୍ଧେନ ତେ ଦସାତି।

୪। ଦାନୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମଦାନସୁତ୍ତଂ

୩୧।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୬] ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାନାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଆସଜ୍ଜ ଦାନଂ ଦେତି, ଭଯା ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଅଦାସି ମେ’ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଦସ୍ସତି ମେ’ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ସାହୁ ଦାନ’ନ୍ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଅହଂ ପଚାମି, ଇମେ ନ ପଚନ୍ତି; ନାରହାମି ପଚନ୍ତୋ ଅପଚନ୍ତାନଂ ଦାନଂ ଅଦାତୁ’ନ୍ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଇମଂ ମେ ଦାନଂ ଦଦତୋ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗଚ୍ଛତୀ’ତି ଦାନଂ ଦେତି, ଚିତ୍ତାଲଙ୍କାରଚିତ୍ତପରିକ୍ଖାରତ୍ଥଂ ଦାନଂ ଦେତି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଦାନାନୀ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯଦାନସୁତ୍ତଂ

୩୨।

[କଥା। ୪୮୦] ‘‘ସଦ୍ଧା ହିରିଯଂ କୁସଲଞ୍ଚ ଦାନଂ,

ଧମ୍ମା ଏତେ ସପ୍ପୁରିସାନୁଯାତା;

ଏତଞ୍ହି ମଗ୍ଗଂ ଦିୱିଯଂ ୱଦନ୍ତି,

ଏତେନ ହି ଗଚ୍ଛତି ଦେୱଲୋକ’’ନ୍ତି। ଦୁତିଯଂ;

୩। ଦାନୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୩୩। ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାନୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଛନ୍ଦା ଦାନଂ ଦେତି, ଦୋସା ଦାନଂ ଦେତି, ମୋହା ଦାନଂ ଦେତି, ଭଯା ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଦିନ୍ନପୁବ୍ବଂ କତପୁବ୍ବଂ ପିତୁପିତାମହେହି, ନାରହାମି ପୋରାଣଂ କୁଲୱଂସଂ ହାପେତୁ’ନ୍ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଇମାହଂ ଦାନଂ ଦତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀ’ତି ଦାନଂ ଦେତି, ‘ଇମଂ ମେ ଦାନଂ ଦଦତୋ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦତି, ଅତ୍ତମନତା ସୋମନସ୍ସଂ ଉପଜାଯତୀ’ତି ଦାନଂ ଦେତି, ଚିତ୍ତାଲଙ୍କାରଚିତ୍ତପରିକ୍ଖାରତ୍ଥଂ ଦାନଂ ଦେତି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଦାନୱତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଖେତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୩୪। ‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତେ ବୀଜଂ ୱୁତ୍ତଂ ନ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ନ ମହସ୍ସାଦଂ ନ ଫାତିସେଯ୍ୟଂ [ନ ଫାତିସେଯ୍ୟନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।), ନ ଫାତିସେଯ୍ୟା (କତ୍ଥଚି)]। କଥଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତଂ ଉନ୍ନାମନିନ୍ନାମି ଚ ହୋତି, ପାସାଣସକ୍ଖରିକଞ୍ଚ ହୋତି, ଊସରଞ୍ଚ ହୋତି, ନ ଚ ଗମ୍ଭୀରସିତଂ ହୋତି, ନ ଆଯସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ନ ଅପାଯସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ନ ମାତିକାସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ନ ମରିଯାଦସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତେ ବୀଜଂ ୱୁତ୍ତଂ ନ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ନ ମହସ୍ସାଦଂ ନ ଫାତିସେଯ୍ୟଂ।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଦାନଂ ଦିନ୍ନଂ ନ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ନ ମହାନିସଂସଂ ନ ମହାଜୁତିକଂ ନ ମହାୱିପ୍ଫାରଂ। କଥଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ହୋନ୍ତି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପା, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତା, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱା, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମା, ମିଚ୍ଛାସତିନୋ, ମିଚ୍ଛାସମାଧିନୋ। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଦାନଂ ଦିନ୍ନଂ ନ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ନ ମହାନିସଂସଂ ନ ମହାଜୁତିକଂ ନ ମହାୱିପ୍ଫାରଂ।

‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତେ ବୀଜଂ ୱୁତ୍ତଂ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ମହସ୍ସାଦଂ ଫାତିସେଯ୍ୟଂ। କଥଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତଂ ଅନୁନ୍ନାମାନିନ୍ନାମି ଚ ହୋତି, ଅପାସାଣସକ୍ଖରିକଞ୍ଚ ହୋତି, ଅନୂସରଞ୍ଚ ହୋତି, ଗମ୍ଭୀରସିତଂ ହୋତି, ଆଯସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ଅପାଯସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି,

ମାତିକାସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ମରିଯାଦସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଖେତ୍ତେ ବୀଜଂ ୱୁତ୍ତଂ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ମହସ୍ସାଦଂ ଫାତିସେୟ୍ୟଂ।

''ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଦାନଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ମହାନିସଂସଂ ମହାଜୁତିକଂ ମହାୱିପ୍ଫାରଂ। କଥଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ହୋନ୍ତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପା, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତା, ସମ୍ମାଆଜୀୱା, ସମ୍ମାୱାଯାମା, ସମ୍ମାସତିନୋ, ସମ୍ମାସମାଧିନୋ। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତେସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ଦାନଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ମହାନିସଂସଂ ମହାଜୁତିକଂ ମହାୱିପ୍ଫାର''ନ୍ତି।

''ଯଥାପି ଖେତ୍ତେ ସମ୍ପନ୍ନେ, ପୱୁତ୍ତା ବୀଜସମ୍ପଦା;

ଦେୱେ ସମ୍ପାଦଯନ୍ତମ୍ହି [ସଞ୍ଜାଯନ୍ତମ୍ହି (କ।)], ହୋତି ଧଞ୍ଞସ୍ସ ସମ୍ପଦା।

''ଅନୀତିସମ୍ପଦା ହୋତି, ୱିରୂଳ୍ହୀ ଭୱତି ସମ୍ପଦା;

ୱେପୁଲ୍ଲସମ୍ପଦା ହୋତି, ଫଲଂ ୱେ ହୋତି ସମ୍ପଦା।

''ଏୱଂ ସମ୍ପନ୍ନସୀଲେସୁ, ଦିନ୍ନା ଭୋଜନସମ୍ପଦା;

ସମ୍ପଦାନଂ ଉପନେତି, ସମ୍ପନ୍ନଂ ହିସ୍ସ ତଂ କତଂ।

''ତସ୍ମା ସମ୍ପଦମାକଙ୍ଖୀ, ସମ୍ପନ୍ନତ୍ଥୂଧ ପୁଗ୍ଗଲୋ;

ସମ୍ପନ୍ନପଞ୍ଞେ ସେୱେଥ, ଏୱଂ ଇଜ୍ଝନ୍ତି ସମ୍ପଦା।

''ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନେ, ଲଦ୍ଧା ଚିତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପଦଂ;

କରୋତି କମ୍ମସମ୍ପଦଂ, ଲଭତି ଚତ୍ଥସମ୍ପଦଂ।

''ଲୋକଂ ଞତ୍ୱା ଯଥାଭୂତଂ, ପପ୍ପୁଯ୍ୟ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପଦଂ;

ମଗ୍ଗସମ୍ପଦମାଗମ୍ମ, ଯାତି ସମ୍ପନ୍ନମାନସୋ।

''ଓଧୁନିତ୍ୱା ମଲଂ ସବ୍ବଂ, ପତ୍ୱା ନିବ୍ବାନସମ୍ପଦଂ;

ମୁଚ୍ଚତି ସବ୍ବଦୁକ୍ଖେହି, ସା ହୋତି ସବ୍ବସମ୍ପଦା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ;

୫। ଦାନୂପପତ୍ତିସୁତ୍ତଂ

୩୫।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୭] ''ଅଟ୍ଠିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାନୂପପତ୍ତିଯୋ। କତମା ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଦାନଂ ଦେତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେୟ୍ୟାୱସଥପଦୀପେୟ୍ୟଂ। ସୋ ଯଂ ଦେତି ତଂ ପଚ୍ଚାସୀସତି [ପଚ୍ଚାସିଂସତି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)]। ସୋ ପସ୍ସତି ଖତ୍ତିଯମହାସାଲେ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲେ ୱା ଗହପତିମହାସାଲେ ୱା ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତେ ସମଙ୍ଗୀଭୂତେ ପରିଚାରଯମାନେ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତାହଂ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିଯମହାସାଲାନଂ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାନଂ ୱା ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ୱା ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ'ନ୍ତି! ସୋ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଦହତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୀନେ ୱିମୁତ୍ତଂ [ହୀନେଧିମୁତ୍ତଂ (ସ୍ୟା। ପୀ।) ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ଅଧିମୁତ୍ତଂ, ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ୱା ୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ (ଟୀକାସଂୱଣ୍ଣନା)], ଉତ୍ତରି ଅଭାୱିତଂ, ତତ୍ରୂପପତ୍ତିଯା ସଂୱତ୍ତତି। କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଖତ୍ତିଯମହାସାଲାନଂ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାନଂ ୱା ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ୱା ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ସୀଲୱତୋ ୱଦାମି, ନୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ।

ଇଚ୍ଛତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱତୋ ଚେତୋପଣିଧି ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଦାନଂ ଦେତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ ଯଂ ଦେତି ତଂ ପଚ୍ଚାସୀସତି। ତସ୍ସ ସୁତଂ ହୋତି – ‘ଚାତୁମହାରାଜିକା [ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକା (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ଦେୱା ଦୀଘାୟୁକା ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ସୁଖବହୁଲା’ତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଦହତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୀନେ ୱିମୁତ୍ତଂ, ଉତ୍ତରି ଅଭାୱିତଂ, ତତ୍ରୂପପତ୍ତିୟା ସଂୱତ୍ତତି। କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ସୀଲୱତୋ ୱଦାମି, ନୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ। ଇଜ୍ଝତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱତୋ ଚେତୋପଣିଧି ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଦାନଂ ଦେତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ ଯଂ ଦେତି ତଂ ପଚ୍ଚାସୀସତି। ତସ୍ସ ସୁତଂ ହୋତି – ତାୱତିଂସା ଦେୱା…ପେ… ଯାମା ଦେୱା… ତୁସିତା ଦେୱା… ନିମ୍ମାନରତୀ ଦେୱା… ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀ ଦେୱା ଦୀଘାୟୁକା ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ସୁଖବହୁଲାତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଦହତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି , ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୀନେ ୱିମୁତ୍ତଂ, ଉତ୍ତରି ଅଭାୱିତଂ, ତତ୍ରୂପପତ୍ତିୟା ସଂୱତ୍ତତି। କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ସୀଲୱତୋ ୱଦାମି, ନୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ। ଇଜ୍ଝତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱତୋ ଚେତୋପଣିଧି ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଦାନଂ ଦେତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ ଯଂ ଦେତି ତଂ ପଚ୍ଚାସୀସତି। ତସ୍ସ ସୁତଂ ହୋତି – ‘ବ୍ରହ୍ମକାୟିକା ଦେୱା ଦୀଘାୟୁକା ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ସୁଖବହୁଲା’ତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରହ୍ମକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଦହତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି, ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଭାୱେତି। ତସ୍ସ ତଂ ଚିତ୍ତଂ ହୀନେ ୱିମୁତ୍ତଂ, ଉତ୍ତରି ଅଭାୱିତଂ, ତତ୍ରୂପପତ୍ତିୟା ସଂୱତ୍ତତି। କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ବ୍ରହ୍ମକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ସୀଲୱତୋ ୱଦାମି, ନୋ ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ; ୱୀତରାଗସ୍ସ, ନୋ ସରାଗସ୍ସ। ଇଜ୍ଝତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲୱତୋ ଚେତୋପଣିଧି ୱୀତରାଗତ୍ତା। ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଦାନୂପପତ୍ତିୟୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୩୬। ‘‘ତୀଣିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ତୀଣି? ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ [ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ (ସୀ। ପୀ।) ଏୱମୁପରିପି], ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ, ଭାୱନାମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ। ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ପରିତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ପରିତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାୱନାମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ [ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ (ସ୍ୟା।)] ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସଦୋଭଗ୍ୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ମତ୍ତସୋ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ମତ୍ତସୋ କତଂ ହୋତି, ଭାୱନାମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସସୋଭଗ୍ୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାୱନାମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୋ ମହାରାଜାନୋ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ୱା, ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ୱା, ଚାତୁମହାରାଜିକେ ଦେୱେ ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହନ୍ତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା, ଦିବ୍ବେନ ୱଣ୍ଣେନ, ଦିବ୍ବେନ ସୁଖେନ, ଦିବ୍ବେନ ଯସେନ, ଦିବ୍ବେନ ଆଧିପତେୟ୍ୟେନ, ଦିବ୍ବେହି ରୂପେହି, ଦିବ୍ବେହି ସଦ୍ଦେହି, ଦିବ୍ବେହି ଗନ୍ଧେହି, ଦିବ୍ବେହି ରସେହି, ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାୱନାମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ସକ୍କୋ ଦେୱାନମିନ୍ଦୋ ଦାନମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ୱା ସୀଲମୟଂ ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ୱା ତାୱତିଂସେ ଦେୱେ

ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହାତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା…ପେ… ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାଵନାମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଯାମାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁଯାମୋ ଦେଵପୁତ୍ତୋ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା , ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ଯାମେ ଦେଵେ ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହାତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା…ପେ… ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାଵନାମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତୁସିତାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର , ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ତୁସିତୋ ଦେଵପୁତ୍ତୋ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ତୁସିତେ ଦେଵେ ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହାତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା…ପେ… ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାଵନାମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁନିମ୍ମିତୋ ଦେଵପୁତ୍ତୋ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ନିମ୍ମାନରତୀଦେଵେ ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହାତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା…ପେ… ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏକଚ୍ଚସ୍ସ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁ ଅଧିମତ୍ତଂ କତଂ ହୋତି, ଭାଵନାମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ନାଭିସମ୍ଭୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵସଵତ୍ତୀ ଦେଵପୁତ୍ତୋ ଦାନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ସୀଲମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ଅତିରେକଂ କରିତ୍ଵା, ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀଦେଵେ ଦସହି ଠାନେହି ଅଧିଗଣ୍ହାତି – ଦିବ୍ବେନ ଆୟୁନା, ଦିବ୍ବେନ ଵଣ୍ଣେନ, ଦିବ୍ବେନ ସୁଖେନ, ଦିବ୍ବେନ ଯସେନ, ଦିବ୍ବେନ ଆଧିପତେଯ୍ୟେନ, ଦିବ୍ବେହି ରୂପେହି, ଦିବ୍ବେହି ସଦ୍ଦେହି, ଦିବ୍ବେହି ଗନ୍ଧେହି, ଦିବ୍ବେହି ରସେହି, ଦିବ୍ବେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀଣି ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସପ୍ପୁରିସଦାନସୁତ୍ତଂ

୩୭। ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସପ୍ପୁରିସଦାନାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ସୁଚିଂ ଦେତି, ପଣୀତଂ ଦେତି, କାଲେନ ଦେତି, କପ୍ପିଯଂ ଦେତି, ଵିଚେଯ୍ୟ ଦେତି, ଅଭିଣ୍ହଂ ଦେତି, ଦଦଂ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତି, ଦତ୍ଵା ଅତ୍ତମନୋ ହୋତି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠ ସପ୍ପୁରିସଦାନାନୀ’’ତି।

‘‘ସୁଚିଂ ପଣୀତଂ କାଲେନ, କପ୍ପିଯଂ ପାନଭୋଜନଂ;

ଅଭିଣ୍ହଂ ଦଦାତି ଦାନଂ, ସୁଖେତ୍ତେସୁ [ସୁଖେତ୍ତେ (ସୀ। ପୀ।)] ବ୍ରହ୍ମଚାରିସୁ।

‘‘ନେଵ [ନ ଚ (ସୀ। ପୀ।)] ଵିପ୍ପଟିସାରିସ୍ସ, ଚଜିତ୍ଵା ଆମିସଂ ବହୁଂ;

ଏଵଂ ଦିନ୍ନାନି ଦାନାନି, ଵଣ୍ଣଯନ୍ତି ଵିପସ୍ସିନୋ।

‘‘ଏଵଂ ଯଜିତ୍ଵା ମେଧାଵୀ, ସଦ୍ଧୋ ମୁତ୍ତେନ ଚେତସା;

ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ [ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝଂ (କ।) ଅ। ନି। ୪।୪୦; ୬।୩୭] ସୁଖଂ ଲୋକଂ, ପଣ୍ଡିତୋ ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି। ସତ୍ତମଂ;

୮। ସପ୍ପୁରିସସୁତ୍ତଂ

୩୮। ‘‘ସପ୍ପୁରିସୋ , ଭିକ୍ଖଵେ, କୁଲେ ଜାଯମାନୋ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି – ମାତାପିତୂନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି,

ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି , ଦାସକମ୍ମକରପୋରିସସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ପୁବ୍ବପେତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ଦେୱତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାମେଘୋ ସବ୍ବସସ୍ସାନି ସମ୍ପାଦେନ୍ତୋ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ [ହିତାଯ…ପେ… (ସ୍ୟା। କ।)] ହୋତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପ୍ପୁରିସୋ କୁଲେ ଜାଯମାନୋ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି – ମାତାପିତୂନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ଦାସକମ୍ମକରପୋରିସସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ମିତ୍ତାମଚ୍ଚାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ପୁବ୍ବପେତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ଦେୱତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତି, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ହୋତୀ''ତି।

''ବହୂନଂ [ବହୁନ୍ନଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱତ ଅତ୍ଥାଯ, ସପ୍ପଞ୍ଞୋ ଘରମାୱସଂ;

ମାତରଂ ପିତରଂ ପୁବ୍ବେ, ରତ୍ତିନ୍ଦିୱମତନ୍ଦିତୋ।

''ପୂଜେତି ସହଧମ୍ମେନ, ପୁବ୍ବେକତମନୁସ୍ସରଂ;

ଅନାଗାରେ ପବ୍ବଜିତେ, ଅପଚେ ବ୍ରହ୍ମଚାରଯୋ [ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ (ସ୍ୟା।)]।

''ନିୱିଟ୍ଠସଦ୍ଧୋ ପୂଜେତି, ଞତ୍ୱା ଧମ୍ମେ ଚ ପେସଲୋ [ପେସଲେ (କ।)];

ରଞ୍ଞୋ ହିତୋ ଦେୱହିତୋ, ଞାତୀନଂ ସଖିନଂ ହିତୋ।

''ସବ୍ବେସଂ [ସବ୍ବେସୁ (କ।)] ସୋ [ସ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ହିତୋ ହୋତି, ସଦ୍ଧମ୍ମେ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ୱିନେଯ୍ୟ ମଚ୍ଛେରମଲଂ, ସ ଲୋକଂ ଭଜତେ ସିୱ''ନ୍ତି। ଅଟ୍ଠମଂ;

୯। ଅଭିସନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୩୯। ''ଅଟ୍ଠିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦା କୁସଲାଭିସନ୍ଦା ସୁଖସ୍ସାହାରା ସୋୱଗ୍ଗିକା ସୁଖୱିପାକା ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକା, ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦୋ କୁସଲାଭିସନ୍ଦୋ ସୁଖସ୍ସାହାରୋ ସୋୱଗ୍ଗିକୋ ସୁଖୱିପାକୋ ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକୋ, ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦୋ…ପେ… ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତୋ ହୋତି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦୋ କୁସଲାଭିସନ୍ଦୋ ସୁଖସ୍ସାହାରୋ ସୋୱଗ୍ଗିକୋ ସୁଖୱିପାକୋ ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକୋ, ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

[କଥା। ୪୮୦] ''ପଞ୍ଚିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାନାନି ମହାଦାନାନି ଅଗ୍ଗଞ୍ଞାନି ରତ୍ତଞ୍ଞାନି ୱଂସଞ୍ଞାନି ପୋରାଣାନି ଅସଂକିଣ୍ଣାନି ଅସଂକିଣ୍ଣପୁବ୍ବାନି, ନ ସଂକିଯନ୍ତି ନ ସଂକିଯିସ୍ସନ୍ତି, ଅପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠାନି [ଅପ୍ପତିକୁଟ୍ଠାନି (ସୀ।)] ସମଣେହି ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ୱିଞ୍ଞୂହି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଭଯଂ ଦେତି, ଅୱେରଂ ଦେତି, ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ [ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝଂ (କ।) ଏୱମୁପରିପି] ଦେତି। ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଭଯଂ ଦତ୍ୱା ଅୱେରଂ ଦତ୍ୱା ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ ଦତ୍ୱା ଅପରିମାଣସ୍ସ ଅଭଯସ୍ସ ଅୱେରସ୍ସ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝସ୍ସ ଭାଗୀ ହୋତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମଂ ଦାନଂ ମହାଦାନଂ ଅଗ୍ଗଞ୍ଞଂ ରତ୍ତଞ୍ଞଂ ୱଂସଞ୍ଞଂ ପୋରାଣଂ ଅସଂକିଣ୍ଣଂ ଅସଂକିଣ୍ଣପୁବ୍ବଂ, ନ ସଂକିଯତି ନ ସଂକିଯିସ୍ସତି, ଅପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠଂ ସମଣେହି ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ୱିଞ୍ଞୂହି। ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦୋ କୁସଲାଭିସନ୍ଦୋ ସୁଖସ୍ସାହାରୋ ସୋୱଗ୍ଗିକୋ ସୁଖୱିପାକୋ ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକୋ, ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାୟ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାୟ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ମୁସାୱାଦଂ ପହାୟ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ ପହାୟ ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଭୟଂ ଦେତି ଅୱେରଂ ଦେତି ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ ଦେତି। ଅପରିମାଣାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଭୟଂ ଦତ୍ୱା ଅୱେରଂ ଦତ୍ୱା ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ ଦତ୍ୱା, ଅପରିମାଣସ୍ସ ଅଭୟସ୍ସ ଅୱେରସ୍ସ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝସ୍ସ ଭାଗୀ ହୋତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମଂ ଦାନଂ ମହାଦାନଂ ଅଗ୍ଗଞ୍ଞଂ ରତ୍ତଞ୍ଞଂ ୱଂସଞ୍ଞଂ ପୋରାଣଂ ଅସଂକିଣ୍ଣଂ ଅସଂକିଣ୍ଣପୁବ୍ବଂ, ନ ସଂକିୟତି ନ ସଂକିୟିସ୍ସତି, ଅପ୍ପଟିକୁଟ୍ଠଂ ସମଣେହି ବ୍ରାହ୍ମଣେହି ୱିଞ୍ଞୂହି। ଅୟଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦୋ କୁସଲାଭିସନ୍ଦୋ ସୁଖସ୍ସାହାରୋ ସୋୱଗ୍ଗିକୋ ସୁଖୱିପାକୋ ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକୋ, ଇଟ୍ଠାୟ କନ୍ତାୟ ମନାପାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ସଂୱତ୍ତତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁଞ୍ଞାଭିସନ୍ଦା କୁସଲାଭିସନ୍ଦା ସୁଖସ୍ସାହାରା ସୋୱଗ୍ଗିକା ସୁଖୱିପାକା ସଗ୍ଗସଂୱତ୍ତନିକା, ଇଟ୍ଠାୟ କନ୍ତାୟ ମନାପାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଦୁଚ୍ଚରିତୱିପାକସୁତ୍ତଂ

୪୦। ‘‘ପାଣାତିପାତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସେୱିତୋ ଭାୱିତୋ ବହୁଲୀକତୋ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକୋ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକୋ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ [ସବ୍ବଲହୁସୋତି ସବ୍ବଲହୁକୋ (ସ୍ୟା। ଅଟ୍ଠ।)] ପାଣାତିପାତସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଅପ୍ପାୟୁକସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସେୱିତଂ ଭାୱିତଂ ବହୁଲୀକତଂ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକଂ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକଂ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକଂ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଭୋଗବ୍ୟସନସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସେୱିତୋ ଭାୱିତୋ ବହୁଲୀକତୋ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକୋ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକୋ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ସପତ୍ତୱେରସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ମୁସାୱାଦୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସେୱିତୋ ଭାୱିତୋ ବହୁଲୀକତୋ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକୋ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକୋ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ମୁସାୱାଦସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଅଭୂତବ୍ଭକ୍ଖାନସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ପିସୁଣା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱାଚା ଆସେୱିତା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକା ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକା ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକା। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ମିତ୍ତେହି ଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ଫରୁସା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱାଚା ଆସେୱିତା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକା ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକା ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକା। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଅମନାପସଦ୍ଦସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆସେୱିତୋ ଭାୱିତୋ ବହୁଲୀକତୋ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକୋ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକୋ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଅନାଦେୟ୍ୟୱାଚାସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତି।

‘‘ସୁରାମେରୟପାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଆସେୱିତଂ ଭାୱିତଂ ବହୁଲୀକତଂ ନିରୟସଂୱତ୍ତନିକଂ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିସଂୱତ୍ତନିକଂ ପେତ୍ତିୱିସୟସଂୱତ୍ତନିକଂ। ଯୋ ସବ୍ବଲହୁସୋ ସୁରାମେରୟପାନସ୍ସ ୱିପାକୋ, ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସ ଉମ୍ମତ୍ତକସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ଦାନୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଦ୍ୱେ ଦାନାନି ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚ, ଖେତ୍ତଂ ଦାନୂପପତ୍ତିୟୋ;

କିରିୟଂ ଦ୍ୱେ ସପ୍ପୁରିସା, ଅଭିସନ୍ଦୋ ୱିପାକୋ ଚାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଉପୋସଥୱଗ୍ଗୋ

୧। ସଙ୍ଖିତ୍ତୂପୋସଥସୁତ୍ତଂ

୪୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପୋସଥୋ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। କଥଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ନିହିତଦଣ୍ଡା ନିହିତସତ୍ଥା ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନା, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପିନୋ ୱିହରନ୍ତି। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ [ଇମିନାପି ଅଙ୍ଗେନ (ସୀ। ପୀ।) ଅ। ନି। ୩।୭୧] ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ପଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା ଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଦିନ୍ନପାଟିକଙ୍ଖୀ, ଅଥେନେନ ସୁଚିଭୂତେନ ଅତ୍ତନା ୱିହରନ୍ତି। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ଦିନ୍ନାଦାଯୀ ଦିନ୍ନପାଟିକଙ୍ଖୀ, ଅଥେନେନ ସୁଚିଭୂତେନ ଅତ୍ତନା ୱିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପହାଯ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ଆରାଚାରିନୋ ୱିରତା ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପହାଯ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଆରାଚାରୀ [ଅନାଚାରୀ (କ।)] ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ତତିଯେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ସଚ୍ଚୱାଦିନୋ ସଚ୍ଚସନ୍ଧା ଥେତା ପଚ୍ଚଯିକା ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ସଚ୍ଚୱାଦୀ ସଚ୍ଚସନ୍ଧୋ ଥେତୋ ପଚ୍ଚଯିକୋ ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଚତୁତ୍ଥେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ ପହାଯ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ ପହାଯ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ପଞ୍ଚମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଏକଭତ୍ତିକା ରତ୍ତୂପରତା ୱିରତା ୱିକାଲଭୋଜନା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଏକଭତ୍ତିକୋ ରତ୍ତୂପରତୋ ୱିରତୋ ୱିକାଲଭୋଜନା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଛଟ୍ଠେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନଂ ପହାଯ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନଂ ପହାଯ ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ସତ୍ତମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘‘ଯାଵଜୀଵଂ ଅରହନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିଵିରତା ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି – ମଞ୍ଚକେ ଵା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ଵା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିଵସଂ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିଵିରତୋ ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେମି – ମଞ୍ଚକେ ଵା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ଵା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି , ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଅଟ୍ଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି । ଏଵଂ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାଵିପ୍ଫାରୋ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଵିତ୍ଥତୂପୋସଥସୁତ୍ତଂ

୪୨। ‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପୋସଥୋ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାଵିପ୍ଫାରୋ। କଥଂ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାଵିପ୍ଫାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିୟସାଵକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଯାଵଜୀଵଂ ଅରହନ୍ତୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାୟ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତା ନିହିତଦଣ୍ଡା ନିହିତସତ୍ଥା ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନା, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପିନୋ ଵିହରନ୍ତି। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିଵସଂ ପାଣାତିପାତଂ ପହାୟ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତୋ ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ଵିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ପଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି…ପେ…।

‘‘‘ଯାଵଜୀଵଂ ଅରହନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିଵିରତା ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି – ମଞ୍ଚକେ ଵା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ଵା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିଵସଂ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିଵିରତୋ ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେମି – ମଞ୍ଚକେ ଵା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ଵା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଭଵିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଅଟ୍ଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏଵଂ ଉପଵୁତ୍ଥୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାଵିପ୍ଫାରୋ ।

‘‘କୀଵମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି କୀଵମହାନିସଂସୋ କୀଵମହାଜୁତିକୋ କୀଵମହାଵିପ୍ଫାରୋ? ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯୋ ଇମେସଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ମହାଜନପଦାନଂ ପହୂତରତ୍ତରତନାନଂ [ପହୂତସତ୍ତରତନାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।) ଅ। ନି। ୩।୭୧ ପାଠଇୟା ଟୀକାୟଂ ଦସ୍ସିତପାଠଇଯେଵ। ତଦଟ୍ଠକଥାପି ପସ୍ସିତବ୍ବା] ଇସ୍ସରିୟାଧିପଚ୍ଚଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେୟ୍ୟ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଅଙ୍ଗାନଂ ମଗଧାନଂ କାସୀନଂ କୋସଲାନଂ ଵଜ୍ଜୀନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତୀନଂ ଵଙ୍ଗାନଂ କୁରୂନଂ ପଞ୍ଚାଲାନଂ ମଚ୍ଛାନଂ [ମଜ୍ଝାନଂ (କ।)] ସୂରସେନାନଂ ଅସ୍ସକାନଂ ଅଵନ୍ତୀନଂ ଗନ୍ଧାରାନଂ କମ୍ବୋଜାନଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତଂ [ଏକଂ (କ।)] କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? କପଣଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ପଞ୍ଞାସ ଵସ୍ସାନି, ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ [ରତ୍ତିଦିଵୋ (କ।)]। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ଵାଦସମାସିୟୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ଵସ୍ସସତାନି ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେଵାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ଵା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ’’’।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ଵସ୍ସସତାନି, ତାଵତିଂସାନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ଵାଦସମାସିୟୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବଂ ଵସ୍ସସହସ୍ସଂ ତାଵତିଂସାନଂ ଦେଵାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ଵା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତାଵତିଂସାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ’’’।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ଦ୍ଵେ ଵସ୍ସସତାନି, ଯାମାନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ଵାଦସମାସିୟୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଦ୍ଵେ ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ଯାମାନଂ ଦେଵାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ଵା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଯାମାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ’’’।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ଚତ୍ତାରି ଵସ୍ସସତାନି, ତୁସିତାନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ। ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଚତ୍ତାରି ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ତୁସିତାନଂ ଦେଵାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତୁସିତାନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯ’’’।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ଅଟ୍ଠ ଵସ୍ସସତାନି, ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ। ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଅଟ୍ଠ ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେଵାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯ’’’।

‘‘ଯାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାନୁସକାନି ସୋଳସ ଵସ୍ସସତାନି, ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀନଂ ଦେଵାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵୋ। ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂଵଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂଵଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ସୋଳସ ଵସ୍ସସହସ୍ସାନି ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀନଂ ଦେଵାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ଵା ପୁରିସୋ ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀନଂ ଦେଵାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – ‘କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯା’’’ତି।

‘‘ପାଣଂ ନ ହଞ୍ଞେ [ହାନେ (ସୀ।), ହେନ (କ।) ଅ। ନି। ୩।୭୧] ନ ଚଦିନ୍ନମାଦିଯେ,

ମୁସା ନ ଭାସେ ନ ଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିଯା;

ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ଵିରମେଯ୍ୟ ମେଥୁନା,

ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟ ଵିକାଲଭୋଜନଂ।

‘‘ମାଲଂ ନ ଧାରେ ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେ [ଗନ୍ଧମାଧରେ (କ।)],

ମଞ୍ଚେ ଛମାଯଂ ଵ ସଯେଥ ସନ୍ଥତେ;

ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥଂ,

ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନା ପକାସିତଂ।

‘‘ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୁରିଯୋ ଚ ଉଭୋ ସୁଦସ୍ସନା,

ଓଭାସଯଂ ଅନୁପରିଯନ୍ତି ଯାଵତା;

ତମୋନୁଦା ତେ ପନ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଗା,

ନଭେ ପଭାସନ୍ତି ଦିସାଵିରୋଚନା।

‘‘ଏତସ୍ମିଂ ଯଂ ଵିଜ୍ଜତି ଅନ୍ତରେ ଧନଂ,

ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିୟଞ୍ଚ ଭଦ୍ଦକଂ;

ସିଙ୍ଗୀସୁୱଣ୍ଣଂ ଅଥ ୱାପି କଞ୍ଚନଂ,

ୟଂ ଜାତରୂପଂ ହଟକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ,

କଲମ୍ପି ତେ ନାନୁଭୱନ୍ତି ସୋଳସିଂ;

ଚନ୍ଦପ୍ପଭା ତାରଗଣା ଚ ସବ୍ବେ।

''ତସ୍ମା ହି ନାରୀ ଚ ନରୋ ଚ ସୀଲୱା,

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତଂ ଉପୱସ୍ସୁପୋସଥଂ;

ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱାନ ସୁଖୁଦ୍ରୟାନି,

ଅନିନ୍ଦିତା ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନ''ନ୍ତି। ଦୁତିୟଂ;

୩। ୱିସାଖାସୁତ୍ତଂ

୪୩।[ଅ। ନି। ୩।୭୧] ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ଅଥ ଖୋ ୱିସାଖା ମିଗାରମାତା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ୱିସାଖଂ ମିଗାରମାତରଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଉପୋସଥୋ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। କଥଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଚ, ୱିସାଖେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ୟାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାୟ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ନିହିତଦଣ୍ଡା ନିହିତସତ୍ଥା ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନା, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପିନୋ ୱିହରନ୍ତି। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ପାଣାତିପାତଂ ପହାୟ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି , ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ'''ତି। ଇମିନା ପଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି…ପେ…।

'''ୟାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିୱିରତା ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିୱିରତୋ ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେମି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଇମିନା ଅଟ୍ଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ।

''କୀୱମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି, କୀୱମହାନିସଂସୋ, କୀୱମହାଜୁତିକୋ, କୀୱମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ସେୟ୍ୟଥାପି, ୱିସାଖେ, ଯୋ ଇମେସଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ମହାଜନପଦାନଂ ପହୂତରତ୍ତରତନାନଂ ଇସ୍ସରିୟାଧିପଚ୍ଚଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେୟ୍ୟ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଅଙ୍ଗାନଂ ମଗଧାନଂ କାସୀନଂ କୋସଲାନଂ ୱଜ୍ଜୀନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତୀନଂ ୱଙ୍ଗାନଂ କୁରୂନଂ ପଞ୍ଚାଲାନଂ ମଚ୍ଛାନଂ ସୂରସେନାନଂ ଅସ୍ସକାନଂ ଅୱନ୍ତୀନଂ ଗନ୍ଧାରାନଂ କମ୍ବୋଜାନଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତଂ କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? କପଣଂ, ୱିସାଖେ, ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ।

''ୟାନି, ୱିସାଖେ, ମାନୁସକାନି ପଞ୍ଞାସ ୱସ୍ସାନି, ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତାନି ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ

ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ଯତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ । ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – 'କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯ'"।

"ଯଂ , ୱିସାଖେ, ମାନୁସକଂ ୱସ୍ସସତଂ, ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ଯତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – 'କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯ'"।

"ଯାନି, ୱିସାଖେ, ମାନୁସକାନି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ଅଟ୍ଠ ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ସୋଳସ ୱସ୍ସସତାନି ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ । ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ସୋଳସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିତ୍ୱା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ଯତଂ ଉପପଜ୍ଜେଯ୍ଯ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱିସାଖେ, ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ – 'କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାଯା'"ତି।

"ପାଣଂ ନ ହଞ୍ଞେ ନ ଚଦିନ୍ନମାଦିଯେ,

ମୁସା ନ ଭାସେ ନ ଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିଯା;

ଅବ୍ରହ୍ମଚରିଯା ୱିରମେଯ୍ଯ ମେଥୁନା,

ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯ ୱିକାଲଭୋଜନଂ।

"ମାଲଂ ନ ଧାରେ ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେ,

ମଞ୍ଚେ ଛମାଯଂ ୱ ସଯେଥ ସନ୍ଥତେ;

ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥଂ,

ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନା ପକାସିତଂ।

"ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୁରିଯୋ ଚ ଉଭୋ ସୁଦସ୍ସନା,

ଓଭାସଯଂ ଅନୁପରିଯନ୍ତି ଯାୱତା;

ତମୋନୁଦା ତେ ପନ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଗା,

ନଭେ ପଭାସନ୍ତି ଦିସାୱିରୋଚନା।

"ଏତସ୍ମିଂ ଯଂ ୱିଜ୍ଜତି ଅନ୍ତରେ ଧନଂ,

ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିଯଞ୍ଚ ଭଦ୍ଦକଂ;

ସିଙ୍ଗୀସୁୱଣ୍ଣଂ ଅଥ ୱାପି କଞ୍ଚନଂ,

ଯଂ ଜାତରୂପଂ ହଟକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ,

କଲମ୍ପି ତେ ନାନୁଭୱନ୍ତି ସୋଳସିଂ;

ଚନ୍ଦପ୍ପଭା ତାରଗଣା ଚ ସବ୍ବେ।

‘‘ତସ୍ମା ହି ନାରୀ ଚ ନରୋ ଚ ସୀଲୱା,

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତଂ ଉପୱସ୍ସୁପୋସଥଂ;

ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱାନ ସୁଖୁଦ୍ରଯାନି,

ଅନିନ୍ଦିତା ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନ’’ନ୍ତି। ତତିଯଂ;

୪। ୱାସେଟ୍ଠସୁତ୍ତଂ

୪୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ। ଅଥ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠୋ ଉପାସକୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ୱାସେଟ୍ଠଂ ଉପାସକଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ, ୱାସେଟ୍ଠ, ଉପୋସଥୋ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି…ପେ… ଅନିନ୍ଦିତା ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନ’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ୱାସେଟ୍ଠୋ ଉପାସକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପିଯା ମେ, ଭନ୍ତେ, ଞାତିସାଲୋହିତା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ପିଯାନମ୍ପି ମେ ଅସ୍ସ ଞାତିସାଲୋହିତାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ। ସବ୍ବେ ଚେପି, ଭନ୍ତେ, ଖତ୍ତିଯା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସମ୍ପିସ୍ସ ଖତ୍ତିଯାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ। ସବ୍ବେ ଚେପି, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣା…ପେ… ୱେସ୍ସା … ସୁଦ୍ଦା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସମ୍ପିସ୍ସ ସୁଦ୍ଦାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯା’’ତି।

‘‘ଏୱମେତଂ, ୱାସେଟ୍ଠ, ଏୱମେତଂ, ୱାସେଟ୍ଠ! ସବ୍ବେ ଚେପି, ୱାସେଟ୍ଠ, ଖତ୍ତିଯା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସମ୍ପିସ୍ସ ଖତ୍ତିଯାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ। ସବ୍ବେ ଚେପି, ୱାସେଟ୍ଠ, ବ୍ରାହ୍ମଣା…ପେ… ୱେସ୍ସା… ସୁଦ୍ଦା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ସବ୍ବେସମ୍ପିସ୍ସ ସୁଦ୍ଦାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ। ସଦେୱକୋ ଚେପି, ୱାସେଟ୍ଠ, ଲୋକୋ ସମାରକୋ ସବ୍ରହ୍ମକୋ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣୀ ପଜା ସଦେୱମନୁସ୍ସା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ [ଉପୱସେଯ୍ଯ (?)], ସଦେୱକସ୍ସପିସ୍ସ [ସଦେୱକସ୍ସ (ସବ୍ବତ୍ଥ) ଅ। ନି। ୪।୧୯୩; ମ। ନି। ୩।୬୪ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଲୋକସ୍ସ ସମାରକସ୍ସ ସବ୍ରହ୍ମକସ୍ସ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ। ଇମେ ଚେପି, ୱାସେଟ୍ଠ, ମହାସାଲା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସେଯ୍ୟୁଂ, ଇମେସମ୍ପିସ୍ସ ମହାସାଲାନଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ( ) [(ସଚେ ଚେତେଯ୍ୟୁଂ) କତ୍ଥଚି ଅତ୍ଥି। ଅ। ନି। ୪।୧୯୩ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। କୋ ପନ ୱାଦୋ ମନୁସ୍ସଭୂତସ୍ସା’’ତି! ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ବୋଜ୍ଝସୁତ୍ତଂ

୪୫। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ବୋଜ୍ଝା ଉପାସିକା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ବୋଜ୍ଝଂ ଉପାସିକଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ, ବୋଜ୍ଝେ, ଉପୋସଥୋ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। କଥଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଚ, ବୋଜ୍ଝେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ଇଧ , ବୋଜ୍ଝେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ନିହିତଦଣ୍ଡା ନିହିତସତ୍ଥା ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନା, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପିନୋ ୱିହରନ୍ତି। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନିହିତଦଣ୍ଡୋ

ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଇମିନା ପଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି…ପେ…।

'''ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିୱିରତା ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା। ଅହଂ ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନଂ ପହାୟ ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିୱିରତୋ ନୀଚସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେମି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି, ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଇମିନା ଅଟ୍ଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଖୋ, ୱୋଜ୍ଝେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ।

''କୀୱମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି, କୀୱମହାନିସଂସୋ, କୀୱମହାଜୁତିକୋ, କୀୱମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ସେୟ୍ୟଥାପି, ୱୋଜ୍ଝେ, ଯୋ ଇମେସଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ମହାଜନପଦାନଂ ପହୂତରତ୍ତରତନାନଂ ଇସ୍ସରିୟାଧିପଚ୍ଚଂ ରଜ୍ଜଂ କାରେୟ୍ୟ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଅଙ୍ଗାନଂ ମଗଧାନଂ କାସୀନଂ କୋସଲାନଂ ୱଜ୍ଜୀନଂ ମଲ୍ଲାନଂ ଚେତୀନଂ ୱଙ୍ଗାନଂ କୁରୂନଂ ପଞ୍ଚାଲାନଂ ମଚ୍ଛାନଂ ସୂରସେନାନଂ ଅସ୍ସକାନଂ ଅୱନ୍ତୀନଂ ଗନ୍ଧାରାନଂ କମ୍ବୋଜାନଂ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ ଏତଂ କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? କପଣଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ।

''ଯାନି, ୱୋଜ୍ଝେ, ମାନୁସକାନି ପଞ୍ଞାସ ୱସ୍ସାନି, ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତାନି ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିତ୍ୱା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତଂ – 'କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟ'''।

''ଯଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ମାନୁସକଂ ୱସ୍ସସତଂ…ପେ… ତାନି, ୱୋଜ୍ଝେ, ମାନୁସକାନି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ଅଟ୍ଠ ୱସ୍ସସତାନି…ପେ… ସୋଳସ ୱସ୍ସସତାନି ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ସୋଳସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିତ୍ୱା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଇଦଂ ଖୋ ପନେତଂ, ୱୋଜ୍ଝେ, ସନ୍ଧାୟ ଭାସିତଂ – 'କପଣଂ ମାନୁସକଂ ରଜ୍ଜଂ ଦିବ୍ବଂ ସୁଖଂ ଉପନିଧାୟା'''ତି।

''ପାଣଂ ନ ହଞ୍ଞେ ନ ଚଦିନ୍ନମାଦିୟେ,

ମୁସା ନ ଭାସେ ନ ଚ ମଜ୍ଜପୋ ସିୟା;

ଅବ୍ରହ୍ମଚରିୟା ୱିରମେୟ୍ୟ ମେଥୁନା,

ରତ୍ତିଂ ନ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ୱିକାଲଭୋଜନଂ।

''ମାଲଂ ନ ଧାରେ ନ ଚ ଗନ୍ଧମାଚରେ,

ମଞ୍ଚେ ଛମାୟଂ ୱ ସୟେଥ ସନ୍ଥତେ;

ଏତଞ୍ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମାହୁପୋସଥଂ,

ବୁଦ୍ଧେନ ଦୁକ୍ଖନ୍ତଗୁନା ପକାସିତଂ।

''ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୁରିୟୋ ଚ ଉଭୋ ସୁଦସ୍ସନା,

ଓଭାସଯଂ ଅନୁପରିଯନ୍ତି ଯାୱତା;

ତମୋନୁଦା ତେ ପନ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଗା,

ନଭେ ପଭାସନ୍ତି ଦିସାୱିରୋଚନା।

‘‘ଏତସ୍ମିଂ ଯଂ ୱିଜ୍ଜତି ଅନ୍ତରେ ଧନଂ,

ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିଯଞ୍ଚ ଭଦ୍ଦକଂ;

ସିଙ୍ଗୀସୁୱଣ୍ଣଂ ଅଥ ୱାପି କଞ୍ଚନଂ,

ଯଂ ଜାତରୂପଂ ହଟକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ,

କଲମ୍ପି ତେ ନାନୁଭୱନ୍ତି ସୋଳସିଂ;

ଚନ୍ଦପ୍ପଭା ତାରଗଣା ଚ ସବ୍ବେ।

‘‘ତସ୍ମା ହି ନାରୀ ଚ ନରୋ ଚ ସୀଲୱା,

ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପେତଂ ଉପୱସ୍ସୁପୋସଥଂ;

ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱାନ ସୁଖୁଦ୍ରଯାନି,

ଅନିନ୍ଦିତା ସଗ୍ଗମୁପେନ୍ତି ଠାନ’’ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଅନୁରୁଦ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୪୬। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କୋସମ୍ବିଯଂ ୱିହରତି ଘୋସିତାରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଦିୱାୱିହାରଂ ଗତୋ ହୋତି ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ମନାପକାଯିକା ଦେୱତା ଯେନାଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ତା ଦେୱତା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ମନାପକାଯିକା ନାମ ଦେୱତା ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଇସ୍ସରିଯଂ କାରେମ ୱସଂ ୱତ୍ତେମ। ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଯାଦିସକଂ ୱଣ୍ଣଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ୱଣ୍ଣଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ; ଯାଦିସକଂ ସରଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ସରଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ; ଯାଦିସକଂ ସୁଖଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ସୁଖଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ। ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ମନାପକାଯିକା ନାମ ଦେୱତା ଇମେସୁ ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଇସ୍ସରିଯଂ କାରେମ ୱସଂ ୱତ୍ତେମା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅହୋ ୱତିମା ଦେୱତା ସବ୍ବାୱ ନୀଲା ଅସ୍ସୁ ନୀଲୱଣ୍ଣା ନୀଲୱତ୍ଥା ନୀଲାଲଙ୍କାରା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବାୱ ନୀଲା ଅହେସୁଂ ନୀଲୱଣ୍ଣା ନୀଲୱତ୍ଥା ନୀଲାଲଙ୍କାରା।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅହୋ ୱତିମା ଦେୱତା ସବ୍ବାୱ ପୀତା ଅସ୍ସୁ…ପେ… ସବ୍ବାୱ ଲୋହିତକା ଅସ୍ସୁ… ସବ୍ବାୱ ଓଦାତା ଅସ୍ସୁ ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତୱତ୍ଥା ଓଦାତାଲଙ୍କାରା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଆଯସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବାୱ ଓଦାତା ଅହେସୁଂ ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତୱତ୍ଥା ଓଦାତାଲଙ୍କାରା।

ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଏକା ଚ [କୋ (ସୀ।), ଏକାୱ (ସ୍ଯା। ପୀ।)] ଗାଯି ଏକା ଚ [ଏକା ପନ (ସୀ।), ଏକାୱ (ସ୍ଯା। ପୀ।)] ନଚ୍ଚି ଏକା ଚ [ଏକା

(ସୀ।), ଏକାୱ (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅଚ୍ଛରଂ ୱାଦେସି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସ ତୂରିଯସ୍ସ [ତୁରିଯସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସୁୱିନୀତସ୍ସ ସୁପ୍ପଟିପତାଳିତସ୍ସ କୁସଲେହି ସୁସମନ୍ନାହତସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ କମନୀଯୋ ଚ ପେମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ; ଏୱମେୱଂ ତାସଂ ଦେୱତାନଂ ଅଲଙ୍କାରାନଂ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ କମନୀଯୋ ଚ ପେମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଓକ୍ଖିପି।

ଅଥ ଖୋ ତା ଦେୱତା ''ନ ଖ୍ୱଯ୍ୟୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ସାଦିଯତୀ''ତି [ସାଦଯତୀତି (ସଦ୍ଦନୀତିଧାତୁମାଲା)] ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଦିୱାୱିହାରଂ ଗତୋ ହୋମି ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସମ୍ବହୁଲା ମନାପକାଯିକା ଦେୱତା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – 'ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ମନାପକାଯିକା ନାମ ଦେୱତା ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଇସ୍ସରିଯଂ କାରେମ ୱସଂ ୱତ୍ତେମ। ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଯାଦିସକଂ ୱଣ୍ଣଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ୱଣ୍ଣଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ; ଯାଦିସକଂ ସରଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ସରଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ; ଯାଦିସକଂ ସୁଖଂ ଆକଙ୍ଖାମ ତାଦିସକଂ ସୁଖଂ ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମ। ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ମନାପକାଯିକା ନାମ ଦେୱତା ଇମେସୁ ତୀସୁ ଠାନେସୁ ଇସ୍ସରିଯଂ କାରେମ ୱସଂ ୱତ୍ତେମା'ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – 'ଅହୋ ୱତିମା ଦେୱତା ସବ୍ବାୱ ନୀଲା ଅସ୍ସୁ ନୀଲୱଣ୍ଣା ନୀଲୱତ୍ଥା ନୀଲାଲଙ୍କାରା'ତି। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ମମ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବାୱ ନୀଲା ଅହେସୁଂ ନୀଲୱଣ୍ଣା ନୀଲୱତ୍ଥା ନୀଲାଲଙ୍କାରା।

''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – 'ଅହୋ ୱତିମା ଦେୱତା ସବ୍ବାୱ ପୀତା ଅସ୍ସୁ…ପେ… ସବ୍ବାୱ ଲୋହିତକା ଅସ୍ସୁ…ପେ… ସବ୍ବାୱ ଓଦାତା ଅସ୍ସୁ ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତୱତ୍ଥା ଓଦାତାଲଙ୍କାରା'ତି । ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ମମ ଚିତ୍ତମଞ୍ଞାଯ ସବ୍ବାୱ ଓଦାତା ଅହେସୁଂ ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତୱତ୍ଥା ଓଦାତାଲଙ୍କାରା।

''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା ଏକା ଚ ଗାଯି ଏକା ଚ ନଚ୍ଚି ଏକା ଚ ଅଚ୍ଛରଂ ୱାଦେସି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସ ତୂରିଯସ୍ସ ସୁୱିନୀତସ୍ସ ସୁପ୍ପଟିପତାଳିତସ୍ସ କୁସଲେହି ସୁସମନ୍ନାହତସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ କମନୀଯୋ ଚ ପେମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ; ଏୱମେୱଂ ତାସଂ ଦେୱତାନଂ ଅଲଙ୍କାରାନଂ ସଦ୍ଦୋ ହୋତି ୱଗ୍ଗୁ ଚ ରଜନୀଯୋ ଚ କମନୀଯୋ ଚ ପେମନୀଯୋ ଚ ମଦନୀଯୋ ଚ। ଅଥ ଖ୍ୱାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଓକ୍ଖିପିଂ।

''ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ତା ଦେୱତା 'ନ ଖ୍ୱଯ୍ୟୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ସାଦିଯତୀ'ତି ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାଯିଂସୁ। କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ''ତି?

''ଅଟ୍ଠହି ଖୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ମାତୁଗାମୋ ଯସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ଭତ୍ତୁନୋ ଦେନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତେସିନୋ ଅନୁକମ୍ପକା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ ତସ୍ସ ହୋତି ପୁବ୍ବୁଟ୍ଠାଯିନୀ ପଚ୍ଛାନିପାତିନୀ କିଙ୍କାରପଟିସ୍ସାୱିନୀ ମନାପଚାରିନୀ ପିଯୱାଦିନୀ।

''ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଗରୁନୋ [ଗୁରୁନୋ (କ।)] ହୋନ୍ତି – ମାତାତି ୱା ପିତାତି ୱା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାତି ୱା – ତେ ସକ୍କରୋତି, ଗରୁଂ କରୋତି [ଗରୁକରୋତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ମାନେତି, ପୂଜେତି, ଅବ୍ଭାଗତେ ଚ ଆସନୋଦକେନ ପଟିପୂଜେତି।

''ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରା କମ୍ମନ୍ତା – ଉଣ୍ଣାତି ୱା କପ୍ପାସାତି ୱା – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖା ହୋତି ଅନଲସା ତତ୍ରୁପାଯାଯ [ତତ୍ରୂପାଯାଯ (ସୀ।), ଅ। ନି। ୪।୩୫; ୧୧।୧୪] ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତା ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ।

''ଯୋ ସୋ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅନ୍ତୋଜନୋ – ଦାସାତି ୱା ପେସ୍ସାତି ୱା କମ୍ମକରାତି ୱା – ତେସଂ କତଞ୍ଚ କତତୋ ଜାନାତି ଅକତଞ୍ଚ ଅକତତୋ ଜାନାତି, ଗିଲାନକାନଞ୍ଚ ବଲାବଲଂ ଜାନାତି ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଞ୍ଚସ୍ସ ପଚ୍ଚଂସେନ [ପଚ୍ଚଯେନ (ସ୍ୟା।), ପଚ୍ଚତ୍ତଂସେନ (କ।) ଅ। ନି। ୫।୩୩] ସଂୱିଭଜତି।

‘‘ଯଂ ଭତ୍ତୁ ଆହରତି ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା ତଂ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିୟା ସମ୍ପାଦେତି, ତତ୍ଥ ଚ ହୋତି ଅଧୁତ୍ତୀ ଅଥେନୀ ଅସୋଣ୍ଡୀ ଅୱିନାସିକା।

‘‘ଉପାସିକା ଖୋ ପନ ହୋତି ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତା ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତା ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତା।

‘‘ସୀଲୱତୀ ଖୋ ପନ ହୋତି – ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା, ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା, ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା।

‘‘ଚାଗୱତୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ମୁତ୍ତଚାଗା [ମୁତ୍ତଚାଗୀ (ସ୍ୟା।)] ପୟତପାଣିନୀ [ପୟତପାଣି (ସୀ।), ପୟତପାଣୀ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତା ଯାଚୟୋଗା ଦାନସଂୱିଭାଗରତା।

‘‘ଇମେହି ଖୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି।

‘‘ୟୋ ନଂ ଭରତି ସବ୍ବଦା, ନିଚ୍ଚଂ ଆତାପି ଉସ୍ସୁକୋ;

ତଂ ସବ୍ବକାମଦଂ [ତଂ ସବ୍ବକାମହରଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ସବ୍ବକାମହରଂ (ଅ। ନି। ୫।୩୩)] ପୋସଂ, ଭତ୍ତାରଂ ନାତିମଞ୍ଞତି।

‘‘ନ ଚାପି ସୋତ୍ଥି ଭତ୍ତାରଂ, ଇସ୍ସାୱାଦେନ ରୋସୟେ;

ଭତ୍ତୁ ଚ ଗରୁନୋ ସବ୍ବେ, ପଟିପୂଜେତି ପଣ୍ଡିତା।

‘‘ଉଟ୍ଠାହିକା [ଉଟ୍ଠାୟିକା (କ।)] ଅନଲସା, ସଙ୍ଗହିତପରିଜ୍ଜନା;

ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ୟା ଏୱଂ ୱତ୍ତତି ନାରୀ, ଭତ୍ତୁ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା;

ମନାପା ନାମ ତେ [ମନାପକାୟିକା (ସୀ। କ।)] ଦେୱା, ୟତ୍ଥ ସା ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ଦୁତିୟୱିସାଖାସୁତ୍ତଂ

୪୭। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ଅଥ ଖୋ ୱିସାଖା ମିଗାରମାତା…ପେ… ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ୱିସାଖଂ ମିଗାରମାତରଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଟ୍ଠହି ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ୟସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ଭତ୍ତୁନୋ ଦେନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତେସିନୋ ଅନୁକମ୍ପକା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟ ତସ୍ସ ହୋତି ପୁବ୍ବୁଟ୍ଠାୟିନୀ ପଚ୍ଛାନିପାତିନୀ କିଙ୍କାରପଟିସ୍ସାୱିନୀ ମନାପଚାରିନୀ ପିୟୱାଦିନୀ…ପେ…।

‘‘ଚାଗୱତୀ ଖୋ ପନ ହୋତି। ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ମୁତ୍ତଚାଗା ପୟତପାଣିନୀ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତା ୟାଚୟୋଗା ଦାନସଂୱିଭାଗରତା। ଇମେହି ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାୟିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି।

‘‘ୟୋ ନଂ ଭରତି ସବ୍ବଦା, ନିଚ୍ଚଂ ଆତାପି ଉସ୍ସୁକୋ;

ତଂ ସବ୍ବକାମଦଂ ପୋସଂ, ଭତ୍ତାରଂ ନାତିମଞ୍ଞତି।

''ନ ଚାପି ସୋତ୍ଥି ଭତ୍ତାରଂ, ଇସ୍ସାୱାଦେନ ରୋସଯେ;

ଭତ୍ତୁ ଚ ଗରୁନୋ ସବ୍ବେ, ପଟିପୂଜେତି ପଣ୍ଡିତା।

''ଉଟ୍ଠାହିକା ଅନଲସା, ସଙ୍ଗହିତପରିଜ୍ଜନା;

ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

''ଯା ଏୱଂ ୱତ୍ତତି ନାରୀ, ଭତ୍ତୁ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା;

ମନାପା ନାମ ତେ [ମନାପକାଯିକା (ସୀ। କ।)] ଦେୱା, ଯତ୍ଥ ସା ଉପପଜ୍ଜତୀ''ତି। ସତ୍ତମଂ;

୮। ନକୁଲମାତାସୁତ୍ତଂ

୪୮। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଭଗ୍ଗେସୁ ୱିହରତି ସୁଂସୁମାରଗିରେ [ସୁଂସୁମାରଗିରେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଭେସକଳାୱନେ ମିଗଦାଯେ। ଅଥ ଖୋ ନକୁଲମାତା ଗହପତାନୀ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା…ପେ…। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ନକୁଲମାତରଂ ଗହପତାନିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଅଟ୍ଠହି ଖୋ, ନକୁଲମାତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ନକୁଲମାତେ, ମାତୁଗାମୋ ଯସ୍ସ ମାତାପିତରୋ ଭତ୍ତୁନୋ ଦେନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତେସିନୋ ଅନୁକମ୍ପକା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ ତସ୍ସ ହୋତି ପୁବ୍ବୁଟ୍ଠାଯିନୀ ପଚ୍ଛାନିପାତିନୀ କିଙ୍କାରପଟିସ୍ସାୱିନୀ ମନାପଚାରିନୀ ପିଯୱାଦିନୀ।

''ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଗରୁନୋ ହୋନ୍ତି – ମାତାତି ୱା ପିତାତି ୱା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାତି ୱା – ତେ ସକ୍କରୋତି ଗରୁଂ କରୋତି ମାନେତି ପୂଜେତି, ଅବ୍ଭାଗତେ ଚ ଆସନୋଦକେନ ପଟିପୂଜେତି।

''ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରା କମ୍ମନ୍ତା – ଉଣ୍ଣାତି ୱା କପ୍ପାସାତି ୱା – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖା ହୋତି ଅନଲସା ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତା ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ।

''ଯୋ ସୋ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅନ୍ତୋଜନୋ – ଦାସାତି ୱା ପେସ୍ସାତି ୱା କମ୍ମକରାତି ୱା – ତେସଂ କତଞ୍ଚ କତତୋ ଜାନାତି ଅକତଞ୍ଚ ଅକତତୋ ଜାନାତି, ଗିଲାନକାନଞ୍ଚ ବଲାବଲଂ ଜାନାତି ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଞ୍ଚସ୍ସ ପଚ୍ଚଂସେନ ସଂୱିଭଜତି।

''ଯଂ ଭତ୍ତା ଆହରତି ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା ତଂ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିଯା ସମ୍ପାଦେତି, ତତ୍ଥ ଚ ହୋତି ଅଧୁତ୍ତୀ ଅଥେନୀ ଅସୋଣ୍ଡୀ ଅୱିନାସିକା।

''ଉପାସିକା ଖୋ ପନ ହୋତି ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗତା ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗତା ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗତା।

''ସୀଲୱତୀ ଖୋ ପନ ହୋତି – ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତା…ପେ…।

''ଚାଗୱତୀ ଖୋ ପନ ହୋତି ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ମୁତ୍ତଚାଗା ପଯତପାଣିନୀ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତା ଯାଚଯୋଗା ଦାନସଂୱିଭାଗରତା।

''ଇମେହି ଖୋ, ନକୁଲମାତେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନାପକାଯିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ''ତି।

‘‘ଯୋ ନଂ ଭରତି ସବ୍ବଦା, ନିଚ୍ଚଂ ଆତାପି ଉସ୍ସୁକୋ;

ତଂ ସବ୍ବକାମଦଂ ପୋସଂ, ଭତ୍ତାରଂ ନାତିମଞ୍ଞତି।

‘‘ନ ଚାପି ସୋତ୍ଥି ଭତ୍ତାରଂ, ଇସ୍ସାୱାଦେନ ରୋସଯେ;

ଭତ୍ତୁ ଚ ଗରୁନୋ ସବ୍ବେ, ପଟିପୂଜେତି ପଣ୍ଡିତା।

‘‘ଉଟ୍ଠାହିକା ଅନଲସା, ସଙ୍ଗହିତପରିଜ୍ଜନା;

ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ଯା ଏୱଂ ୱତ୍ତତି ନାରୀ, ଭତ୍ତୁ ଛନ୍ଦୱସାନୁଗା;

ମନାପା ନାମ ତେ [ମନାପକାଯିକା (ସୀ।)] ଦେୱା, ଯତ୍ଥ ସା ଉପପଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ;

୯। ପଠମଇଧଲୋକିକସୁତ୍ତଂ

୪୯। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ପୁବ୍ବାରାମେ ମିଗାରମାତୁପାସାଦେ। ଅଥ ଖୋ ୱିସାଖା ମିଗାରମାତା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି…ପେ…। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ୱିସାଖଂ ମିଗାରମାତରଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଚତୂହି ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଇଧଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଯଂସ ଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂୱିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି, ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ, ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂୱିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରା କମ୍ମନ୍ତା – ଉଣ୍ଣାତି ୱା କପ୍ପାସାତି ୱା – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖା ହୋତି ଅନଲସା ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତା ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂୱିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ ହୋତି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଯୋ ସୋ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅନ୍ତୋଜନୋ – ଦାସାତି ୱା ପେସ୍ସାତି ୱା କମ୍ମକରାତି ୱା – ତେସଂ କତଞ୍ଚ କତତୋ ଜାନାତି ଅକତଞ୍ଚ ଅକତତୋ ଜାନାତି, ଗିଲାନକାନଞ୍ଚ ବଲାବଲଂ ଜାନାତି ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଞ୍ଚସ୍ସ ପଚ୍ଚଂସେନ ସଂୱିଭଜତି। ଏୱଂ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଯଂ ଭତ୍ତୁ ଅମନାପସଙ୍ଖାତଂ ତଂ ଜୀୱିତହେତୁପି ନ ଅଜ୍ଝାଚରତି। ଏୱଂ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଯଂ ଭତ୍ତା ଆହରତି ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା ତଂ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିଯା ସମ୍ପାଦେତି, ତତ୍ଥ ଚ ହୋତି ଅଧୁତ୍ତୀ ଅଥେନୀ ଅସୋଣ୍ଡୀ ଅୱିନାସିକା। ଏୱଂ ଖୋ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି। ଇମେହି ଖୋ, ୱିସାଖେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଇଧଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଯଂସ ଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି।

‘‘ଚତୂହି ଖୋ , ୱିସାଖେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ପରଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ୱିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ସଦ୍ଦହତି ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧିଂ – ‘ଇତିପି ସୋ

ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଵିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକଵିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା’ତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ , ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଵିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଵସତି ମୁତ୍ତଚାଗା ପଯତପାଣିନୀ ଵୋସ୍ସଗ୍ଗରତା ଯାଚଯୋଗା ଦାନସଂଵିଭାଗରତା। ଏଵଂ ଖୋ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞଵା ହୋତି…ପେ… ଏଵଂ ଖୋ, ଵିସାଖେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଵିସାଖେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ପରଲୋକଵିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ସୁସଂଵିହିତକମ୍ମନ୍ତା, ସଙ୍ଗହିତପରିଜ୍ଜନା;

ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ସଦ୍ଧା ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନା, ଵଦଞ୍ଞୂ ଵୀତମଚ୍ଛରା;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ଵିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ଯସ୍ସା ଵିଜ୍ଜନ୍ତି ନାରିଯା;

ତମ୍ପି ସୀଲଵତିଂ ଆହୁ, ଧମ୍ମଟ୍ଠଂ ସଚ୍ଚଵାଦିନିଂ।

‘‘ସୋଳସାକାରସମ୍ପନ୍ନା, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସୁସମାଗତା;

ତାଦିସୀ ସୀଲଵତୀ ଉପାସିକା;

ଉପପଜ୍ଜତି ଦେଵଲୋକଂ ମନାପ’’ନ୍ତି। ନଵମଂ;

୧୦। ଦୁତିଯଇଧଲୋକିକସୁତ୍ତଂ

୫୦। ‘‘ଚତୂହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଇଧଲୋକଵିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଯଂସ ଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂଵିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି, ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ, ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂଵିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ଯେ ତେ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରା କମ୍ମନ୍ତା…ପେ… ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ସୁସଂଵିହିତକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ଯୋ ସୋ ଭତ୍ତୁ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ଅନ୍ତୋଜନୋ…ପେ… ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ସଙ୍ଗହିତପରିଜନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ଯଂ ଭତ୍ତୁ ଅମନାପସଙ୍ଖାତଂ ତଂ ଜୀଵିତହେତୁପି ନ ଅଜ୍ଝାଚରତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମାତୁଗାମୋ ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ଯଂ ଭତ୍ତା ଆହରତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଇଧଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଯଂସ ଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି।

‘‘ଚତୂହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ପରଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମାତୁଗାମୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ପରଲୋକୱିଜଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି, ପରଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ସୁସଂୱିହିତକମ୍ମନ୍ତା, ସଙ୍ଗହିତପରିଜ୍ଜନା;

ଭତ୍ତୁ ମନାପଂ ଚରତି, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ସଦ୍ଧା ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନା, ୱଦଞ୍ଞୂ ୱୀତମଚ୍ଛରା;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ଯସ୍ସା ୱିଜ୍ଜନ୍ତି ନାରିଯା;

ତମ୍ପି ସୀଲୱତିଂ ଆହୁ, ଧମ୍ମଟ୍ଠଂ ସଚ୍ଚୱାଦିନିଂ।

‘‘ସୋଳସାକାରସମ୍ପନ୍ନା, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସୁସମାଗତା;

ତାଦିସୀ ସୀଲୱତୀ ଉପାସିକା, ଉପପଜ୍ଜତି ଦେୱଲୋକଂ ମନାପ’’ନ୍ତି। ଦସମଂ;

ଉପୋସଥୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସଂଖିତ୍ତେ ୱିତ୍ଥତେ ୱିସାଖେ, ୱାସେଟ୍ଠୋ ବୋଜ୍ଝାଯ ପଞ୍ଚମଂ;

ଅନୁରୁଦ୍ଧଂ ପୁନ ୱିସାଖେ, ନକୁଲା ଇଧଲୋକିକା ଦ୍ୱେତି।

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

୨ । ଦ୍ବିତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

(୬) ୧। ଗୋତମୀୱଗ୍ଗୋ

୧। ଗୋତମୀସୁତ୍ତଂ

୫୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ମହାପଜାପତୀ [ମହାପଜାପତି (ସ୍ୟା।) ଚୂଳୱ। ୪୦୨] ଗୋତମୀ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଲଭେଯ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଗୋତମି! ମା ତେ ରୁଚ୍ଚି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଲଭେଯ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଗୋତମି! ମା ତେ ରୁଚ୍ଚି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି। ‘‘ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଧୁ ଭନ୍ତେ, ଲଭେଯ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଗୋତମି! ମା ତେ ରୁଚ୍ଚି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ‘‘ନ ଭଗୱା ଅନୁଜାନାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ଅସ୍ସୁମୁଖୀ ରୁଦମାନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଯଥାଭିରନ୍ତଂ ୱିହରିତ୍ୱା ଯେନ ୱେସାଲୀ ତେନ ଚାରିକଂ ପକ୍କାମି । ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ଯେନ ୱେସାଲୀ ତଦୱସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ । ଅଥ ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ କେସେ ଛେଦାପେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ସମ୍ବହୁଲାହି ସାକିଯାନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ୱେସାଲୀ ତେନ ପକ୍କାମି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଯେନ ୱେସାଲୀ ମହାୱନଂ କୂଟାଗାରସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଥ ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ସୂନେହି ପାଦେହି ରଜୋକିଣ୍ଣେନ ଗତ୍ତେନ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ଅସ୍ସୁମୁଖୀ ରୁଦମାନା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠାସି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମହାପଜାପତିଂ ଗୋତମିଂ ସୂନେହି ପାଦେହି ରଜୋକିଣ୍ଣେନ ଗତ୍ତେନ ଦୁକ୍ଖିଂ ଦୁମ୍ମନଂ ଅସ୍ସୁମୁଖିଂ ରୁଦମାନଂ ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ମହାପଜାପତିଂ ଗୋତମିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଂ ନୁ ତ୍ୱଂ, ଗୋତମି, ସୂନେହି ପାଦେହି ରଜୋକିଣ୍ଣେନ ଗତ୍ତେନ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ଅସ୍ସୁମୁଖୀ ରୁଦମାନା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତା’’ତି? ‘‘ତଥା ହି ପନ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ନ ଭଗୱା ଅନୁଜାନାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ଗୋତମି, ମୁହୁତ୍ତଂ ଇଧେୱ ତାୱ ହୋହି, ଯାୱାହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଯାଚାମି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଏସା, ଭନ୍ତେ, ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ସୂନେହି ପାଦେହି ରଜୋକିଣ୍ଣେନ ଗତ୍ତେନ ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନା ଅସ୍ସୁମୁଖୀ ରୁଦମାନା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତା – ‘ନ ଭଗୱା ଅନୁଜାନାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’ନ୍ତି। ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଲଭେଯ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଆନନ୍ଦ! ମା ତେ ରୁଚ୍ଚି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ…ପେ… ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଲଭେଯ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅଲଂ, ଆନନ୍ଦ! ମା ତେ ରୁଚ୍ଚି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ନ ଭଗୱା ଅନୁଜାନାତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ

ପବ୍ବଜ୍ଜଂ। ଯଂନୂନାହଂ ଅଞ୍ଞେନପି ପରିଯାଯେନ ଭଗଵନ୍ତଂ ଯାଚେୟ୍ୟଂ ମାତୁଗାମସ୍ସ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ''ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଭବ୍ବୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ଵା ସକଦାଗାମିଫଲଂ ଵା ଅନାଗାମିଫଲଂ ଵା ଅରହତ୍ତଫଲଂ ଵା ସଚ୍ଛିକାତୁ''ନ୍ତି? ''ଭବ୍ବୋ, ଆନନ୍ଦ, ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସୋତାପତ୍ତିଫଲମ୍ପି ସକଦାଗାମିଫଲମ୍ପି ଅନାଗାମିଫଲମ୍ପି ଅରହତ୍ତଫଲମ୍ପି ସଚ୍ଛିକାତୁ''ନ୍ତି। ''ସଚେ, ଭନ୍ତେ, ଭବ୍ବୋ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତ୍ଵା ସୋତାପତ୍ତିଫଲମ୍ପି…ପେ… ଅରହତ୍ତଫଲମ୍ପି ସଚ୍ଛିକାତୁଂ, ବହୁକାରା, ଭନ୍ତେ, ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଭଗଵତୋ ମାତୁଚ୍ଛା ଆପାଦିକା ପୋସିକା ଖୀରସ୍ସ ଦାଯିକା; ଭଗଵନ୍ତଂ ଜନେତ୍ତିଯା କାଲଙ୍କତାଯ ଥଞ୍ଞଂ ପାଯେସି। ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଲଭେୟ୍ୟ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜ''ନ୍ତି।

''ସଚେ, ଆନନ୍ଦ, ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସାଵସ୍ସା ହୋତୁ ଉପସମ୍ପଦା –

[ପାଚି। ୧୪୯; ଚୂଳଅଓ। ୪୦୩] ''ଵସ୍ସସତୂପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତଦହୂପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିଵାଦନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା [ଗରୁକତ୍ଵା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆଵାସେ ଵସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ଅନ୍ଵଡ୍ଢମାସଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଦ୍ଵେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବା [ପଚ୍ଚାସିଂସିତବ୍ବା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] – ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛକଞ୍ଚ, ଓଵାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ । ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ଵସ୍ସଂଵୁଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ତୀହି ଠାନେହି ପଵାରେତବ୍ବଂ – ଦିଟ୍ଠେନ ଵା ସୁତେନ ଵା ପରିସଙ୍କାଯ ଵା। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ପକ୍ଖମାନତ୍ତଂ ଚରିତବ୍ବଂ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ଦ୍ଵେ ଵସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖାଯ ସିକ୍ଖମାନାଯ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପଦା ପରିଯେସିତବ୍ବା। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ନ କେନଚି ପରିଯାଯେନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସିତବ୍ବୋ ପରିଭାସିତବ୍ବୋ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ଓଵଟୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଵଚନପଥୋ, ଅନୋଵଟୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ଵଚନପଥୋ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ।

''ସଚେ, ଆନନ୍ଦ, ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସାଵସ୍ସା ହୋତୁ ଉପସମ୍ପଦା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଯେନ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ମହାପଜାପତିଂ ଗୋତମିଂ ଏତଦଵୋଚ –

''ସଚେ ଖୋ ତ୍ଵଂ, ଗୋତମି, ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାସି, ସାଵ ତେ ଭଵିସ୍ସତି ଉପସମ୍ପଦା –

''ଵସ୍ସସତୂପସମ୍ପନ୍ନାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ତଦହୂପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଭିଵାଦନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ଵା ଗରୁଂ କତ୍ଵା ମାନେତ୍ଵା ପୂଜେତ୍ଵା ଯାଵଜୀଵଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ…ପେ…।

‘‘ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ଓୱଟୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂସୁ ୱଚନପଥୋ, ଅନୋୱଟୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ୱଚନପଥୋ। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସକ୍କତ୍ୱା ଗରୁଂ କତ୍ୱା ମାନେତ୍ୱା ପୂଜେତ୍ୱା ଯାୱଜୀୱଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯୋ। ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଗୋତମି, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାସି, ସାୱ ତେ ଭୱିସ୍ସତି ଉପସମ୍ପଦା’’ତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ଯୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ [ମଣ୍ଡନକଜାତିଯୋ (ସୀ। ପୀ।)] ସୀସଂନ୍ହାତୋ [ସୀସଂନହାତୋ (ସୀ। ପୀ।), ସୀସନହାତୋ (ସ୍ୟା।)] ଉପ୍ପଲମାଲଂ ୱା ୱସ୍ସିକମାଲଂ ୱା ଅଧିମୁତ୍ତକମାଲଂ [ଅତିମୁତ୍ତକମାଲଂ (ସୀ।)] ୱା ଲଭିତ୍ୱା ଉଭୋହି ହତ୍ଥେହି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉତ୍ତମଙ୍ଗେ ସିରସ୍ମିଂ ପତିଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମି ଯାୱଜୀୱଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯେ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପଟିଗ୍ଗହିତା, ଭନ୍ତେ, ମହାପଜାପତିଯା ଗୋତମିଯା ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମା ଯାୱଜୀୱଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯା’’ତି।

‘‘ସଚେ, ଆନନ୍ଦ, ନାଲଭିସ୍ସ ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ, ଆନନ୍ଦ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭୱିସ୍ସ, ୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ମାତୁଗାମୋ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ, ନ ଦାନି, ଆନନ୍ଦ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ଭୱିସ୍ସତି। ପଞ୍ଚେୱ ଦାନି, ଆନନ୍ଦ, ୱସ୍ସସତାନି ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଠସ୍ସତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ଯାନି କାନିଚି କୁଲାନି ବହୁତ୍ଥିକାନି [ବହୁକିତ୍ଥିକାନି (ସୀ। ପୀ।), ବହୁଇତ୍ଥିକାନି (ସ୍ୟା।)] ଅପ୍ପପୁରିସକାନି, ତାନି ସୁପ୍ପଧଂସିଯାନି ହୋନ୍ତି ଚୋରେହି କୁମ୍ଭଥେନକେହି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଲଭତି ମାତୁଗାମୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ନ ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ହୋତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆନନ୍ଦ, ସମ୍ପନ୍ନେ ସାଲିକ୍ଖେତ୍ତେ ସେତଟ୍ଠିକା ନାମ ରୋଗଜାତି ନିପତତି, ଏୱଂ ତଂ ସାଲିକ୍ଖେତ୍ତଂ ନ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ହୋତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଲଭତି ମାତୁଗାମୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ନ ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ହୋତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆନନ୍ଦ, ସମ୍ପନ୍ନେ ଉଚ୍ଛୁକ୍ଖେତ୍ତେ ମଞ୍ଜିଟ୍ଠିକା [ମଞ୍ଜେଟ୍ଠିକା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନାମ ରୋଗଜାତି ନିପତତି, ଏୱଂ ତଂ ଉଚ୍ଛୁକ୍ଖେତ୍ତଂ ନ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ହୋତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଲଭତି ମାତୁଗାମୋ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ, ନ ତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚିରଟ୍ଠିତିକଂ ହୋତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆନନ୍ଦ, ପୁରିସୋ ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ପଟିକଚ୍ଚେୱ [ପଟିଗଚ୍ଚେୱ (ସୀ। ପୀ।)] ଆଳିଂ ବନ୍ଧେଯ୍ୟ ଯାୱଦେୱ ଉଦକସ୍ସ ଅନତିକ୍କମନାଯ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ମଯା ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମା ପଞ୍ଞତ୍ତା ଯାୱଜୀୱଂ ଅନତିକ୍କମନୀଯା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଓୱାଦସୁତ୍ତଂ

୫୨। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ’’ତି?

[ପାଚି। ୧୪୭] ‘‘ଅଟ୍ଠହି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ଉଭଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ [ୱିସଟ୍ଠାଯ (କ।)] ଅନେଳଗଳାଯ [ଅନେଳଅଗଳାଯ (ସୀ। କ।)] ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତୁଂ ସମାଦପେତୁଂ ସମୁତ୍ତେଜେତୁଂ ସମ୍ପହଂସେତୁଂ; ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପିଯୋ ହୋତି ମନାପୋ; ନ ଖୋ ପନେତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜିତାଯ କାସାଯୱତ୍ଥୱସନାଯ ଗରୁଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବୋ ହୋତି; ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱା ହୋତି ଅତିରେକୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱା। ଇମେହି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ସଂଖିତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୩।[ଚୂଳଅଓ। ୪୦୬] ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ଵେସାଲିୟଂ ଵିହରତି ମହାଵନେ କୂଟାଗାରସାଲାୟଂ। ଅଥ ଖୋ ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ ସା ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

''ସାଧୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ସଂଖିତ୍ତେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ, ଯମହଂ ଭଗଵତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ଵା ଏକା ଵୂପକଟ୍ଠା ଅପ୍ପମତ୍ତା ଆତାପିନୀ ପହିତତ୍ତା ଵିହରେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ''ଯେ ଖୋ ତ୍ଵଂ, ଗୋତମି, ଧମ୍ମେ ଜାନେୟ୍ୟାସି – 'ଇମେ ଧମ୍ମା ସରାଗାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଵିରାଗାୟ; ସଂଯୋଗାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଵିସଂଯୋଗାୟ; ଆଚୟାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଅପଚୟାୟ; ମହିଚ୍ଛତାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାୟ; ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା; ସଙ୍ଗଣିକାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ପଵିଵେକାୟ; କୋସଜ୍ଜାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଵୀରିୟାରମ୍ଭାୟ; ଦୁବ୍ଭରତାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ସୁଭରତାୟା'ତି, ଏକଂସେନ, ଗୋତମି, ଧାରେୟ୍ୟାସି – 'ନେସୋ ଧମ୍ମୋ, ନେସୋ ଵିନୟୋ, ନେତଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'''ନ୍ତି ।

''ଯେ ଚ ଖୋ ତ୍ଵଂ, ଗୋତମି, ଧମ୍ମେ ଜାନେୟ୍ୟାସି – 'ଇମେ ଧମ୍ମା ଵିରାଗାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ସରାଗାୟ; ଵିସଂଯୋଗାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ସଂଯୋଗାୟ; ଅପଚୟାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଆଚୟାୟ; ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ମହିଚ୍ଛତାୟ; ସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିୟା; ପଵିଵେକାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ସଙ୍ଗଣିକାୟ ; ଵୀରିୟାରମ୍ଭାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ କୋସଜ୍ଜାୟ; ସୁଭରତାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନୋ ଦୁବ୍ଭରତାୟା'ତି, ଏକଂସେନ, ଗୋତମି, ଧାରେୟ୍ୟାସି – 'ଏସୋ ଧମ୍ମୋ, ଏସୋ ଵିନୟୋ, ଏତଂ ସତ୍ଥୁସାସନ'''ନ୍ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଦୀଘଜାଣୁସୁତ୍ତଂ

୫୪। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା କୋଲିୟେସୁ ଵିହରତି କକ୍କରପତ୍ତଂ ନାମ କୋଲିୟାନଂ ନିଗମୋ। ଅଥ ଖୋ ଦୀଘଜାଣୁ କୋଲିୟପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଦୀଘଜାଣୁ କୋଲିୟପୁତ୍ତୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଗିହୀ କାମଭୋଗିନୋ [କାମଭୋଗୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପୁତ୍ତସମ୍ବାଧସୟନଂ ଅଜ୍ଝାଵସାମ, କାସିକଚନ୍ଦନଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋମ , ମାଲାଗନ୍ଧଵିଲେପନଂ ଧାରୟାମ, ଜାତରୂପରଜତଂ ସାଦୟାମ। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଅମ୍ହାକଂ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ଯେ ଅମ୍ହାକଂ ଅସ୍ସୁ ଧମ୍ମା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାୟ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାୟ, ସମ୍ପରାୟହିତାୟ ସମ୍ପରାୟସୁଖାୟା''ତି।

''ଚତ୍ତାରୋମେ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାୟ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା, ସମଜୀଵିତା [ସମଜୀଵିକତା (ସୀ।) ଅ। ନି। ୮।୭୫]। କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଜୀଵିକଂ [ଜୀଵିତଂ (କ।)] କପ୍ପେତି – ଯଦି କସିୟା, ଯଦି ଵଣିଜ୍ଜାୟ, ଯଦି ଗୋରକ୍ଖେନ, ଯଦି ଇସ୍ସତ୍ତେନ [ଇସ୍ସତ୍ଥେନ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଯଦି ରାଜପୋରିସେନ, ଯଦି ସିପ୍ପଞ୍ଞତରେନ – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୁପାୟାୟ ଵୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂଵିଧାତୁଂ। ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା।

''କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଭୋଗା ହୋନ୍ତି ଉଟ୍ଠାନଵୀରିୟାଧିଗତା ବାହାବଲପରିଚିତା, ସେଦାଵକ୍ଖିତ୍ତା, ଧମ୍ମିକା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧା। ତେ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିୟା ସମ୍ପାଦେତି – 'କିନ୍ତି ମେ ଇମେ ଭୋଗେ ନେଵ ରାଜାନୋ ହରେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଚୋରା ହରେୟ୍ୟୁଂ, ନ ଅଗ୍ଗି ଡହେୟ୍ୟ, ନ ଉଦକଂ ଵହେୟ୍ୟ, ନ ଅପ୍ପିୟା ଦାୟାଦା ହରେୟ୍ୟୁ'ନ୍ତି! ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା।

''କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯସ୍ମିଂ ଗାମେ ଵା ନିଗମେ ଵା ପଟିଵସତି, ତତ୍ଥ ଯେ ତେ ହୋନ୍ତି – ଗହପତୀ ଵା ଗହପତିପୁତ୍ତା ଵା ଦହରା ଵା ଵୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ, ଵୁଦ୍ଧା ଵା ଵୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନା, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନା, ଚାଗସମ୍ପନ୍ନା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନା – ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସଲ୍ଲପତି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜତି; ଯଥାରୂପାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଚାଗସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି। ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା।

''କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସମଜୀଵିତା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆୟଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଵିଦିତ୍ଵା, ଵୟଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଵିଦିତ୍ଵା, ସମଂ ଜୀଵିକଂ [ସମଜୀଵିକଂ (ସ୍ୟା।), ସମଜୀଵିତଂ (କ।)] କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – 'ଏଵଂ ମେ ଆୟୋ ଵୟଂ ପରିୟାଦାୟ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ଵୟୋ ଆୟଂ ପରିୟାଦାୟ ଠସ୍ସତୀ'ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି , ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ତୁଲାଧାରୋ ଵା ତୁଲାଧାରନ୍ତେଵାସୀ ଵା ତୁଲଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଜାନାତି – 'ଏତ୍ତକେନ ଵା ଓନତଂ

[ଓଣତଂ (କ।)], ଏଓଙକେନ ଓା ଉନ୍ନତ'ନ୍ତି [ଉଣ୍ଣତନ୍ତି (କ।)]; ଏଓମେଓଂ ଖୋ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଓିଦିତ୍ୱା, ଓଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଓିଦିତ୍ୱା, ସମଂ ଜୀଓିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – 'ଏଓଂ ମେ ଆଯୋ ଓଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି , ନ ଚ ମେ ଓଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ'ତି। ସଚାଯଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅପ୍ପାଯୋ ସମାନୋ ଉଳାରଂ ଜୀଓିକଂ [ଜୀଓିତଂ (କ।)] କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭଓନ୍ତି ଓତ୍ତାରୋ – 'ଉଦୁମ୍ବରଖାଦୀଓାଯଂ [ଉଦୁମ୍ବରଖାଦିକଂ ଓାଯଂ (ସୀ। ପୀ।), ଉଦୁମ୍ବରଖାଦକଂ ଚାଯଂ (ସ୍ୟା।)] କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭୋଗେ ଖାଦତୀ'ତି। ସଚେ ପନାଯଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ମହାଯୋ ସମାନୋ କସିରଂ ଜୀଓିକଂ [ଜୀଓିତଂ (କ।)] କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭଓନ୍ତି ଓତ୍ତାରୋ – 'ଅଜେଟ୍ଠମରଣଂଓାଯଂ [ଅଜଦ୍ଧୁମାରିକଂ ଓାଯଂ (ସୀ। ପୀ।), ଅଦ୍ଧମାରକଂ ଚାଯଂ (ସ୍ୟା।), ଏତ୍ଥ ଜଦ୍ଧୂତି ଅସନଂ = ଭତ୍ତଭୁଞ୍ଜନଂ, ତସ୍ମା ଅଜଦ୍ଧୁମାରିକନ୍ତି ଅନସନମରଣନ୍ତି ଓୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମା। ନି। ୧।୩୭୯ ଅଧୋଲିପିଯା "ଅଜଦ୍ଧୁକ"ନ୍ତି ପଦଂ ଦସ୍ସିତଂ] କୁଲପୁତ୍ତୋ ମରିସ୍ସତୀ'ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋଯଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଓିଦିତ୍ୱା, ଓଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ଓିଦିତ୍ୱା, ସମଂ ଜୀଓିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – 'ଏଓଂ ମେ ଆଯୋ ଓଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ଓଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ'ତି। ଅଯଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସମଜୀଓିତା।

"ଏଓଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଅପାଯମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, ପାପମିତ୍ତୋ ପାପସହାଯୋ ପାପସମ୍ପଓଙ୍କୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଚେଓ ଆଯମୁଖାନି, ଚତ୍ତାରି ଚ ଅପାଯମୁଖାନି। ତସ୍ସ ପୁରିସୋ ଯାନି ଚେଓ ଆଯମୁଖାନି ତାନି ପିଦହେଯ୍ୟ, ଯାନି ଚ ଅପାଯମୁଖାନି ତାନି ଓିଓରେଯ୍ୟ; ଦେଓୋ ଚ ନ ସମ୍ମା ଧାରଂ ଅନୁପ୍ପଓେଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଏଓଞ୍ହି ତସ୍ସ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ପରିହାନିଯେଓ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ଓୁଦ୍ଧି; ଏଓମେଓଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଏଓଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଅପାଯମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, ପାପମିତ୍ତୋ ପାପସହାଯୋ ପାପସମ୍ପଓଙ୍କୋ।

"ଏଓଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଆଯମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ନ ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ନ ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ନ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ , କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଓଙ୍କୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଚେଓ ଆଯମୁଖାନି, ଚତ୍ତାରି ଚ ଅପାଯମୁଖାନି। ତସ୍ସ ପୁରିସୋ ଯାନି ଚେଓ ଆଯମୁଖାନି ତାନି ଓିଓରେଯ୍ୟ, ଯାନି ଚ ଅପାଯମୁଖାନି ତାନି ପିଦହେଯ୍ୟ; ଦେଓୋ ଚ ସମ୍ମା ଧାରଂ ଅନୁପ୍ପଓେଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ଏଓଞ୍ହି ତସ୍ସ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ଓୁଦ୍ଧିଯେଓ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି; ଏଓମେଓଂ ଖୋ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଏଓଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଆଯମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ନ ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ , ନ ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ନ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଓଙ୍କୋ। ଇମେ ଖୋ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାଯ ସଂଓତ୍ତନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାଯ।

"ଚତ୍ତାରୋମେ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପରାଯହିତାଯ ସଂଓତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା, ସୀଲସମ୍ପଦା , ଚାଗସମ୍ପଦା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ସଦ୍ଦହତି ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧିଂ – 'ଇତିପି ସୋ ଭଗଓା…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେଓମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଓା'ତି। ଅଯଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା।

"କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସୀଲସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିଓିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିଓିରତୋ ହୋତି। ଅଯଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ସୀଲସମ୍ପଦା।

"କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଚାଗସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଓିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାଓସତି ମୁତ୍ତଚାଗୋ ପଯତପାଣି ଓୋସ୍ସଗ୍ଗରତୋ ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନସଂଓିଭାଗରତୋ। ଅଯଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଚାଗସମ୍ପଦା।

"କତମା ଚ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା? ଇଧ , ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଞଓା ହୋତି, ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା। ଅଯଂ ଓୁଚ୍ଚତି, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। ଇମେ ଖୋ, ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜ, ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପରାଯହିତାଯ ସଂଓତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯା"ତି।

"ଉଟ୍ଠାତା କମ୍ମଧେଯ୍ୟେସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଓିଧାନଓା;

ସମଂ କପ୍ପେତି ଜୀଓିକଂ [ଜୀଓିତଂ (କ।)], ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

"ସଦ୍ଧୋ ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ଓଦଞ୍ଞୂ ଓୀତମଚ୍ଛରୋ;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ସଦ୍ଧସ୍ସ ଘରମେସିନୋ;

ଅକ୍ଖାତା ସଚ୍ଚନାମେନ, ଉଭଯତ୍ଥ ସୁଖାୱହା।

‘‘ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତତ୍ଥାଯ, ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯ ଚ;

ଏୱମେତଂ ଗହଟ୍ଠାନଂ, ଚାଗୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପୱଡ୍ଢତୀ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ;

୫। ଉଜ୍ଜଯସୁତ୍ତଂ

୫୫। ଅଥ ଖୋ ଉଜ୍ଜଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଉଜ୍ଜଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମଯଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ପୱାସଂ ଗନ୍ତୁକାମା। ତେସଂ ନୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଅମ୍ହାକଂ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ – ଯେ ଅମ୍ହାକଂ ଅସ୍ସୁ ଧମ୍ମା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାଯ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାଯ, ସମ୍ପରାଯହିତାଯ, ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯା’’ତି।

‘‘ଚତ୍ତାରୋମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାଯ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା , ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା, ସମଜୀୱିତା। କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଯଦି କସିଯା, ଯଦି ୱଣିଜ୍ଜାଯ, ଯଦି ଗୋରକ୍ଖେନ, ଯଦି ଇସ୍ସତ୍ତେନ, ଯଦି ରାଜପୋରିସେନ, ଯଦି ସିପ୍ପଞ୍ଞତରେନ – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଭୋଗା ହୋନ୍ତି ଉଟ୍ଠାନୱୀରିଯାଧିଗତା, ବାହାବଲପରିଚିତା, ସେଦାୱକ୍ଖିତ୍ତା, ଧମ୍ମିକା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧା। ତେ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିଯା ସମ୍ପାଦେତି – ‘କିନ୍ତି ମେ ଇମେ ଭୋଗେ ନେୱ ରାଜାନୋ ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଚୋରା ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଅଗ୍ଗି ଡହେଯ୍ୟ, ନ ଉଦକଂ ୱହେଯ୍ୟ, ନ ଅପ୍ପିଯା ଦାଯାଦା ହରେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯସ୍ମିଂ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ପଟିୱସତି ତତ୍ର ଯେ ତେ ହୋନ୍ତି – ଗହପତୀ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତା ୱା ଦହରା ୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ, ୱୁଦ୍ଧା ୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନା, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନା, ଚାଗସମ୍ପନ୍ନା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନା – ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସଲ୍ଲପତି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜତି; ଯଥାରୂପାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଚାଗସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସମଜୀୱିତା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତୁଲାଧାରୋ ୱା ତୁଲାଧାରନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତୁଲଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଜାନାତି – ‘ଏତ୍ତକେନ ୱା ଓନତଂ, ଏତ୍ତକେନ ୱା ଉନ୍ନତ’ନ୍ତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି। ସଚାଯଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅପ୍ପାଯୋ ସମାନୋ ଉଳାରଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଉଦୁମ୍ବରଖାଦୀୱାଯଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭୋଗେ ଖାଦତୀ’ତି। ସଚେ ପନାଯଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ମହାଯୋ ସମାନୋ କସିରଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଅଜେଟ୍ଠମରଣଂୱାଯଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ ମରିସ୍ସତୀ’ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋଯଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସମଜୀୱିତା।

‘‘ଏୱଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଅପାଯମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, ପାପମିତ୍ତୋ ପାପସହାଯୋ

ପାପସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଚେୱ ଆୟମୁଖାନି, ଚତ୍ତାରି ଚ ଅପାୟମୁଖାନି। ତସ୍ସ ପୁରିସୋ ଯାନି ଚେୱ ଆୟମୁଖାନି ତାନି ପିଦହେୟ୍ୟ, ଯାନି ଚ ଅପାୟମୁଖାନି ତାନି ୱିୱରେୟ୍ୟ; ଦେୱୋ ଚ ନ ସମ୍ମା ଧାରଂ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଏୱଞ୍ହି ତସ୍ସ ବ୍ରାହ୍ମଣ , ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ପରିହାନିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ୱୁଦ୍ଧି ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଅପାୟମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, ପାପମିତ୍ତୋ ପାପସହାୟୋ ପାପସମ୍ପୱଙ୍କୋ।

‘‘ଏୱଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଆୟମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ନ ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ, ନ ସୁରାଧୁତ୍ତୋ, ନ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଚେୱ ଆୟମୁଖାନି ଚତ୍ତାରି ଚ ଅପାୟମୁଖାନି। ତସ୍ସ ପୁରିସୋ ଯାନି ଚେୱ ଆୟମୁଖାନି ତାନି ୱିୱରେୟ୍ୟ, ଯାନି ଚ ଅପାୟମୁଖାନି ତାନି ପିଦହେୟ୍ୟ; ଦେୱୋ ଚ ସମ୍ମା ଧାରଂ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଏୱଞ୍ହି ତସ୍ସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା, ନୋ ପରିହାନି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଗାନଂ ଚତ୍ତାରି ଆୟମୁଖାନି ହୋନ୍ତି – ନ ଇତ୍ଥିଧୁତ୍ତୋ…ପେ… କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ଇମେ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖାୟ।

‘‘ଚତ୍ତାରୋମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମା ସମ୍ପରାୟହିତାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ପରାୟସୁଖାୟ। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା, ସୀଲସମ୍ପଦା, ଚାଗସମ୍ପଦା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ସଦ୍ଦହତି ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧିଂ – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୀଲସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୀଲସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚାଗସମ୍ପଦା? ଇଧ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି ମୁତ୍ତଚାଗୋ ପୟତପାଣି ୱୋସ୍ସଗ୍ଗରତୋ ଯାଚୟୋଗୋ ଦାନସଂୱିଭାଗରତୋ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚାଗସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା? ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। ଇମେ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପରାୟହିତାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି ସମ୍ପରାୟସୁଖାୟା’’ତି।

‘‘ଉଟ୍ଠାତା କମ୍ମଧେୟ୍ୟେସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିଧାନୱା;

ସମଂ କପ୍ପେତି ଜୀୱିକଂ, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ୱଦଞ୍ଞୂ ୱୀତମଚ୍ଛରୋ;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାୟିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ସଦ୍ଧସ୍ସ ଘରମେସିନୋ;

ଅକ୍ଖାତା ସଚ୍ଚନାମେନ, ଉଭୟତ୍ଥ ସୁଖାୱହା।

‘‘ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତତ୍ଥାୟ, ସମ୍ପରାୟସୁଖାୟ ଚ;

ଏୱମେତଂ ଗହଟ୍ଠାନଂ, ଚାଗୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପୱଡ୍ଢତୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଭୟସୁତ୍ତଂ

୫୬। ‘‘‘ଭୟ’ନ୍ତି [ଚୂଳନି। ଖଗ୍ଗୱିସାଣସୁତ୍ତନିଦ୍ଦେସ ୧୩୭], ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ରୋଗୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ଗଣ୍ଡୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ସଲ୍ଲ’ନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ,

କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ସଙ୍ଗୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘ପଙ୍କୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ । ‘ଗବ୍ଭୋ’ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। କସ୍ମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ‘ଭଯ’ନ୍ତି କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ? ଯସ୍ମା ଚ କାମରାଗରତ୍ତାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛନ୍ଦରାଗୱିନିବଦ୍ଧୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାପି ଭଯା ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି, ସମ୍ପରାଯିକାପି ଭଯା ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ‘ଭଯ’ନ୍ତି କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। କସ୍ମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ‘ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି…ପେ… ‘ରୋଗୋ’ତି… ‘ଗଣ୍ଡୋ’ତି… ‘ସଲ୍ଲ’ନ୍ତି… ‘ସଙ୍ଗୋ’ତି… ‘ପଙ୍କୋ’ତି… ‘ଗବ୍ଭୋ’ତି କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ? ଯସ୍ମା ଚ କାମରାଗରତ୍ତାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛନ୍ଦରାଗୱିନିବଦ୍ଧୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାପି ଗବ୍ଭା ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି, ସମ୍ପରାଯିକାପି ଗବ୍ଭା ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ମା ‘ଗବ୍ଭୋ’ତି କାମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ’’।

‘‘ଭଯଂ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ ରୋଗୋ ଚ, ଗଣ୍ଡୋ ସଲ୍ଲଞ୍ଚ ସଙ୍ଗୋ ଚ;

ପଙ୍କୋ ଗବ୍ଭୋ ଚ ଉଭଯଂ, ଏତେ କାମା ପୱୁଚ୍ଚନ୍ତି;

ଯତ୍ଥ ସତ୍ତୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ।

‘‘ଓତିଣ୍ଣୋ ସାତରୂପେନ, ପୁନ ଗବ୍ଭାଯ ଗଚ୍ଛତି;

ଯତୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଆତାପୀ, ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ [ସମ୍ପଜଞ୍ଞୋ (ସ୍ୟା। କ।) ସଂ। ନି। ୪।୨୫୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ନ ରିଞ୍ଚତି।

‘‘ସୋ ଇମଂ ପଲିପଥଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ଅତିକ୍କମ୍ମ ତଥାୱିଧୋ;

ପଜଂ ଜାତିଜରୂପେତଂ, ଫନ୍ଦମାନଂ ଅୱେକ୍ଖତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ପଠମଆହୁନେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୫୭। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି ପାହୁନେଯ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି …ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦସ୍ସନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ; ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ; ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି; ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି; ଆସୱାନଂ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିଯଆହୁନେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୫୮। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି …ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ଆରଞ୍ଞିକୋ ହୋତି ପନ୍ତସେନାସନୋ; ଅରତିରତିସହୋ ହୋତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅରତିଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତି; ଭଯଭେରୱସହୋ ହୋତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଭଯଭେରୱଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ୱିହରତି ; ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ; ଆସୱାନଂ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଠମପୁଗ୍ଗଲସୁତ୍ତଂ

୫୯। ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା ପାହୁନେଯ୍ୟା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟା ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯା ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ? କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସୋତାପନ୍ନୋ, ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ସକଦାଗାମୀ, ସକଦାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅନାଗାମୀ,

ଅନାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅରହା, ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା''ତି।

''ଚତ୍ତାରୋ ଚ ପଟିପନ୍ନା, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ଫଲେ ଠିତା;

ଏସ ସଙ୍ଘୋ ଉଜୁଭୂତୋ, ପଞ୍ଞାସୀଲସମାହିତୋ।

''ଯଜମାନାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖାନ ପାଣିନଂ;

କରୋତଂ ଓପଧିକଂ ପୁଞ୍ଞଂ, ସଙ୍ଘେ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲ''ନ୍ତି। ନୱମଂ;

୧୦। ଦୁତିଯପୁଗ୍ଗଲସୁତ୍ତଂ

୬୦। ''ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସୋତାପନ୍ନୋ , ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ…ପେ… ଅରହା, ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା''ତି।

''ଚତ୍ତାରୋ ଚ ପଟିପନ୍ନା, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ଫଲେ ଠିତା;

ଏସ ସଙ୍ଘୋ ସମୁକ୍କଟ୍ଠୋ, ସତ୍ତାନଂ ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲା।

''ଯଜମାନାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖାନ ପାଣିନଂ;

କରୋତଂ ଓପଧିକଂ ପୁଞ୍ଞଂ, ଏତ୍ଥ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲ''ନ୍ତି। ଦସମଂ;

ଗୋତମୀୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଗୋତମୀ ଓୱାଦଂ ସଂଖିତ୍ତଂ, ଦୀଘଜାଣୁ ଚ ଉଜ୍ଜଯୋ;

ଭଯା ଦ୍ୱେ ଆହୁନେଯ୍ୟା ଚ, ଦ୍ୱେ ଚ ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୭) ୨। ଭୂମିଚାଲୱଗ୍ଗୋ

୧। ଇଚ୍ଛାସୁତ୍ତଂ

୬୧।[ଅ। ନି। ୮।୭୭] ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି, ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ , ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ସୋଚୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ ମଦୀ ଚ ପମାଦୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି ନ ଘଟତି ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ ଅଘଟତୋ ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ସୋଚତି, କିଲମତି, ପରିଦେୱତି, ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି ନ ଘଟତି ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ସୋଚୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ମଜ୍ଜତି, ପମଜ୍ଜତି, ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି ନ ଘଟତି ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ ମଦୀ ଚ, ପମାଦୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି, ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ନ ଚ ସୋଚୀ ନ ଚ ପରିଦେୱୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ନ ମଜ୍ଜତି, ନ ପମଜ୍ଜତି, ନ ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ନ ଚ ମଦୀ ନ ଚ ପମାଦୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ନ ସୋଚତି, ନ କିଲମତି, ନ ପରିଦେୱତି, ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ , ନ ଚ ଲାଭୀ, ନ ଚ ସୋଚୀ ନ ଚ ପରିଦେୱୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ ଅଘଟତୋ ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ନ ମଜ୍ଜତି, ନ ପମଜ୍ଜତି, ନ ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ – ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ନ ଚ ମଦୀ ନ ଚ ପମାଦୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା ’। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମି’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅଲଂସୁତ୍ତଂ

୬୨। ‘‘ଛହି , ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ଛହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ [ଧାରକଜାତିକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ଅ। ନି। ୮।୬୮] ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ [ଧତାନଞ୍ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା [ଅତ୍ଥୂପଓରିକ୍ଖୀ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ [ସମାଦାପକୋ (?)] ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଛହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ପଞ୍ଚହି, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ପଞ୍ଚହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ପଞ୍ଚହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ଚତୂହି , ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ନାଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି ; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ନାଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ଚତୂହି, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ…ପେ… ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ।

‘‘ତୀହି, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ନାଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ତୀହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ତୀହି, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ତୀହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ।

‘‘ଦ୍ୱୀହି, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ଦ୍ୱୀହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ନୋ ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ । ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଦ୍ୱୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ଦ୍ୱୀହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ଦ୍ୱୀହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ନୋ ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଦ୍ୱୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ସଂଖିତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୬୩। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି…ପେ… ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସାଧୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ, ଯମହଂ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି। ‘‘ଏୱମେୱଂ ପନିଧେକଚ୍ଚେ ମୋଘପୁରିସା ମମଞ୍ଞେୱ ଅଜ୍ଝେସନ୍ତି। ଧମ୍ମେ ଚ ଭାସିତେ ମମଞ୍ଞେୱ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀ’’ତି। ‘‘ଦେସେତୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ସଂଖିତ୍ତେନ ଧମ୍ମଂ। ଅପ୍ପେୱ ନାମାହଂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନେଯ୍ୟଂ, ଅପ୍ପେୱ ନାମାହଂ ଭଗୱତୋ ଭାସିତସ୍ସ ଦାଯାଦୋ ଅସ୍ସ’’ନ୍ତି। ‘‘ତସ୍ମାତିହ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଠିତଂ ଭୱିସ୍ସତି ସୁସଣ୍ଠିତଂ, ନ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ’’।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଠିତଂ ହୋତି ସୁସଣ୍ଠିତଂ, ନ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତତୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ମେତ୍ତା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଭାୱିତା ଭୱିସ୍ସତି ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା’ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ବହୁଲୀକତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମଂ ସମାଧିଂ ସୱିତକ୍କମ୍ପି ସୱିଚାରଂ [ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପି (କ।)] ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କମ୍ପି ୱିଚାରମତ୍ତଂ [ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତମ୍ପି (କ।) ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୨୭୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କମ୍ପି ଅୱିଚାରଂ [ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରମ୍ପି (କ।)] ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ନିପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସାତସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଉପେକ୍ଖାସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ତେ ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କରୁଣା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି… ମୁଦିତା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି… ଉପେକ୍ଖା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଭାୱିତା ଭୱିସ୍ସତି ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା’ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମଂ ସମାଧିଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ନିପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସାତସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଉପେକ୍ଖାସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିସ୍ସାମି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ’ନ୍ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ବହୁଲୀକତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମଂ ସମାଧିଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ନିପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି, ସାତସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି , ଉପେକ୍ଖାସହଗତମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ , ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିସ୍ସାମି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ’ନ୍ତି; ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିସ୍ସାମି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ’ନ୍ତି; ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରିସ୍ସାମି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ’ନ୍ତି। ଏୱଞ୍ହି ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ବହୁଲୀକତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଇମଂ ସମାଧିଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ସପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ନିପ୍ପୀତିକମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ସାତସହଗତମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି, ଉପେକ୍ଖାସହଗତମ୍ପି ଭାୱେୟ୍ୟାସି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଯେନ ଯେନେୱ ଗଗ୍ଛସି ଫାସୁଂଯେୱ ଗଗ୍ଛସି, ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ଠସ୍ସସି ଫାସୁଂଯେୱ ଠସ୍ସସି, ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ନିସୀଦିସ୍ସସି ଫାସୁଂଯେୱ ନିସୀଦିସ୍ସସି, ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସ୍ସସି ଫାସୁଂଯେୱ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସ୍ସସୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତା ଇମିନା ଓୱାଦେନ ଓୱଦିତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏକୋ ୱୂପକଟ୍ଠୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ନଚିରସ୍ସେୱ – ଯସ୍ସତ୍ଥାଯ କୁଲପୁତ୍ତା ସମ୍ମଦେୱ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜନ୍ତି, ତଦନୁତ୍ତରଂ – ବ୍ରହ୍ମଚରିଯପରିଯୋସାନଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହାସି। ‘‘ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯା’’ତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସି। ଅଞ୍ଞତରୋ ଚ ପନ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହତଂ ଅହୋସୀତି। ତତିଯଂ।

୪। ଗଯାସୀସସୁତ୍ତଂ

୬୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଗଯାଯଂ ୱିହରତି ଗଯାସୀସେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି…ପେ… ‘‘ପୁବ୍ବାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ବୋଧିସତ୍ତୋୱ ସମାନୋ ଓଭାସଞ୍ଞେୱ ଖୋ ସଞ୍ଜାନାମି, ନୋ ଚ ରୂପାନି ପସ୍ସାମି’’।

‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନେଯ୍ୟଂ ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସେଯ୍ୟଂ; ଏୱଂ ମେ ଇଦଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପରିସୁଦ୍ଧତରଂ ଅସ୍ସା’’’ତି।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନାମି, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସାମି; ନୋ ଚ ଖୋ ତାହି ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠାମି ସଲ୍ଲପାମି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜାମି।

‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନେଯ୍ୟଂ, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସେଯ୍ୟଂ, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟଂ ସଲ୍ଲପେଯ୍ୟଂ ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜେଯ୍ୟଂ; ଏୱଂ ମେ ଇଦଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପରିସୁଦ୍ଧତରଂ ଅସ୍ସା’’’ତି।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନାମି, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସାମି, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠାମି ସଲ୍ଲପାମି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜାମି; ନୋ ଚ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଜାନାମି – ଇମା ଦେୱତା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଦେୱନିକାଯାତି।

‘‘ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନେଯ୍ୟଂ, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସେଯ୍ୟଂ, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟଂ ସଲ୍ଲପେଯ୍ୟଂ ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜେଯ୍ୟଂ, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେଯ୍ୟଂ – ଇମା ଦେୱତା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଦେୱନିକାଯା’ତି; ଏୱଂ ମେ ଇଦଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପରିସୁଦ୍ଧତରଂ ଅସ୍ସା’’’ତି।

‘‘ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନାମି, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସାମି, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠାମି ସଲ୍ଲପାମି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜାମି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଦେୱନିକାଯା’ତି; ନୋ ଚ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥ ଉପପନ୍ନା’ତି…ପେ… ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥ ଉପପନ୍ନା’ତି; ନୋ ଚ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଏୱମାହାରା ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦିନିଯୋ’ତି …ପେ… ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଏୱମାହାରା ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦିନିଯୋ’ତି; ନୋ ଚ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଏୱଂଚିରଟ୍ଠିତିକା’ତି…ପେ… ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – ‘ଇମା ଦେୱତା ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଏୱଂଚିରଟ୍ଠିତିକା’ତି; ନୋ ଚ ଖୋ ତା ଦେୱତା ଜାନାମି ଯଦି ୱା ମେ ଇମାହି

ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ଯଦି ୱା ନ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବନ୍ତି।

''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – 'ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନେୟ୍ୟଂ, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସେୟ୍ୟଂ, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟଂ ସଲ୍ଲପେୟ୍ୟଂ ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜେୟ୍ୟଂ , ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେୟ୍ୟଂ – 'ଇମା ଦେୱତା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଦେୱନିକାଯା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେୟ୍ୟଂ – 'ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥ ଉପପନ୍ନା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେୟ୍ୟଂ – 'ଇମା ଦେୱତା ଏୱମାହାରା ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦିନିଯୋ'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେୟ୍ୟଂ – 'ଇମା ଦେୱତା ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଏୱଂଚିରଟ୍ଠିତିକା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନେୟ୍ୟଂ ଯଦି ୱା ମେ ଇମାହି ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ଯଦି ୱା ନ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବନ୍ତି; ଏୱଂ ମେ ଇଦଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପରିସୁଦ୍ଧତରଂ ଅସ୍ସା'''ତି।

''ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଓଭାସଞ୍ଚେୱ ସଞ୍ଜାନାମି, ରୂପାନି ଚ ପସ୍ସାମି, ତାହି ଚ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠାମି ସଲ୍ଲପାମି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜାମି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – 'ଇମା ଦେୱତା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଅମୁକମ୍ହା ୱା ଦେୱନିକାଯା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – 'ଇମା ଦେୱତା ଇମସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱିପାକେନ ଇତୋ ଚୁତା ତତ୍ଥ ଉପପନ୍ନା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – 'ଇମା ଦେୱତା ଏୱମାହାରା ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦିନିଯୋ'ତି , ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି – 'ଇମା ଦେୱତା ଏୱଂଦୀଘାଯୁକା ଏୱଂଚିରଟ୍ଠିତିକା'ତି, ତା ଚ ଦେୱତା ଜାନାମି ଯଦି ୱା ମେ ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବଂ ଯଦି ୱା ନ ସନ୍ନିଓ୍ୱୁଟ୍ଠପୁବ୍ବନ୍ତି।

''ଯାୱକୀୱଞ୍ଚ ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠପରିୱଟ୍ଟଂ ଅଧିଦେୱଞାଣଦସ୍ସନଂ ନ ସୁୱିସୁଦ୍ଧଂ ଅହୋସି, ନେୱ ତାୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ'ତି [ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ। ଯତୋ ଚ ଖୋ ମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠପରିୱଟ୍ଟଂ ଅଧିଦେୱଞାଣଦସ୍ସନଂ ସୁୱିସୁଦ୍ଧଂ ଅହୋସି, ଅଥାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ'ତି ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ; ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ମେ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି; ଅକୁପ୍ପା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି [ୱିମୁତ୍ତି (କ। ସୀ। କ।)]; ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଅଭିଭାଯତନସୁତ୍ତଂ

୬୫।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୮, ୩୫୮; ଅ। ନି। ୧୦।୨୯] ''ଅଟ୍ଠିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭାଯତନାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଠମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଦୁତିଯଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ତତିଯଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲୱଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଞ୍ଚମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପୀତାନି ପୀତୱଣ୍ଣାନି ପୀତନିଦସ୍ସନାନି ପୀତନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଛଟ୍ଠଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନାନି ଲୋହିତକନିଭାସାନି। 'ତାନି ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ସତ୍ତମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି। ‘ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ ଅଭିଭାଯତନଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅଭିଭାଯତନାନୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ୱିମୋକ୍ଖସୁତ୍ତଂ

୬୬। ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିମୋକ୍ଖା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତି। ଅଯଂ ପଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ, ବହିଦ୍ଧା [ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।) ଦୀ। ନି। ୨।୧୨୯; ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୮, ୩୫୮; ଅ। ନି। ୮। ୧୧୯; ମ। ନି। ୨।୨୪୮ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ରୂପାନି ପସ୍ସତି। ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତି। ଅଯଂ ତତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ଛଟ୍ଠୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

‘‘ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଅନରିଯୱୋହାରସୁତ୍ତଂ

୬୭। ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯୱୋହାରା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଅଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ଅସୁତେ ସୁତୱାଦିତା, ଅମୁତେ ମୁତୱାଦିତା, ଅୱିଞ୍ଞାତେ ୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା, ଦିଟ୍ଠେ ଅଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ସୁତେ ଅସୁତୱାଦିତା, ମୁତେ ଅମୁତୱାଦିତା, ୱିଞ୍ଞାତେ ଅୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅନରିଯୱୋହାରା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅରିଯୱୋହାରସୁତ୍ତଂ

୬୮। ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯୱୋହାରା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଅଦିଟ୍ଠେ ଅଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ଅସୁତେ ଅସୁତୱାଦିତା, ଅମୁତେ ଅମୁତୱାଦିତା, ଅୱିଞ୍ଞାତେ ଅୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା, ଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ସୁତେ ସୁତୱାଦିତା, ମୁତେ ମୁତୱାଦିତା, ୱିଞ୍ଞାତେ ୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅରିଯୱୋହାରା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପରିସାସୁତ୍ତଂ

୬୯। ‘‘ଅଟ୍ଠିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିସା। କତମା ଅଟ୍ଠ? ଖତ୍ତିଯପରିସା , ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସା, ଗହପତିପରିସା, ସମଣପରିସା, ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସା, ତାୱତିଂସପରିସା, ମାରପରିସା, ବ୍ରହ୍ମପରିସା। ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନେକସତଂ ଖତ୍ତିଯପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମଯା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପନ୍ନପୁବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ୱଣ୍ଣୋ ହୋତି ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ୱଣ୍ଣୋ ହୋତି, ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ସରୋ ହୋତି ତାଦିସକୋ ମଯ୍ହଂ ସରୋ ହୋତି। ଧମ୍ମିଯା ଚ କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେମି ସମାଦପେମି ସମୁତ୍ତେଜେମି ସମ୍ପହଂସେମି । ଭାସମାନଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଭାସତି ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା’ତି। ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାଯାମି। ଅନ୍ତରହିତଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା’’’ତି।

‘‘ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନେକସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସଂ…ପେ… ଗହପତିପରିସଂ… ସମଣପରିସଂ… ଚାତୁମହାରାଜିକପରିସଂ… ତାୱତିଂସପରିସଂ… ମାରପରିସଂ… ବ୍ରହ୍ମପରିସଂ ଉପସଙ୍କମିତା। ତତ୍ରପି ମୟା ସନ୍ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବଞ୍ଚ ସାକଚ୍ଛା ଚ ସମାପନ୍ନପୁବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ୱଣ୍ଣୋ ହୋତି ତାଦିସକୋ ମୟ୍ହଂ ୱଣ୍ଣୋ ହୋତି, ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ସରୋ ହୋତି ତାଦିସକୋ ମୟ୍ହଂ ସରୋ ହୋତି। ଧମ୍ମିୟା ଚ କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେମି ସମାଦପେମି ସମୁତ୍ତେଜେମି ସମ୍ପହଂସେମି। ଭାସମାନଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅୟଂ ଭାସତି ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା’ତି। ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାୟାମି। ଅନ୍ତରହିତଞ୍ଚ ମଂ ନ ଜାନନ୍ତି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ଅୟଂ ଅନ୍ତରହିତୋ ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା’ତି। ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ପରିସା’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଭୂମିଚାଲସୁତ୍ତଂ

୭୦। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିୟଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାୟଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ୱେସାଲିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାୱିସି। ୱେସାଲିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଗଣ୍ହାହି, ଆନନ୍ଦ, ନିସୀଦନଂ। ଯେନ ଚାପାଲଂ ଚେତିୟଂ [ପାୱାଲଚେତିୟଂ (ସ୍ୟା।), ଚାପାଲଚେତିୟଂ (ପୀ। କ।)] ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ ଦିୱାୱିହାରାୟା’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ନିସୀଦନଂ ଆଦାୟ ଭଗୱନ୍ତଂ ପିଟ୍ଠିତୋ ପିଟ୍ଠିତୋ ଅନୁବନ୍ଧି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଯେନ ଚାପାଲଂ ଚେତିୟଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ରମଣୀୟା , ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀୟଂ ଉଦେନଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଗୋତମକଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ସତ୍ତମ୍ବଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ବହୁପୁତ୍ତକଂ ଚେତିୟଂ; ରମଣୀୟଂ ସାରନ୍ଦଦଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଚାପାଲଂ ଚେତିୟଂ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି , ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସୋ, ଆନନ୍ଦ, କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା। ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତା ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ; ନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଯାଚି – ‘‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି, ଯଥା ତଂ ମାରେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ।

ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା…ପେ… ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ରମଣୀୟା, ଆନନ୍ଦ, ୱେସାଲୀ, ରମଣୀୟଂ ଉଦେନଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଗୋତମକଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ସତ୍ତମ୍ବଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ବହୁପୁତ୍ତକଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ସାରନ୍ଦଦଂ ଚେତିୟଂ, ରମଣୀୟଂ ଚାପାଲଂ ଚେତିୟଂ। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଯାନୀକତା ୱତ୍ଥୁକତା ଅନୁଟ୍ଠିତା ପରିଚିତା ସୁସମାରଦ୍ଧା, ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସୋ, ଆନନ୍ଦ, କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା। ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା…ପେ… ଆକଙ୍ଖମାନୋ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ କପ୍ପଂ ୱା ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ କପ୍ପାୱସେସଂ ୱା’’ତି। ଏୱମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତା ଓଳାରିକେ ନିମିତ୍ତେ କୟିରମାନେ ଓଳାରିକେ ଓଭାସେ କୟିରମାନେ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ; ନ ଭଗୱନ୍ତଂ ଯାଚି – ‘‘ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା କପ୍ପଂ, ତିଟ୍ଠତୁ ସୁଗତୋ କପ୍ପଂ ବହୁଜନହିତାୟ ବହୁଜନସୁଖାୟ ଲୋକାନୁକମ୍ପାୟ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଦେୱମନୁସ୍ସାନ’’ନ୍ତି, ଯଥା ତଂ ମାରେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ [ଗଚ୍ଛ ଖୋ ତ୍ୱଂ (ସଂ। ନି। ୫।୮୨୨) ଉଦା। ୫୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଆନନ୍ଦ, ଯସ୍ସ ଦାନି କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ମାରୋ ପାପିମା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ଆନନ୍ଦେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ , ଭଗୱତୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – ‘ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୂ ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ପତ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମା [ଇଦଂ ପଦଂ ଦୀ। ନି। ୨।୧୬୮ ଚ ସଂ। ନି। ୫।୮୨୨ ଚ ନ ଦିସ୍ସତି] ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଏତରହି, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ସାୱକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ପତ୍ତଯୋଗକ୍ଖେମା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ

ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି।

''ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – 'ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି ଯାୱ ମେ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି…ପେ… ଯାୱ ମେ ଉପାସକା ନ ସାୱକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି… ପେ… ଯାୱ ମେ ଉପାସିକା ନ ସାୱିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ପତ୍ତୟୋଗକ୍ଖେମା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି ଦେସେସ୍ସନ୍ତି ପଞ୍ଞପେସ୍ସନ୍ତି ପଟ୍ଠପେସ୍ସନ୍ତି ୱିୱରିସ୍ସନ୍ତି ୱିଭଜିସ୍ସନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରିସ୍ସନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତୀ'ତି। ଏତରହି, ଭନ୍ତେ, ଉପାସିକା ଭଗୱତୋ ସାୱିକା ୱିୟତ୍ତା ୱିନୀତା ୱିସାରଦା ପତ୍ତୟୋଗକ୍ଖେମା ବହୁସ୍ସୁତା ଧମ୍ମଧରା ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନା ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନା ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନିୟୋ, ସକଂ ଆଚରିୟକଂ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନୀକରୋନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପରପ୍ପୱାଦଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ସପ୍ପାଟିହାରିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି।

''ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ୱାଚା – 'ନ ତାୱାହଂ, ପାପିମ, ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସାମି ଯାୱ ମେ ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ନ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଭୱିସ୍ସତି ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ, ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତ'ନ୍ତି। ଏତରହି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ, ଯାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତଂ।

''ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ''ତି। ''ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋ ତ୍ୱଂ, ପାପିମ, ହୋହି। ନଚିରଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇତୋ ତିଣ୍ଣଂ ମାସାନଂ ଅଚ୍ଚୟେନ ତଥାଗତୋ ପରିନିବ୍ବାୟିସ୍ସତୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଚାପାଲେ ଚେତିୟେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜି। ଓସ୍ସଟ୍ଠେ ଚ ଭଗୱତା ଆୟୁସଙ୍ଖାରେ ମହାଭୂମିଚାଲୋ ଅହୋସି ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ, ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଏତମତ୍ଥଂ ୱିଦିତ୍ୱା ତାୟଂ ୱେଲାୟଂ ଇମଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି –

''ତୁଲମତୁଲଞ୍ଚ ସମ୍ଭୱଂ, ଭୱସଙ୍ଖାରମୱସ୍ସଜି ମୁନି;

ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋ ସମାହିତୋ, ଅଭିନ୍ଦି କୱଚମିୱତ୍ତସମ୍ଭୱ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମହା ୱତାୟଂ ଭୂମିଚାଲୋ; ସୁମହା ୱତାୟଂ ଭୂମିଚାଲୋ ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ, ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟା''ତି?

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ମହା ୱତାୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭୂମିଚାଲୋ ; ସୁମହା ୱତାୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଭୂମିଚାଲୋ ଭିଂସନକୋ ସଲୋମହଂସୋ, ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୁ। କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟା''ତି?

''ଅଟ୍ଠିମେ, ଆନନ୍ଦ, ହେତୂ, ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚୟା ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ମହାପଥୱୀ ଉଦକେ ପତିଟ୍ଠିତା; ଉଦକଂ ୱାତେ ପତିଟ୍ଠିତଂ; ୱାତୋ ଆକାସଟ୍ଠୋ ହୋତି। ସୋ, ଆନନ୍ଦ, ସମୟୋ ଯଂ ମହାୱାତା ୱାୟନ୍ତି; ମହାୱାତା ୱାୟନ୍ତା ଉଦକଂ କମ୍ପେନ୍ତି; ଉଦକଂ କମ୍ପିତଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି। ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ପଠମୋ ହେତୁ, ପଠମୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଇଦ୍ଧିମା ଚେତୋୱସିପ୍ପତ୍ତୋ ଦେୱତା ୱା ମହିଦ୍ଧିକା ମହାନୁଭାୱା। ତସ୍ସ ପରିତ୍ତା ପଥୱୀସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ହୋତି, ଅପ୍ପମାଣା ଆପୋସଞ୍ଞା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି ସଙ୍କମ୍ପେତି ସମ୍ପକମ୍ପେତି ସମ୍ପୱେଧେତି। ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ଦୁତିୟୋ ହେତୁ, ଦୁତିୟୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ତୁସିତା କାୟା ଚୱିତ୍ୱା ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମତି, ତଦାୟଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ତତିୟୋ ହେତୁ; ତତିୟୋ ପଚ୍ଚୟୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାୟ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ବୋଧିସତ୍ତୋ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମା ନିକ୍ଖମତି, ତଦାଯଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ଚତୁତ୍ଥୋ ହେତୁ, ଚତୁତ୍ଥୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝତି, ତଦାଯଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ପଞ୍ଚମୋ ହେତୁ, ପଞ୍ଚମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି, ତଦାଯଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ଛଟ୍ଠୋ ହେତୁ, ଛଟ୍ଠୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜ୍ଜତି, ତଦାଯଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ସତ୍ତମୋ ହେତୁ, ସତ୍ତମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ଯଦା ତଥାଗତୋ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବାଯତି, ତଦାଯଂ ପଥୱୀ କମ୍ପତି ସଙ୍କମ୍ପତି ସମ୍ପକମ୍ପତି ସମ୍ପୱେଧତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠମୋ ହେତୁ, ଅଟ୍ଠମୋ ପଚ୍ଚଯୋ ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯ। ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଅଟ୍ଠ ହେତୂ, ଅଟ୍ଠ ପଚ୍ଚଯା ମହତୋ ଭୂମିଚାଲସ୍ସ ପାତୁଭାୱାଯା’’ତି। ଦସମଂ।

ଭୂମିଚାଲୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଇଚ୍ଛା ଅଲଞ୍ଚ ସଂଖିତ୍ତଂ, ଗଯା ଅଭିଭୁନା ସହ;

ୱିମୋକ୍ଖୋ ଦ୍ୱେ ଚ ୱୋହାରା, ପରିସା ଭୂମିଚାଲେନାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୮) ୩। ଯମକଵଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସଦ୍ଧାସୁତ୍ତଂ

୭୧। ‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ [ସଦ୍ଧୋ (ସ୍ଯା।) ଏଵଂ‌ଵିଧା ଅ। ନି। ୯।୪], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ [ନୋ (ସ୍ଯା।) ଏଵମୁପରିପି ‘‘ନୋ’’ଵେଵ ଦିସ୍ସତି] ସୀଲଵା। ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲଵା ଚା’ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ, ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ, ନୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ। ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲଵା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚା’ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ନୋ ଚ ଧମ୍ମକଥିକୋ…ପେ… ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ନୋ ଚ ପରିସାଵଚରୋ…ପେ… ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ନୋ ଚ ଵିସାରଦୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି…ପେ… ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନୋ ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ…ପେ… ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ନୋ ଚ ଆସଵାନଂ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି; ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲଵା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଆସଵାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରେଯ୍ୟ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲଵା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଆସଵାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି; ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଇମେହି, ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋ ଚ ହୋତି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋ ଚା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯସଦ୍ଧାସୁତ୍ତଂ

୭୨। ‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ସୀଲଵା। ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲଵା ଚା’ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ, ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲଵା ଚ, ନୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ…ପେ… ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ନୋ ଚ ଧମ୍ମକଥିକୋ…ପେ… ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ନୋ ଚ ପରିସାଵଚରୋ…ପେ… ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ନୋ ଚ ଵିସାରଦୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି …ପେ… ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନୋ ଚ ଯେ ତେ ସନ୍ତା ଵିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି…ପେ… ଯେ ତେ ସନ୍ତା ଵିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି, ନୋ ଚ ଆସଵାନଂ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି; ଏଵଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲଵା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ଯେ ତେ ସନ୍ତା ଵିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରେଯ୍ୟଂ, ଆସଵାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରେଯ୍ୟ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲଵା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାଵଚରୋ ଚ, ଵିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ

ଦେସେତି। ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ ଚ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋ ଚ ହୋତି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋ ଚା’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପଠମମରଣସ୍ସତିସୁତ୍ତଂ

୭୩। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ନାତିକେ [ନାଦିକେ (ସୀ। ସ୍ଯା।), ନାଟିକେ (ପୀ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯] ୱିହରତି ଗିଞ୍ଜକାୱସଥେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି । ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ମରଣସ୍ସତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା। ଭାୱେଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ , ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ [ବହୁଂ (ସୀ। ପୀ।)] ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ଦିୱସଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ଉପଡ୍ଢଦିୱସଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି । ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଏକପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ , ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଉପଡ୍ଢପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ଚ ଆଲୋପେ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱା [ସଙ୍ଖରିତ୍ୱା (କ।)] ଅଜ୍ଝୋହରାମି, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଏକଂ ଆଲୋପଂ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱା [ସଙ୍ଖରିତ୍ୱା (କ।)] ଅଜ୍ଝୋହରାମି, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅହମ୍ପି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭାୱେସି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି? ‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ ଭନ୍ତେ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀୱେଯ୍ଯଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଅସ୍ସସିତ୍ୱା ୱା ପସ୍ସସାମି, ପସ୍ସସିତ୍ୱା ୱା ଅସ୍ସସାମି, ଭଗୱତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ଯଂ, ବହୁ ୱତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଏୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ ଭାୱେମି ମରଣସ୍ସତି’’ନ୍ତି।

ଏଵଂ ୱୁତ୍ତେ ଭଗଵା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ଯ୍ଵାଯଂ [ଯୋ ଚାଯଂ (କ। ସୀ।)], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ଦିଵସଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି; ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ଉପଡ୍ଢଦିଵସଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଏକପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି; ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଉପଡ୍ଢପିଣ୍ଡପାତଂ ଭୁଞ୍ଜାମି, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୧୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ଚ ଆଲୋପେ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ଵା ଅଜ୍ଝୋହରାମି, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ‘ଭିକ୍ଖୂ ପମତ୍ତା ଵିହରନ୍ତି, ଦନ୍ଧଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେନ୍ତି ଆସଵାନଂ ଖଯାଯ’’’।

‘‘ଯୋ ଚ ଖ୍ଵାଯଂ [ଯୋ ଚାଯଂ (ସ୍ୟା।), ଯୋ ଚ ଖୋ ଯଂ (କ।)], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଏକଂ ଆଲୋପଂ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ଵା ଅଜ୍ଝୋହରାମି, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି। ଯୋ ଚାଯଂ [ଯୋ ପାଯଂ (କ।)], ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେତି – ‘ଅହୋ ଵତାହଂ ତଦନ୍ତରଂ ଜୀଵେଯ୍ୟଂ ଯଦନ୍ତରଂ ଅସ୍ସସିତ୍ଵା ଵା ପସ୍ସସାମି, ପସ୍ସସିତ୍ଵା ଵା ଅସ୍ସସାମି, ଭଗଵତୋ ସାସନଂ ମନସି କରେଯ୍ୟଂ, ବହୁ ଵତ ମେ କତଂ ଅସ୍ସା’ତି – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ‘ଭିକ୍ଖୂ ଅପ୍ପମତ୍ତା ଵିହରନ୍ତି, ତିକ୍ଖଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵେନ୍ତି ଆସଵାନଂ ଖଯାଯ’’’।

‘‘ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅପ୍ପମତ୍ତା ଵିହରିସ୍ସାମ, ତିକ୍ଖଂ ମରଣସ୍ସତିଂ ଭାଵଯିସ୍ସାମ ଆସଵାନଂ ଖଯାଯା’ତି। ଏଵଞ୍ହି ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଦୁତିଯମରଣସ୍ସତିସୁତ୍ତଂ

୭୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ନାତିକେ ଵିହରତି ଗିଞ୍ଜକାଵସଥେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି …ପେ… ମରଣସ୍ସତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା।

‘‘କଥଂ ଭାଵିତା ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମରଣସ୍ସତି କଥଂ ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦିଵସେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ରତ୍ତିଯା ପତିହିତାଯ [ପଟିହିତାଯ (ପୀ।), (ଅ। ନି। ୬।୨୦ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ)] ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ବହୁକା ଖୋ ମେ ପଚ୍ଚଯା ମରଣସ୍ସ – ଅହି ଵା ମଂ ଡଂସେଯ୍ୟ, ଵିଚ୍ଛିକୋ ଵା ମଂ ଡଂସେଯ୍ୟ, ସତପଦୀ ଵା ମଂ ଡଂସେଯ୍ୟ; ତେନ ମେ ଅସ୍ସ କାଲକିରିଯା। ସୋ ମମ ଅସ୍ସ [ମମସ୍ସ (ଅ। ନି। ୬।୨୦)] ଅନ୍ତରାଯୋ। ଉପକ୍ଖଲିତ୍ଵା ଵା ପପତେଯ୍ୟଂ, ଭତ୍ତଂ ଵା ମେ ଭୁତ୍ତଂ ବ୍ୟାପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପିତ୍ତଂ ଵା ମେ କୁପ୍ପେଯ୍ୟ, ସେମ୍ହଂ ଵା ମେ କୁପ୍ପେଯ୍ୟ, ସତ୍ଥକା ଵା ମେ ଵାତା କୁପ୍ପେଯ୍ୟୁଂ , ମନୁସ୍ସା ଵା ମଂ ଉପକ୍କମେଯ୍ୟୁଂ, ଅମନୁସ୍ସା ଵା ମଂ ଉପକ୍କମେଯ୍ୟୁଂ; ତେନ ମେ ଅସ୍ସ କାଲକିରିଯା। ସୋ ମମ ଅସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯୋ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ରତ୍ତିଂ କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’’ତି।

‘‘ସଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖମାନୋ ଏଵଂ ଜାନାତି – ‘ଅତ୍ଥି ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ରତ୍ତିଂ କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେଵ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ଵାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିଵାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ଵା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ଵା ତସ୍ସେଵ ଚେଲସ୍ସ ଵା ସୀସସ୍ସ ଵା ନିବ୍ବାପନାଯ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ଵାଯାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିଵାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେଯ୍ୟ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେଵ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ଵାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିଵାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନତ୍ଥି ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ରତ୍ତିଂ କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି , ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

‘‘ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ରତ୍ତିଯା ନିକ୍ଖନ୍ତାଯ ଦିୱସେ ପତିହିତେ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ବହୁକା ଖୋ ମେ ପଚ୍ଚଯା ମରଣସ୍ସ – ଅହି ୱା ମଂ ଡଂସେଯ୍ଯ, ୱିଚ୍ଛିକୋ ୱା ମଂ ଡଂସେଯ୍ଯ, ସତପଦୀ ୱା ମଂ ଡଂସେଯ୍ଯ; ତେନ ମେ ଅସ୍ସ କାଲକିରିଯା। ସୋ ମମ ଅସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯୋ। ଉପକ୍ଖଲିତ୍ୱା ୱା ପପତେଯ୍ଯଂ, ଭତ୍ତଂ ୱା ମେ ଭୁତ୍ତଂ ବ୍ଯାପଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ପିତ୍ତଂ ୱା ମେ କୁପ୍ପେଯ୍ଯ, ସେମ୍ହଂ ୱା ମେ କୁପ୍ପେଯ୍ଯ, ସତ୍ଥକା ୱା ମେ ୱାତା କୁପ୍ପେଯ୍ଯୁଂ, ମନୁସ୍ସା ୱା ମଂ ଉପକ୍କମେଯ୍ଯୁଂ, ଅମନୁସ୍ସା ୱା ମଂ ଉପକ୍କମେଯ୍ଯୁଂ; ତେନ ମେ ଅସ୍ସ କାଲକିରିଯା। ସୋ ମମ ଅସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯୋ’ତି। ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖିତଙ୍ବଂ – ‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ଦିୱା କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’’’ତି।

‘‘ସଚେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅତ୍ଥି ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ଦିୱା କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାଯ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାଯାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେଯ୍ଯ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନତ୍ଥି ମେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅପ୍ପହୀନା ଯେ ମେ ଅସ୍ସୁ ଦିୱା କାଲଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯାଯା’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେନେୱ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେନ ୱିହାତଙ୍ବଂ ଅହୋରତ୍ତାନୁସିକ୍ଖିନା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଏୱଂ ଭାୱିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମରଣସ୍ସତି ଏୱଂ ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଠମସମ୍ପଦାସୁତ୍ତଂ

୭୫। ‘‘ଅଟ୍ଠିମା , ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ପଦା। କତମା ଅଟ୍ଠ? [ଅ। ନି। ୮।୫୪] ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା, କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତତା, ସମଜୀୱିତା, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା, ସୀଲସମ୍ପଦା, ଚାଗସମ୍ପଦା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ସମ୍ପଦା’’ତି।

‘‘ଉଟ୍ଠାତା କମ୍ମଧେଯ୍ଯେସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିଧାନୱା;

ସମଂ କପ୍ପେତି ଜୀୱିକଂ, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ୱଦଞ୍ଞୂ ୱୀତମଚ୍ଛରୋ;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ସଦ୍ଧସ୍ସ ଘରମେସିନୋ;

ଅକ୍ଖାତା ସଚ୍ଚନାମେନ, ଉଭଯତ୍ଥ ସୁଖାୱହା।

‘‘ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତତ୍ଥାଯ, ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯ ଚ;

ଏୱମେତଂ ଗହଟ୍ଠାନଂ, ଚାଗୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପୱଡ୍ଢତୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଦୁତିଯସମ୍ପଦାସୁତ୍ତଂ

୭୬। ‘‘ଅଟ୍ଠିମା , ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ପଦା। କତମା ଅଟ୍ଠ? ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା, କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତତା, ସମଜୀୱିତା, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା, ସୀଲସମ୍ପଦା,

ଚାଗସମ୍ପଦା, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଜୀୱିତଂ କପ୍ପେତି – ଯଦି କସିଯା ଯଦି ୱଣିଜ୍ଜାଯ ଯଦି ଗୋରକ୍ଖେନ ଯଦି ଇସ୍ସତ୍ତେନ ଯଦି ରାଜପୋରିସେନ ଯଦି ସିପ୍ପଞ୍ଞତରେନ – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ଭୋଗା ହୋନ୍ତି ଉଟ୍ଠାନୱୀରିଯାଧିଗତା ବାହାବଲପରିଚିତା ସେଦାୱକ୍ଖିତ୍ତା ଧମ୍ମିକା ଧମ୍ମଲଦ୍ଧା ତେ ଆରକ୍ଖେନ ଗୁତ୍ତିଯା ସମ୍ପାଦେତି – ‘କିନ୍ତି ମେ ଭୋଗେ ନେୱ ରାଜାନୋ ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଚୋରା ହରେଯ୍ୟୁଂ, ନ ଅଗ୍ଗି ଡହେଯ୍ୟ, ନ ଉଦକଂ ୱହେଯ୍ୟ, ନ ଅପ୍ପିଯା ଦାଯାଦା ହରେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରକ୍ଖସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଯସ୍ମିଂ ଗାମେ ୱା ନିଗମେ ୱା ପଟିୱସତି, ତତ୍ଥ ଯେ ତେ ହୋନ୍ତି ଗହପତୀ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତା ୱା ଦହରା ୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ ୱୁଦ୍ଧା ୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲିନୋ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନା ସୀଲସମ୍ପନ୍ନା ଚାଗସମ୍ପନ୍ନା ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନା, ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ସଲ୍ଲପତି ସାକଚ୍ଛଂ ସମାପଜ୍ଜତି; ଯଥାରୂପାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନାନଂ ସୀଲସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ଚାଗସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଚାଗସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି, ଯଥାରୂପାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନାନଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦଂ ଅନୁସିକ୍ଖତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଜୀୱିତା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁଲାଧାରୋ ୱା ତୁଲାଧାରନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତୁଲଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଜାନାତି – ‘ଏତ୍ତକେନ ୱା ଓନତଂ, ଏତ୍ତକେନ ୱା ଉନ୍ନତ’ନ୍ତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି। ସଚାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଅପ୍ପାଯୋ ସମାନୋ ଉଳାରଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ ‘ଉଦୁମ୍ବରଖାଦୀୱାଯଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭୋଗେ ଖାଦତୀ’ତି। ସଚେ ପନାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ମହାଯୋ ସମାନୋ କସିରଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଅଜେଟ୍ଠମରଣଂ ୱାଯଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ ମରିସ୍ସତୀ’ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ଆଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ୱଯଞ୍ଚ ଭୋଗାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସମଂ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି ନାଚ୍ଚୋଗାଳ୍ହଂ ନାତିହୀନଂ – ‘ଏୱଂ ମେ ଆଯୋ ୱଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତି, ନ ଚ ମେ ୱଯୋ ଆଯଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସତୀ’ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଜୀୱିତା।

‘‘କତମା ଚ ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ସଦ୍ଦହତି ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧିଂ – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲସମ୍ପଦା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୀଲସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚାଗସମ୍ପଦା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ୱିଗତମଲମଚ୍ଛେରେନ ଚେତସା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି…ପେ… ଯାଚଯୋଗୋ ଦାନସଂୱିଭାଗରତୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚାଗସମ୍ପଦା।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, କୁଲପୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦା। ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ସମ୍ପଦା’’ତି।

‘‘ଉଟ୍ଠାତା କମ୍ମଧେଯ୍ୟେସୁ, ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ୱିଧାନୱା;

ସମଂ କପ୍ପେତି ଜୀୱିକଂ, ସମ୍ଭତଂ ଅନୁରକ୍ଖତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ସୀଲେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ୱଦଞ୍ଞୂ ୱୀତମଚ୍ଛରୋ;

ନିଚ୍ଚଂ ମଗ୍ଗଂ ୱିସୋଧେତି, ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାଯିକଂ।

‘‘ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଚ, ସଦ୍ଧସ୍ସ ଘରମେସିନୋ;

ଅକ୍ଖାତା ସଚ୍ଚନାମେନ, ଉଭଯତ୍ଥ ସୁଖାୱହା।

‘‘ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମହିତତ୍ଥାଯ, ସମ୍ପରାଯସୁଖାଯ ଚ;

ଏୱମେତଂ ଗହଟ୍ଠାନଂ, ଚାଗୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପୱଡ୍ଢତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ଇଚ୍ଛାସୁତ୍ତଂ

୭୭। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି! ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

[ଅ। ନି। ୮।୬୧] ‘‘ଅଟ୍ଠିମେ, ଆୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି, ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ, ଘଟତୋ, ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି, ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି , ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ସୋଚୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି, ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ ଘଟତୋ ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ମଦୀ ଚ ପମାଦୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ସୋଚତି କିଲମତି ପରିଦେୱତି, ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ସୋଚୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ମଜ୍ଜତି ପମଜ୍ଜତି ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି ନ ଘଟତି ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ମଦୀ ଚ ପମାଦୀ ଚ, ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି, ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ, ଘଟତୋ, ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ, ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି, ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି ଘଟତି ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ ଚ ଲାଭୀ, ନ ଚ ସୋଚୀ ନ ଚ ପରିଦେୱୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି, ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠହତୋ, ଘଟତୋ, ୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ, ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନ ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ଉଟ୍ଠହତି, ଘଟତି, ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ନ ଚ ମଦୀ ନ ଚ ପମାଦୀ, ଅଚ୍ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ, ଲାଭୋ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଅଲାଭେନ ନ ସୋଚତି ନ କିଲମତି ନ ପରିଦେୱତି, ନ ଉରତ୍ତାଳିଂ କନ୍ଦତି, ନ ସମ୍ମୋହଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ନ

ଚ ଲାଭୀ, ନ ଚ ସୋଚୀ ନ ଚ ପରିଦେୱୀ, ଅକୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’’’।

‘‘ଇଧ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିୱିଉସ୍ସ ୱିହରତୋ ନିରାଯଉୱୁତ୍ତିନୋ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଲାଭାଯ। ସୋ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି, ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ। ତସ୍ସ ଅନୁଟ୍ଠହତୋ, ଅଘଟତୋ, ଅୱାଯମତୋ ଲାଭାଯ, ଲାଭୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ତେନ ଲାଭେନ ନ ମଜ୍ଜତି ନ ପମଜ୍ଜତି ନ ପମାଦମାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତାୱୁସୋ , ‘ଭିକ୍ଖୁ ଇଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଲାଭାଯ, ନ ଉଟ୍ଠହତି, ନ ଘଟତି , ନ ୱାଯମତି ଲାଭାଯ, ଲାଭୀ ଚ, ନ ଚ ମଦୀ ନ ଚ ପମାଦୀ, ଅକୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମା’। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଟ୍ଠ ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମି’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅଲଂସୁତ୍ତଂ

୭୮।[ଅ। ନି। ୮।୬୨] ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି…ପେ… ଛହାୱୁସୋ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ଅଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ଛହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ଯାଣୱାକ୍କରଣୋ, ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଛହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ଅଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ପଞ୍ଚହାୱୁସୋ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ଅଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ପଞ୍ଚହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ଅଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ଚତୂହାୱୁସୋ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ । କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ହୋତି…ପେ… ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ଚତୂହାୱୁସୋ , ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ଚତୂହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ।

‘‘ତୀହାୱୁସୋ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ତୀହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ହୋତି…ପେ… ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ।

‘‘ତୀହାୱୁସୋ , ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ତୀହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ସୁତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା, ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ।

‘‘ଦ୍ୱୀହାୱୁସୋ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ। କତମେହି ଦ୍ୱୀହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ନୋ ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ନୋ ଚ କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ହୋତି…ପେ… ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି…ପେ… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ।

ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦ୍ୱୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ, ନାଲଂ ପରେସଂ।

''ଦ୍ୱୀହାୱୁସୋ , ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ। କତମେହି ଦ୍ୱୀହି? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ହେୱ ଖୋ ଖିପ୍ପନିସନ୍ତି ଚ ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ନୋ ଚ ସୁତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଧାରଣଜାତିକୋ ହୋତି; ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି; ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି; କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ , ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା; ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦ୍ୱୀହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଲଂ ପରେସଂ, ନାଲଂ ଅତ୍ତନୋ''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପରିହାନସୁତ୍ତଂ

୭୯। ''ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ସେଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପରିହାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? କମ୍ମାରାମତା, ଭସ୍ସାରାମତା, ନିଦ୍ଦାରାମତା, ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା, ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା, ସଂସଗ୍ଗାରାମତା, ପପଞ୍ଚାରାମତା – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ସେଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପରିହାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି।

''ଅଟ୍ଠିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ସେଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପରିହାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ନ କମ୍ମାରାମତା, ନ ଭସ୍ସାରାମତା, ନ ନିଦ୍ଦାରାମତା, ନ ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା, ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା, ଅସଂସଗ୍ଗାରାମତା, ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମତା – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ସେଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅପରିହାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। କୁସୀତାରମ୍ଭୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୮୦।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୪, ୩୫୮] ''ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'କମ୍ମଂ ଖୋ ମେ କତ୍ତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି। କମ୍ମଂ ଖୋ ପନ ମେ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲମିସ୍ସତି। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହଂ ଖୋ କମ୍ମଂ ଅକାସିଂ। କମ୍ମଂ ଖୋ ପନ ମେ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ମଗ୍ଗୋ ମେ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତି। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନ ମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲମିସ୍ସତି। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗତୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହଂ ଖୋ ମଗ୍ଗଂ ଅଗମାସିଂ। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନ ମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନାଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – 'ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଅଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ ଗରୁକୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ ମାସାଚିତଂ ମଞ୍ଞେ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ'ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠଂ

କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ ଅତ୍ଥି କପ୍ପୋ ନିପଜ୍ଜିତୁଂ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ [ଅ। ନି। ୬।୧୬ ସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା ଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ହୋତି ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ ଦୁବ୍ବଲୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’ତି । ସୋ ନିପଜ୍ଜତି, ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି।

[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୫, ୩୫୮] ‘‘ଅଟ୍ଠିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘କମ୍ମଂ ଖୋ ମେ କତ୍ତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି। କମ୍ମଂ ଖୋ ମଯା କରୋନ୍ତେନ ନ ସୁକରଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ ମନସି କାତୁଂ। ହନ୍ଦାହଂ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯା’ତି। ସୋ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ କମ୍ମଂ ଅକାସିଂ। କମ୍ମଂ ଖୋ ପନାହଂ କରୋନ୍ତୋ ନାସକ୍ଖିଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ ମନସି କାତୁଂ। ହନ୍ଦାହଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯା’ତି। ସୋ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିଯଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ମଗ୍ଗୋ ଖୋ ମେ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତି। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନ ମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ନ ସୁକରଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ ମନସି କାତୁଂ। ହନ୍ଦାହଂ ୱୀରିଯଂ…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିଯଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗତୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ଅହଂ ଖୋ ମଗ୍ଗଂ ଅଗମାସିଂ। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନାହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନାସକ୍ଖିଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ ମନସି କାତୁଂ। ହନ୍ଦାହଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନାଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ ଲହୁକୋ କମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଅଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ ବଲୱା କମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ଆବାଧୋ ପୱଡ୍ଢେଯ୍ୟ। ହନ୍ଦାହଂ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି…ପେ… ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ଆବାଧୋ ପଚ୍ଚୁଦାୱତ୍ତେଯ୍ୟ। ହନ୍ଦାହଂ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ୱୀରିଯଂ ଆରଭାମି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯା’ତି। ସୋ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମଂ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ଯମକୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

ତସ୍සୁଦ୍ଦାନଂ –

ଦ୍ୱେ ସଦ୍ଧା ଦ୍ୱେ ମରଣସ୍ସତୀ, ଦ୍ୱେ ସମ୍ପଦା ଅଥାପରେ;

ଇଚ୍ଛା ଅଲଂ ପରିହାନଂ, କୁସୀତାରଦ୍ଧଓଞ୍ଜୂନୀତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୯) ୪। ସତିୱଗ୍ଗୋ

୧। ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସୁତ୍ତଂ

୮୧। ‘‘ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସତି ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ। ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ଅସତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରେ ଅସତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୀଲଂ। ସୀଲେ ଅସତି ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି। ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ। ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ। ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗେ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେ ଅସତି ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ; ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ଅସତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ।

‘‘ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତି ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ। ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ସତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରେ ସତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୀଲଂ। ସୀଲେ ସତି ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି। ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ। ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ । ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗେ ସତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେ ସତି ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ; ହିରୋତ୍ତପ୍ପେ ସତି ହିରୋତ୍ତପ୍ପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନ’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ପୁଣ୍ଣିଯସୁତ୍ତଂ

୮୨। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ପୁଣ୍ଣିଯୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ପୁଣ୍ଣିଯୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଯେନ ଅପ୍ପେକଦା ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି, ଅପ୍ପେକଦା ନ ପଟିଭାତୀ’’ତି? ‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚୁପସଙ୍କମିତା; ନେୱ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ , ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ଉପସଙ୍କମିତା ଚ; ଏୱଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି। ସଦ୍ଧୋ ଚ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ଉପସଙ୍କମିତା ଚ, ନୋ ଚ ପଯିରୁପାସିତା…ପେ… ପଯିରୁପାସିତା ଚ, ନୋ ଚ ପରିପୁଚ୍ଛିତା… ପରିପୁଚ୍ଛିତା ଚ, ନୋ ଚ ଓହିତସୋତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି… ଓହିତସୋତୋ ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ନୋ ଚ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି… ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି, ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି… ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି, ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି। ନେୱ ତାୱ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ଉପସଙ୍କମିତା ଚ, ପଯିରୁପାସିତା ଚ, ପରିପୁଚ୍ଛିତା ଚ, ଓହିତସୋତୋ ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି, ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି, ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି; ଏୱଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି। ଇମେହି ଖୋ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା [ସମନ୍ନାଗତୋ (ସୀ। ପୀ।), ସମନ୍ନାଗତଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ଏକନ୍ତପଟିଭାନା [ଏକନ୍ତପଟିଭାନଂ (ସବ୍ବତ୍ଥ) ଅ। ନି। ୧୦।୮୩ ପନ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ହୋତୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ମୂଲକସୁତ୍ତଂ

୮୩।[ଅ। ନି। ୧୦।୫୮ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ‘‘ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – ‘କିଂମୂଲକା, ଆୱୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମ୍ଭୱା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୁଦଯା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଅଧିପତେଯ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଉତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି, ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ କିନ୍ତି ବ୍ଯାକରେଯ୍ୟାଥା’’ତି?

‘‘ଭଗଵଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା, ଭଗଵଂନେତ୍ତିକା ଭଗଵଂପଟିସରଣା। ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ , ଭଗଵନ୍ତଂୟେଵ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଭଗଵତୋ ସୁତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି । ‘‘ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ – ‘‘ସଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏଵଂ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ – ‘କିଂମୂଲକା, ଆଵୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମ୍ଭଵା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୁଦୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା , କିଂଅଧିପତେୟ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଉତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି, ଏଵଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଏଵଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟାଥ – ‘ଛନ୍ଦମୂଲକା, ଆଵୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ମନସିକାରସମ୍ଭଵା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଫସ୍ସସମୁଦୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଵେଦନାସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ସମାଧିପ୍ପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ସତାଧିପତେୟ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଵିମୁତ୍ତିସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି, ଏଵଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଏଵଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟାଥା’’ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଚୋରସୁତ୍ତଂ

୮୪। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମହାଚୋରୋ ଖିପ୍ପଂ ପରିୟାପଜ୍ଜତି, ନ ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଅପ୍ପହରନ୍ତସ୍ସ ପହରତି, ଅନଵସେସଂ ଆଦିୟତି, ଇତ୍ଥିଂ ହନତି, କୁମାରିଂ ଦୂସେତି, ପବ୍ବଜିତଂ ଵିଲୁମ୍ପତି, ରାଜକୋସଂ ଵିଲୁମ୍ପତି, ଅଚ୍ଚାସନ୍ନେ କମ୍ମଂ କରୋତି, ନ ଚ ନିଧାନକୁସଲୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମହାଚୋରୋ ଖିପ୍ପଂ ପରିୟାପଜ୍ଜତି, ନ ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତି।

‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମହାଚୋରୋ ନ ଖିପ୍ପଂ ପରିୟାପଜ୍ଜତି, ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତି। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ନ ଅପ୍ପହରନ୍ତସ୍ସ ପହରତି , ନ ଅନଵସେସଂ ଆଦିୟତି, ନ ଇତ୍ଥିଂ ହନତି, ନ କୁମାରିଂ ଦୂସେତି, ନ ପବ୍ବଜିତଂ ଵିଲୁମ୍ପତି, ନ ରାଜକୋସଂ ଵିଲୁମ୍ପତି, ନ ଅଚ୍ଚାସନ୍ନେ କମ୍ମଂ କରୋତି, ନିଧାନକୁସଲୋ ଚ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମହାଚୋରୋ ନ ଖିପ୍ପଂ ପରିୟାପଜ୍ଜତି, ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତୀ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ସମଣସୁତ୍ତଂ

୮୫। ‘‘‘ସମଣୋ’ତି , ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ବ୍ରାହ୍ମଣୋ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ଵେଦଗୂ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ଭିସକ୍କୋ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ନିମ୍ମଲୋ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ଵିମଲୋ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ଞାଣୀ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ‘ଵିମୁତ୍ତୋ’ତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିଵଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସା’’ତି।

‘‘ୟଂ ସମଣେନ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ଵୁସୀମତା;

ୟଂ ଵେଦଗୁନା ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଭିସକ୍କେନ ଅନୁତ୍ତରଂ।

‘‘ୟଂ ନିମ୍ମଲେନ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଵିମଲେନ ସୁଚୀମତା;

ୟଂ ଞାଣିନା ଚ ପତ୍ତବ୍ବଂ, ଵିମୁତ୍ତେନ ଅନୁତ୍ତରଂ।

‘‘ସୋହଂ ଵିଜିତସଙ୍ଗାମୋ, ମୁତ୍ତୋ ମୋଚେମି ବନ୍ଧନା;

ନାଗୋମ୍ହି ପରମଦନ୍ତୋ, ଅସେଖୋ ପରିନିବ୍ବୁତୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ୟସସୁତ୍ତଂ

୮୬। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲଂ ନାମ କୋସଲାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାମୋ ତଦଵସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗଵା ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲେ ଵିହରତି ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲଵନସଣ୍ଡେ। ଅସ୍ସୋସୁଂ ଖୋ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା – ''ସମଣୋ ଖଲୁ ଭୋ ଗୋତମୋ ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ ସକ୍ୟକୁଲା ପବ୍ବଜିତୋ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲଂ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲେ ଵିହରତି ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲଵନସଣ୍ଡେ । ତଂ ଖୋ ପନ ଭଵନ୍ତଂ ଗୋତମଂ ଏଵଂ କଲ୍ୟାଣୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ – 'ଇତିପି ସୋ ଭଗଵା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ...ପେ... ସାଧୁ ଖୋ ପନ ତଥାରୂପାନଂ ଅରହତଂ ଦସ୍ସନଂ ହୋତୀ'''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ତସ୍ସା ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ପହୂତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆଦାଯ ଯେନ ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲଵନସଣ୍ଡୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ବହିଦ୍ଵାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠଂସୁ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦା ମହାସଦ୍ଦା। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ନାଗିତୋ ଭଗଵତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ନାଗିତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''କେ ପନ ତେ, ନାଗିତ, ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦା ମହାସଦ୍ଦା କେଵଟ୍ଟା ମଞ୍ଞେ ମଚ୍ଛଵିଲୋପେ''ତି? ''ଏତେ, ଭନ୍ତେ, ଇଚ୍ଛାନଙ୍ଗଲକା ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ପହୂତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆଦାଯ ବହିଦ୍ଵାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତା ଭଗଵନ୍ତଂଯେଵ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଞ୍ଚା''ତି। ''ମାହଂ, ନାଗିତ, ଯସେନ ସମାଗମଂ, ମା ଚ ମଯା ଯସୋ। ଯୋ ଖୋ, ନାଗିତ, ନଯିମସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ [ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ (ବହୂସୁ) ଅ। ନି। ୫।୩୦ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ହି ଅଯଂ ପାଠଭେଦୋ ନତ୍ଥି] ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ସୋ ତଂ ମୀଳ୍ହସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସୁଖଂ ସାଦିଯେଯ୍ୟା''ତି।

''ଅଧିଵାସେତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା। ଅଧିଵାସେତୁ ସୁଗତୋ। ଅଧିଵାସନକାଲୋ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵତୋ। ଯେନ ଯେନେଵ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଗମିସ୍ସତି ତନ୍ନିନ୍ନାଵ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ନେଗମା ଚେଵ ଜାନପଦା ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭନ୍ତେ, ଥୁଲ୍ଲଫୁସିତକେ ଦେଵେ ଵସ୍ସନ୍ତେ ଯଥାନିନ୍ନଂ ଉଦକାନି ପଵତ୍ତନ୍ତି; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଯେନେଵ ଦାନି ଭଗଵା ଗମିସ୍ସତି ତନ୍ନିନ୍ନାଵ ଭଵିସ୍ସନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକା ନେଗମା ଚେଵ ଜାନପଦା ଚ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵତୋ ସୀଲପଞ୍ଞାଣ''ନ୍ତି।

''ମାହଂ, ନାଗିତ, ଯସେନ ସମାଗମଂ, ମା ଚ ମଯା ଯସୋ। ଯୋ ଖୋ, ନାଗିତ, ନଯିମସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ସୋ ତଂ ମୀଳ୍ହସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସୁଖଂ ସାଦିଯେଯ୍ୟ।

''ଦେଵତାପି ଖୋ, ନାଗିତ, ଏକଚ୍ଚା ନଯିମସ୍ସ [ଏକଚ୍ଚା ଇମସ୍ସ (?)] ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭିନିଯୋ ଅସ୍ସୁ [ଇଦଂ ପଦଂ କତ୍ଥଚି ନତ୍ଥି] ଅକିଚ୍ଛଲାଭିନିଯୋ [ନିକାମଲାଭିନିଯୋ ଅକିଚ୍ଛଲାଭିନିଯୋ (?)] ଅକସିରଲାଭିନିଯୋ, ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ତୁମ୍ହାକମ୍ପି [ତାସମ୍ପି (?)] ଖୋ, ନାଗିତ, ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ସଙ୍ଗଣିକଵିହାରଂ ଅନୁଯୁତ୍ତାନଂ ଵିହରତଂ [ଅନୁଯୁତ୍ତେ ଵିହରନ୍ତେ ଦିସ୍ଵା (?)] ଏଵଂ ହୋତି – 'ନ ହି ନୂନମେ [ନ ହନୂନମେ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଇମସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭିନୋ ଅସ୍ସୁ [ଇଦଂ ପଦଂ କତ୍ଥଚି ନତ୍ଥି] ଅକିଚ୍ଛଲାଭିନୋ ଅକସିରଲାଭିନୋ। ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ତଥା ହି ପନ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ସଙ୍ଗଣିକଵିହାରଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ଵିହରନ୍ତି'''।

''ଇଧାହଂ , ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସାମି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେନ [ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେହି (ସୀ। ପୀ। କ।)] ସଞ୍ଜଗ୍ଘନ୍ତେ ସଂକୀଳନ୍ତେ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ନ ହି ନୂନମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଇମସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭିନୋ ଅସ୍ସୁ ଅକିଚ୍ଛଲାଭିନୋ ଅକସିରଲାଭିନୋ। ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ତଥା ହି ପନ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେନ ସଞ୍ଜଗ୍ଘନ୍ତି ସଂକୀଳନ୍ତି'''।

''ଇଧ ପନାହଂ [ଇଧାହଂ (ସୀ। ପୀ। କ।)], ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସାମି ଯାଵଦତ୍ଥଂ ଉଦରାଵଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତେ ଵିହରନ୍ତେ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏଵଂ ହୋତି – 'ନ ହି ନୂନମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଇମସ୍ସ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭିନୋ ଅସ୍ସୁ ଅକିଚ୍ଛଲାଭିନୋ ଅକସିରଲାଭିନୋ। ଯସ୍ସାହଂ ନେକ୍ଖମ୍ମସୁଖସ୍ସ ପଵିଵେକସୁଖସ୍ସ ଉପସମସୁଖସ୍ସ ସମ୍ବୋଧସୁଖସ୍ସ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ତଥା ହି ପନ ମେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଯାଵଦତ୍ଥଂ ଉଦରାଵଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ଵିହରନ୍ତି'''।

‘‘ଇଧାହଂ [ଇଧ ପନାହଂ (?)], ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଗାମନ୍ତୱିହାରିଂ ସମାହିତଂ ନିସିନ୍ନଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇଦାନି ଇମଂ [ଇଦାନିମଂ (କତ୍ଥଚି) ଅ। ନି। ୬।୪୨] ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆରାମିକୋ ୱା ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସତି [ପଟ୍ଠେସ୍ସତି (ସୀ। ପୀ।), ଉପଟ୍ଠହତି (କ।)] ସମଣୁଦ୍ଦେସୋ ୱା । ତଂ ତମ୍ହା [ସୋ ତମ୍ହା (କ। ସୀ।), ସୋ ତଂ ତମ୍ହା (?)] ସମାଧିମ୍ହା ଚାୱେସ୍ସତୀ’ତି। ତେନାହଂ , ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଗାମନ୍ତୱିହାରେନ।

‘‘ଇଧ ପନାହଂ, ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଆରଞ୍ଞିକଂ ଅରଞ୍ଞେ ପଚଲାୟମାନଂ ନିସିନ୍ନଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇଦାନି ଅୟମାୟସ୍ମା ଇମଂ ନିଦ୍ଦାକିଲମଥଂ ପଟିୱିନୋଦେତ୍ୱା ଅରଞ୍ଞସଞ୍ଞଂୟେୱ ମନସି କରିସ୍ସତି ଏକତ୍ତ’ନ୍ତି । ତେନାହଂ , ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଅରଞ୍ଞୱିହାରେନ।

‘‘ଇଧ ପନାହଂ, ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଆରଞ୍ଞିକଂ ଅରଞ୍ଞେ ଅସମାହିତଂ ନିସିନ୍ନଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇଦାନି ଅୟମାୟସ୍ମା ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମାଦହିସ୍ସତି [ସମାଦହେସ୍ସତି (କତ୍ଥଚି)], ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅନୁରକ୍ଖିସ୍ସତୀ’ତି। ତେନାହଂ, ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଅରଞ୍ଞୱିହାରେନ।

‘‘ଇଧ ପନାହଂ, ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଆରଞ୍ଞିକଂ ଅରଞ୍ଞେ ସମାହିତଂ ନିସିନ୍ନଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ନାଗିତ, ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଇଦାନି ଅୟମାୟସ୍ମା ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁଚିସ୍ସତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅନୁରକ୍ଖିସ୍ସତୀ’ତି। ତେନାହଂ, ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଅରଞ୍ଞୱିହାରେନ।

‘‘ଇଧ ପନାହଂ, ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଗାମନ୍ତୱିହାରିଂ ଲାଭିଂ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ସୋ ତଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ନିକାମୟମାନୋ ରିଞ୍ଚତି ପଟିସଲ୍ଲାନଂ, ରିଞ୍ଚତି ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି; ଗାମନିଗମରାଜଧାନିଂ ଓସରିତ୍ୱା ୱାସଂ କପ୍ପେତି। ତେନାହଂ, ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଗାମନ୍ତୱିହାରେନ।

‘‘ଇଧ ପନାହଂ, ନାଗିତ, ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସାମି ଆରଞ୍ଞିକଂ ଲାଭିଂ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ସୋ ତଂ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ପଟିପଣାମେତ୍ୱା ନ ରିଞ୍ଚତି ପଟିସଲ୍ଲାନଂ, ନ ରିଞ୍ଚତି ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି। ତେନାହଂ, ନାଗିତ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ତମନୋ ହୋମି ଅରଞ୍ଞୱିହାରେନ। [[ ] ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପାଠୋ ଅ। ନି। ୬।୪୨ ଛକ୍କନିପାତେୟେୱ ଦିସ୍ସତି, ନ ଏତ୍ଥ ଅଟ୍ଠକନିପାତେ]

‘‘ୟସ୍ମାହଂ [ୟସ୍ମିଂହଂ (କତ୍ଥଚି)], ନାଗିତ, ସମୟେ ଅଦ୍ଧାନମଗ୍ଗପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ନ କଞ୍ଚି ପସ୍ସାମି ପୁରତୋ ୱା ପଚ୍ଛତୋ ୱା, ଫାସୁ ମେ, ନାଗିତ, ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ହୋତି ଅନ୍ତମସୋ ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମାୟା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପତ୍ତନିକୁଜ୍ଜନସୁତ୍ତଂ

୮୭।[ଚୂଳୱ। ୨୬୫] ‘‘ଅଟ୍ଠହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପତ୍ତଂ ନିକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ [ନିକୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ (କ।)]। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଲାଭାୟ ପରିସକ୍କତି, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନତ୍ଥାୟ ପରିସକ୍କତି, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅୱାସାୟ [ଅନାୱାସାୟ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପରିସକ୍କତି, ଭିକ୍ଖୂ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୂହି ଭେଦେତି [ୱିଭେଦେତି (ବହୂସୁ)], ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପତ୍ତଂ ନିକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପତ୍ତଂ ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଲାଭାୟ ପରିସକ୍କତି, ନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନତ୍ଥାୟ ପରିସକ୍କତି, ନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅୱାସାୟ ପରିସକ୍କତି, ନ ଭିକ୍ଖୂ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ନ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୂହି ଭେଦେତି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପତ୍ତଂ ଉକ୍କୁଜ୍ଜେୟ୍ୟା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅପ୍ପସାଦପୱେଦନୀୟସୁତ୍ତଂ

୮୮। ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନା ଉପାସକା ଅପ୍ପସାଦଂ ପୱେଦେୟ୍ୟୁଂ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଗିହୀନଂ ଅଲାଭାୟ

ପରିସକ୍କତି, ଗିହୀନଂ ଅନତ୍ଥାଯ ପରିସକ୍କତି, ଗିହୀ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ଗିହୀ ଗିହୀହି ଭେଦେତି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଅଗୋଚରେ ଚ ନଂ ପସ୍ସନ୍ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନା ଉପାସକା ଅପ୍ପସାଦଂ ପୱେଦେଯ୍ୟୁଂ।

‘‘ଅଟ୍ଠହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନା ଉପାସକା ପସାଦଂ ପୱେଦେଯ୍ୟୁଂ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ନ ଗିହୀନଂ ଅଲାଭାଯ ପରିସକ୍କତି, ନ ଗିହୀନଂ ଅନତ୍ଥାଯ ପରିସକ୍କତି, ନ ଗିହୀ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ନ ଗିହୀ ଗିହୀହି ଭେଦେତି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଗୋଚରେ ଚ ନଂ ପସ୍ସନ୍ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନା ଉପାସକା ପସାଦଂ ପୱେଦେଯ୍ୟୁ’’ନ୍ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଟିସାରଣୀଯସୁତ୍ତଂ

୮୯।[ଚୂଳଅୱ। ୩୯ ଥୋକଂ ୱିସଦିସଂ] ‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପଟିସାରଣୀଯକମ୍ମଂ କରେଯ୍ୟ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ଗିହୀନଂ ଅଲାଭାଯ ପରିସକ୍କତି, ଗିହୀନଂ ଅନତ୍ଥାଯ ପରିସକ୍କତି, ଗିହୀ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ଗିହୀ ଗିହୀହି ଭେଦେତି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ଗିହିପଟିସ୍ସୱଂ ନ ସଚ୍ଚାପେତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପଟିସାରଣୀଯଂ କମ୍ମଂ କରେଯ୍ୟ।

‘‘ଅଟ୍ଠହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପଟିସାରଣୀଯକମ୍ମଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେଯ୍ୟ। କତମେହି ଅଟ୍ଠହି? ନ ଗିହୀନଂ ଅଲାଭାଯ ପରିସକ୍କତି, ନ ଗିହୀନଂ ଅନତ୍ଥାଯ ପରିସକ୍କତି, ନ ଗିହୀ ଅକ୍କୋସତି ପରିଭାସତି, ନ ଗିହୀ ଗିହୀହି ଭେଦେତି, ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ଗିହିପଟିସ୍ସୱଂ ସଚ୍ଚାପେତି । ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ସଙ୍ଘୋ ପଟିସାରଣୀଯକମ୍ମଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେଯ୍ୟା’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ସମ୍ମାୱତ୍ତନସୁତ୍ତଂ

୯୦।[ଚୂଳଅୱ। ୨୧୧] ‘‘ତସ୍ସପାପିଯସିକକମ୍ମକତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅଟ୍ଠସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ – ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ନ ନିସ୍ସଯୋ ଦାତବ୍ବୋ, ନ ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ, ନ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତି ସାଦିତବ୍ବା, ସମ୍ମତେନପି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନ ଓୱଦିତବ୍ବା, ନ କାଚି ସଙ୍ଘସମ୍ମୁତି ସାଦିତବ୍ବା, ନ କିସ୍ମିଞ୍ଚି ପଚ୍ଚେକଟ୍ଠାନେ ଠପେତବ୍ବୋ, ନ ଚ ତେନ ମୂଲେନ ୱୁଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ। ତସ୍ସପାପିଯସିକକମ୍ମକତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମ୍ମା ୱତ୍ତିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ଦସମଂ।

ସତିୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସତିପୁଣ୍ଣିଯମୂଲେନ , ଚୋରସମଣେନ ପଞ୍ଚମଂ;

ଯସୋ ପତ୍ତପ୍ପସାଦେନ, ପଟିସାରଣୀଯଞ୍ଚ ୱତ୍ତନନ୍ତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୦) ୫। ସାମଞ୍ଞଵଗ୍ଗୋ

୯୧-୧୧୬। ଅଥ ଖୋ [ଏତ୍ଥ ''ଅଥ ଖୋ''ତି ଚ, ''ଉପାସିକା''ତି ଚ ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯମେଵ ଦିସ୍ସତି, ନ ପାଠଇପୋତ୍ଥକେସୁ] ବୋଜ୍ଝା [ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା (କ। ସୀ।)] ଉପାସିକା [ଏତ୍ଥ ''ଅଥ ଖୋ''ତି ଚ, ଉପାସିକା''ତି ଚ ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାଯମେଵ ଦିସ୍ସତି, ନ ପାଠଇପୋତ୍ଥକେସୁ], ସିରୀମା, ପଦୁମା, ସୁତନା [ସୁଧନା (ସୀ। ପୀ।), ସୁଧମ୍ମା (ସ୍ଯା।)], ମନୁଜା, ଉତ୍ତରା, ମୁତ୍ତା, ଖେମା, ରୁଚୀ [ରୂପୀ (ସୀ। ପୀ।)], ଚୁନ୍ଦୀ, ବିମ୍ବୀ, ସୁମନା, ମଲ୍ଲିକା , ତିସ୍ସା, ତିସ୍ସମାତା [ତିସ୍ସାଯ ମାତା (ସୀ। ପୀ।)], ସୋଣା, ସୋଣାଯ ମାତା [ସୋଣମାତା (ସ୍ଯା।)], କାଣା, କାଣମାତା [କାଣାଯ ମାତା (ସୀ। ପୀ।)], ଉତ୍ତରା ନନ୍ଦମାତା, ଵିସାଖା ମିଗାରମାତା, ଖୁଜ୍ଜୁତ୍ତରା ଉପାସିକା, ସାମାଵତୀ ଉପାସିକା, ସୁପ୍ପଵାସା କୋଲିଯଧୀତା [କୋଢଇଯଧୀତା (ସ୍ଯା। ପୀ।)], ସୁପ୍ପିଯା ଉପାସିକା, ନକୁଲମାତା ଗହପତାନୀ।

ସାମଞ୍ଞଵଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

(୧୧)। ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ

୧୧୭। ‘‘ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି।

୧୧୮। ‘‘ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି, ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି, ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି, ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି, ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲୱଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି ପୀତାନି ପୀତୱଣ୍ଣାନି…ପେ… ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି…ପେ… ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି…ପେ… ଓଦାତନିଭାସାନି, ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ‘ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ’ତି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’।

୧୧୯। ‘‘ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଅଟ୍ଠ? ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତି, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି, ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତି, ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’।

୧୨୦-୧୪୬। ‘‘ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିକ୍ଖଯାଯ… ପହାନାଯ… ଖଯାଯ… ୱଯାଯ… ୱିରାଗାଯ… ନିରୋଧାଯ… ଚାଗାଯ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’।

୧୪୭-୬୨୬। ‘‘ଦୋସସ୍ସ…ପେ… ମୋହସ୍ସ… କୋଧସ୍ସ… ଉପନାହସ୍ସ… ମକ୍ଖସ୍ସ… ପଳାସସ୍ସ… ଇସ୍ସାଯ… ମଚ୍ଛରିଯସ୍ସ … ମାଯାଯ… ସାଠେଯ୍ୟସ୍ସ… ଥମ୍ଭସ୍ସ… ସାରମ୍ଭସ୍ସ… ମାନସ୍ସ… ଅତିମାନସ୍ସ… ମଦସ୍ସ… ପମାଦସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିଞ୍ଞାଯ… ପରିକ୍ଖଯାଯ… ପହାନାଯ… ଖଯାଯ… ୱଯାଯ… ୱିରାଗାଯ… ନିରୋଧାଯ… ଚାଗାଯ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି।

ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଅଟ୍ଠକନିପାତପାଳି ନିଟ୍ଠିତା।